ISSN 1814–4357

Дачникам
садівникам
городникам

Всеукраїнський щомісячний журнал

ДІМ • САД • ГОРОД

Передплатний індекс 74142

№4 КВІТЕНЬ 2010

Багаторічний помідор

Чудовий сорт суниці – Альбіон

Щоб індичата росли здоровими

Підробний Престиж® або «золота жила» шахраїв!

Дачники, селяни та фермери, які займаються вирощуванням картоплі та овочів переконалися, що кращого захисту від колорадського жука не існує.

Престиж® — це унікальний ОРИГІНАЛЬНИЙ засіб, у якого НЕМАЄ АНАЛОГІВ. Він поєднує в собі надзвичайно ефективний захист картоплі та овочів від колорадського жука, інших шкідників та хвороб, одночасно з «антистресовим» ефектом стимуляції росту рослин.

Завдяки своїй чудовій ефективності, **Престиж®** став надзвичайно популярним серед населення. Але він також дуже популярний і серед шахраїв, які намагаються виробляти та продавати підроблені продукти. Такий **Престиж®** не тільки не в змозі захистити урожай, але, навпаки, може принести шкоду як рослинам, так і людям, які споживатимуть картоплю та овочі.

Останні мої відрядження по Україні та відвідування місць продажу засобів захисту рослин для населення засвідчили широкомаштабність продажу підробленого **Престижу**. Навіть полиці красивих, сучасних магазинів, які зазвичай мають ліцензії, наповнені гарно викладеним підробним **Престижем**. На запитання, чи знають вони, що торгують підробленим препаратом, ми отримували різні відповіді — від *"А вам яка справа? Ми виконуємо вказівки господаря"*, до простого незнання та професійної неосвідченості продавців.

Надзвичайно жахлива картина — оригінального препарату, який дійсно ефективний проти шкідників і хвороб картоплі та безпечний для людини і довкілля, на ринку зараз майже немає. І це зрозуміло, бо підробка набагато дешевша — вона нічого не варта, а власники магазинів набивать свої кишені «брудними» грошима заробленими на людській довірі та на здоров'ї покупців та їхніх дітей.

Аналізи та дослідження підробних препаратів так званого «Престижу» свідчать про невідповідність діючих речовин оригінальному продукту. Це в кращому випадку, а в гіршому — це засоби, які надзвичайно небезпечні для людини та навколишнього середовища.

Підробки є дуже різні. Є надзвичайно якісні, які дуже важко відрізнити від оригінальних. Вони відрізняютья нечітким, трохи темнішим від оригінального дизайном малюнка, розмірами пакета або флакона. Відрізнити таку підробку майже неможливо людині, яка раніше не мала справу з оригінальною упаковкою.

Є підробки, які абсолютно не схожі з упаковкою препарату **Престиж®** компанії «Байєр»,— вони розфасовані в різні пляшки, ампули, шприци і т.п.

А є такі підробки, що мають навіть інші назви, а продаються як **Престиж®**, наприклад **Престиж Махх** (масові продажі цього «продукту» з ніби-то етикетками компанії "Байєр" відбуваються в м.Рівне, м. Остріг, м. Здолбунів, м. Мізоч, м. Квасилів та ін.), **Престиж Хамелеон** в шприцах та ампулах (в усіх регіонах України) та багато інших «продуктів» під брендом **Престиж®**, які ніякого стосунку до нього не мають.

Саме тому дуже важливо знати, де найбезпечніше купувати препарат **Престиж®**.

Оригінальний препарат **Престиж®** ви можете придбати в найближчому до вас торговельно-консультаційному центрі «Зелений Світ», що є запорукою гарантії та якості.

Лише в цих спеціалізованих магазинах, куди компанія «Байєр» безпосередньо поставляє свої продукти «напряму», Ви захищені від шахрайства та маєте змогу отримати кваліфіковану консультацію професійного агронома.

На сезон 2010 року компанія «Байєр» під ТМ «Зелений Світ» пропонує своїм споживачам препарат Престиж® (КОМПЛЕКСНИЙ ЗАХИСТ від шкідників та хвороб) в упаковці ємкістю 60 мл, 150 мл та 500 мл.

Якщо Вам пропонують Престиж® в пакеті 30 мл з датою виготовлення 2009 або 2010 року — це 100% підробка! Такої упаковки в компанії «Байєр» не існує.

На ринку дуже багато підробки у вигляді пакету 60 мл, який дуже схожий на пакет виробництва компанії «Байєр», але цей пакет має менші розміри, меншу вагу, а малюнок з лицьового боку темніший і злегка розмитий.

Якщо Вам пропонують Престиж® в пакеті 60 мл з датою виготовлення 2010 року — це 100% підробка!

Оригінальний **Престиж®** має рожевий колір на відміну від темно- та яскраво червоного, який мають більшість підробок.

Будьте пильними! Придбання фальсифікованих засобів проти колорадського жука та інших шкідників не допоможе Вам захистити урожай саду та городу, а буде лише марною тратою грошей та ризиком для Вашого здоров'я та Ваших близьких.

О.О.Каушан
Менеджер з маркетингу
підрозділу"Байєр Енвайронментал Сайєнс"

Адресу найближчого до Вас ТКЦ «Зелений Світ» можна знайти за телефоном гарячої лінії
0 800 500 188
або на сайті www.zelenysvit.com

Мій здоровий, родючий сад

У весняний період в садах багато роботи. Необхідно захистити дерева від шкідників та хвороб, провести обрізування та допомогти деревам відновитись після нього. Для отримання гарного врожаю потрібно закріпити потенціал, закладений з осені, за допомогою весняного підживлення.

Все це вимагає чималих матеріальних затрат та часу. Потрібно виконати великий обсяг робіт за короткий проміжок часу, а через використання хімічних пестицидів доводиться робити перерви в декілька днів, поки на території знову буде безпечно працювати. Є можливість заощадити кошти, зменшити хімічне навантаження на рослини та людей, зменшити період проведення цих операцій, але при цьому зберегти їх ефективність. Все це можна зробити за допомогою біопрепаратів підприємства БТУ-Центр: Азотофіт, Фітоцид та Липосам. Вони допоможуть отримати високий врожай екологічно чистої продукції, попит на яку щороку зростає.

Актуальність застосування даних препаратів особливо зросла в цьому році . Рослини восени через посуху погано підготувались до зимівлі і ввійшли в стан спокою ослабленими.Зимівля також була важкою через сильні морози, то ж багато дерев постраждало від цього. Їх гілки з продуктивними пагонами та бруньками пообмерзали, і після обрізування потребуватимуть допомоги та стимулювання для відновлення та активації росту. Крім того, на ослаблених рослинах легше розповсюджуватись та харчуватись шкідникам та хворобам. Тому саме біопрепарати, на кшталт Азотофіту та Фітоциду, з їх біологічно активними компонентами активують обмінні процеси у тканинах рослин, що прискорить їх пробудження та відновлення. Також за рахунок властивості біологічно активних речовин біопрепаратів потрапляти у тканини рослин, посилюється фунгіцидна та інсектицидна дія пестицидів. Властивості Липосаму – прилиплювача: краще закріплювати пестициди на поверхні рослин, перешкоджати їх випаровуванню, стіканню та руйнації під дією світла також підвищує їх ефективність. Таким чином, він допоможе знищити шкідників, які зимували під корою, в стеблах та пагонах рослин. Отже, докладніше про ці препарати.

Фітоцид – препарат з фунгіцидною дією, який бореться з грибковими та бактеріальними захворюваннями. Його застосовують проти таких захворювань, як: **парша яблуні, борошниста роса, іржасті хвороби, сажкові хвороби, фузаріоз, септоріоз тощо. Діючою основою препарату є клітини природних ендофітних бактерій Bacillus subtilis, їх активні метаболіти і джерела живлення бактерій.** Норма внесення на гектар насаджень 0,5–0,8 л в залежності від типу та віку насаджень. Його можна застосовувати до розпускання бруньок ("по чорному"), а також після їх розпускання, і навіть під час цвітіння. Ще один спосіб застосування – обприскування плодів до їх збирання – для покращення їхнього зберігання та транспортування. Рекомендується проводити 3–4 обробки за сезон, враховуючи погодні умови та економічний поріг шкодочинності.

Азотофіт – стимулятор росту, застосовується для активації та стимуляції росту рослин, **покращення мінерального живлення та зменшення норми азотних добрив на 20–30%, прискорення періоду цвітіння та плодоношення, збільшення врожаю. Його діючою основою є клітини природних азотфіксуючих бактерій Azotobacter chroococcum та їх активні метаболіти: фітогормони, вітаміни, фунгіциди, макро- і мікроелементи.** Використовують Азотофіт у вигляді водного розчину для кореневих та позакореневих підживлень при крапельному зрошуванні, обприскуванні під час вегетації в суміші з Фітоцидом, що особливо ефективно. Норми витрат Азотофіту 100–200 мл/га насаджень. Рекомендується 3–4 обробки за сезон.

Липосам – носій-прилиплювач, призначений для **зменшення норми хімічних протруйників та мікроелементів на 30–50% та покращення їх дії під час захисту та підживлення рослин в період вегетації. А також для захисту від сонячних опіків, посухи, в'янення та запобігання розтріскування плодів.** Основою препарату є липкогенна композиція полісахаридів природного походження з унікальними властивостями які дозволяють подовжувати дію пестицидів . Липосам не змивається дощем, утримується на поверхні до 3 тижнів. Норма витрат на 1 га насаджень – 0,5–1,0 л. Його можна додавати до різних бакових сумішей під час обробок рослин. Для промислового сектору пропонуємо біокомплекс, який складається з Азотофіту та Фітоциду. Застосування його більш ефективне, ніж використання кожного препарату окремо. Він дає змогу за одну обробку провести і захист, і підживлення. Вартість догляду зменшується, за рахунок зменшення доз препаратів та кількості обробок. Є можливість приготувати спеціальний біокомплекс саме для вашого саду.

Закладання нових насаджень

Препарати Азотофіт, Фітоцид та Липосам також можна ефективно використовувати при закладанні нового саду. А саме, під час садіння дерев та під час догляду, для підживлення та захисту від хвороб та шкідників. Перед садінням використовують Азотофіт – 50–100 мл, та Фітоцид – 100–200 мл на 1000 одиниць садивного матеріалу. Замочують коріння на 1–2 години в розчин цих препаратів. Цей розчин також можна додавати в бовтанку з гною та глини, та інших елементів живлення та захисту. Підживлення та захист проводяться за нормами, описаними вище.

Дані препарати пройшли державну реєстрацію та були неодноразово апробовані в дослідних установах та господарствах і отримали позитивні відгуки під час використання у приватному секторі. Їх можна застосовувати в бакових сумішах в комплексі з хімічними засобами захисту та підживлення або з іншими біопрепаратами.

Запитуйте в магазинах вашого міста.

Виробник біопрепаратів: ПП "БТУ-Центр"

Відділ реалізації: (044) 276-09-46, (067) 656-09-95
www.btu-center.com E-mail:info@btu-center.com

Фото 1. Підняті на стовпчиках арки.

Плівкова теплиця на вашій ділянці

Плівкові споруди з'явилися відносно недавно, коли завдяки розвитку хімії вдалося створити синтетичний матеріал з властивостями, що чудово доповнили давно відоме звичайне класичне скло.

Переваги плівки, як покрівельного матеріалу, порівняно зі склом.

Перш за все, плівка значно легша, має еластичність, гнучкість. Тож для неї не страшні коливання ґрунту, що в місцях землетрусів просто смертельні для скла. Це стає в пригоді, якщо основа нещільно утрамбована й починає просідати, що призводить до перекосів, тріщин скла через поважчання каркасу, який тримає снігові навантаження, та ще й важке скло. Відтак каркас для плівки можна робити легшим, тож і металоємність конструкції значно менша, теплиця обійдеться дешевше від скляної. Не потрібно й складних розрахунків, наприклад, вітрових і снігових навантажень, як у випадку зі склом. Плівкову споруду під силу зробити кожному!

По-друге, плівка дешевша і як матеріал, тоді як 1 м скла коштує понад 40 грн. Простіший і її монтаж, за лічені хвилини можна швидко вкрити кілька квадратних метрів споруди, тоді як кожний лист скла слід вирізати (при цьому чітко за розміром: відрізав більше – буде щілина, менше – не вдасться вставити), підняти догори, вставити. На це витрачається не один день праці. Якщо у вас виникне тріщина у склі (град чи просідання ґрунту), заміна листа перетворюється в проблему, особливо якщо це дах. Для цього використовують металеві драбини (дерево може струхлявіти і провалитися під ногою), зростає небезпека за вітру на скляному даху.

Більша легкість має ще одну перевагу: полегшує вентиляцію, що рятує від перегрівів під час спеки: частину каркаса можна просто відкрити руками (вдень зняти плівку, а на ніч вкрити). Не потрібно передаточних механізмів, редукторів з електроприладами, як у випадку зі склом (настільки воно важке). Тож значно ширші можливості загартовувати розсаду, призначену для польових умов.

По третє, звичайне скло затримує частину сонячних променів, від яких залежить вміст у продукції вітаміну С. Ви помітили, що овочі з грядки смачніші за тепличні? Суть саме в цьому. Вирощена ж під плівкою продукція нічим не поступається польовій. До того ж після того, як мине загроза заморозків, плівку можна зняти. Зазначимо, що вітамін С нагромаджується не лише у плодах, а й у листках овочевих. Тож не рекомендуємо вирощувати розсаду під склом для польових умов: вона вийде зманіжена, нестійка до низьких температур.

Отже, плівкова теплиця дешевша, продукція під нею не поступається польовій, легший її монтаж, експлуатація, а головне – спорудження. Не випадково вкрай рідко доводиться бачити на присадибних ділянках скляні теплиці, тоді як плівкові є, напевно, у кожного. Саме тому багато читачів хочуть більше дізнатися про такі споруди. Зауважимо, що у скляних теплиць є й позитивні властивості: скло довговічніше за плівку, а головне – краще тримає тепло, тоді як товщина плівки не дозволяє затримувати більше 25–30% тепла. Це особливо помітно вночі, а вдень за сонячної погоди під плівкою просто спека, проте коли сонце сідає, стає дедалі прохолодніше. Відтак для зимової культури плівкові теплиці непридатні.

Каркас. Потрібно визначити точну кількість труб і арматури. Витратите більше – збільшиться металоємність конструкції (та й вартість), буде більше затінення. До того ж усі внутрішні елементи – місця резервації шкідників і хвороб, які ховаються у важкодоступних місцях, коли ви перекопуєте ґрунт або обкурюєте сірчаним газом для дезінфекції. Якщо невчасно зняти сніг, дах може просто не витримати. Витратите менше – конструкція буде менш стійкою проти вітру. Плівка з часом втрачає еластичність, пружність, починає провисати, відтак рідко розташовані елементи каркасу призведуть до утворення калюж на даху. Тож оптимальна кількість металу досить важлива. З цього й розпочнемо.

Фото 2. В арочних теплицях різна висота по центру і до країв.

У будь-якій теплиці слід передбачити зменшення відсотку ручної праці, максимальну механізацію усіх процесів. Ширина її в основі, що отримала назву "прольоту", має бути в межах 6–12 м. Якщо менше 6 м, неможливо буде працювати трактором, а більше 12 м неодмінно призведе до провисання плівки з утворенням калюж на даху (якби туго її не натягували). Можна, звичайно, поставити в теплиці внутрішні стовпчики, проте вони обмежують можливості механізації, забирають корисну площу, до того ж виникає додаткове місце резервації патогенів. Тому такі теплиці доводиться бачити вкрай рідко. Зауважимо, що всі їхні варіанти без внутрішніх стовпчиків отримали назву ангарних.

Висота теплиці – один з головних її показників. Чим вона вища, тим більший об'єм повітря під плівкою, а відтак і більші витрати на його обігрів. Чому редиску вирощують у спорудах заввишки 30–35 см, а не 2 м? І де вона достигне швидше? От що значить не вгадати з висотою. За висоти, меншої 2,5 м, трактор знову ж таки просто не зможе заїхати. Оптимальна висота плівкової теплиці – 2,5 м. Не беріть до уваги сучасні зимові теплиці голландського типу, в яких висота 6–8 м. Річ у тім, що на гідропоніці гібриди сягають висоти, якої на ґрунті не досягти. Для них 2,5 м – замало, а для наших же плівкових теплиць ця цифра трапляється найчастіше.

Форма даху не менш важлива. Вам колись доводилося бачити плескату, тобто таку, дах якої паралельний підлозі? Крім того, що це перешкоджатиме стіканню дощової води, є ще одна проблема. За законами фізики, де збирається тепле повітря, а де прохолодне? Лише арочна або полігональна форма робить можливим циркуляцію повітря, тож – обирайте одну з них, тільки не плескату. Арочна отримала таку назву, оскільки нагадує форму напівкола, арки (фото 2). Полігональні мають схили, від 2 до 4 або асиметричну форму. Ці типи поширені у практиці, тому питати, яка найкраща, недоцільно. Проте оцінку будь-якої теплиці слід починати з вентиляції. Як вона здійснюється?

Вентиляція теплиці. Можна відкривати частину плівки з країв, опускаючи на ніч – це бічна вентиляція (фото 1), відкидати з одного краю (для цього його слід чимось притиснути, а інший край зафіксувати намертво), відкривати з торців переднього і заднього (торцева вентиляція) тощо. Слід лише зауважити: не рекомендується робити вентиляцію в нижній частині теплиці, нижче 2 м, бо саме така висота льоту попелиці. Плівка ж виконує роль не лише захисту від заморозків, а й від шкідників, які тільки чекають, коли ви відкриєте її. Мабуть, зрозуміло, чому за межами теплиці потрібно дотримуватися чистоти, тому що бур'яни, особливо на рівні вище голови людини, – місця резервації шкідників і хвороб, а перші вогнища шкідників шукайте саме біля фрамуг (частини, що відкривається). Через це обмежте прохід сторонніх осіб, а перед входом покладіть вологий килимок, який дезінфікує взуття (тільки постійно вологий, просочений будь-яким дезінфікуючим засобом, наприклад, хлорною водою, будь-якою селітрою).

Монтаж каркаса. Поставивши арки, виставте їх з точністю по кутах, висоті та діагоналях для уникнення перекосів плівки. Це неминуче, якщо арки будуть різного розміру (відрізнятися за радіусом). Тому рекомендуємо звертатися до професіоналів – виробників теплиць, що здійснюють таку послугу. Однак... нині хімія створила стабілізовані плівки, довговічність яких сягає від 3 до 8 років. І хоча плівку потрібно знімати на зиму, дехто не хоче цього робити: навесні важко її натягувати, та й за теплої осені-зими можна за умов обігріву щось виростити. Тут і підстерігає небезпека. Буває, за раптового снігу дах може просто не витримати, і каркас завалиться. Тому плівку обов'язково зніміть до листопада, а якщо вже вирішили залишити, купуйте каркас з товстого профілю чи труб зі стінкою завтовшки не менше 6 мм. Більшість виробників перенесли до нас західні проекти, де труби тонші, адже в Іспанії, Угорщині, Франції зими менш суворі. Про цю особливість знають не всі.

Фото 3. З'єднання арок уздовж і впоперек, у різних площинах.

Між арками, кінці яких вкопайте у ґрунт, залишайте не більше 3 м, якщо більше – плівка буде з часом провисати (а от менше можна). Щоб з`єднати їх, на дах достатньо приварити лише чотири ряди арматури. Теплиця прийняла товарний вигляд!

Не поспішайте натягувати плівку. Спочатку слід посилити каркас. Адже арматура, яка з'єднує арки, знаходиться в одній площині. Різко посилює міцність каркаса з'єднання з іншою площиною. Приваріть до них з'єднання з іншою (фото 3).

Крім того, вам знадобиться до чогось підв`язувати рослини шпагатом. Тому з'єднайте арки знизу впоперек

ДІМ·САД·ГОРОД **№4** **2010 р.**

Щомісячний виробничо-практичний журнал

Засновник і видавець — КП "Редакція журналу "Дім, сад, город"
Зареєстрований Міністерством інформації України, серія КВ, №3536 від 23.10.98 р.
Видається з січня 1989 р.

арматурою, а до неї вже уздовж ще приваріть арматуру. І вже після цього відчуєте, як теплиця стає єдиним цілим, перестає коливатися. Між арматурою можна натягувати дріт, до якого підв'язати шпагат. Діаметр дроту краще брати не менше 5 мм, інакше шпагат буде його некрасиво прогинати під вагою рослин з плодами. Втім, коли плануєте використовувати споруду лише для низькорослих культур, що не потребують підв'язування (суниця, капуста, зелень), можна обійтися й без дроту.

І останнє. Слід захистити усі металеві елементи від корозії, якщо вони не оцинковані. Важливо, щоб плівка не торкалася металевих частин. Метал має високу теплопровідність, тому вже у травні розігрівається так, що починає плавити плівку, сильний вітер – і вона розірвана...

Напевно, ви зрозуміли, чому на фото каркас пофарбований у світлі кольори, але все одно бажано перекласти його дерев'яними планками, брусом і лише на дерево можна класти плівку, один чи обидва краї якої жорстко зафіксувати, за необхідності прибити також дерев'яними рейками. Щоб дерево не гнило, вкрийте його спеціальним лаком (хоча б "Pinotex").

Недолік арок – різна висота в центрі теплиці і з країв. Тому біля країв частину ґрунту неможливо обробити трактором, доводиться згинатися, працюючи в споруді, а біля країв розміщувати низькорослі культури (фото 2).

Тож найбільш сучасні конструкції – з піднятими на стовпчиках арками (фото 1). Вони ж дають змогу об'єднати кілька теплиць під одним дахом, приваривши до стовпчика ще одну арку, і далі скільки завгодно. По такому блоку можна їздити трактором не лише уздовж, а й упоперек, різко розширивши можливості механізації.

Теплиці з полігональним дахом об'єднують всі конструкції, форма даху яких відрізняється від арочної. Їхні переваги – у більшій стійкості до провисання плівки, а також у можливості об'єднати у блоки. За це доводиться розплачуватися великим обсягом монтажно-зварювальних робіт: потрібно ж виставити на рівні стяжки під кутом 23° схилу. Точка з'єднання схилів (найвища частина теплиці) отримала назву гребінь, або гребінка (рос. – "конек"). Але найскладніше, коли кілька теплиць у блоці, – забезпечити відведення дощової води. Для цього між схилами двох теплиць роблять жолоб, по якому вода витікає. Щоб надати йому похил, потрібно кожний наступний внутрішній стовпчик виставити за висотою на 2% нижче від попереднього. Тож не радимо самостійно робити блокові теплиці як арочні, так і полігональні (звертайтеся тільки до професіоналів).

Плівка. Як відомо, плівка випускається різної товщини – від 30 до 300 мкм. Чим вона товстіша, тим дорожча, тим сильнішого каламутно-молочного кольору. Для теплиць краще обирати товщину не менше 200 мкм, інакше розірве вітром. А от для малогабаритного покриття, висотою 30–35 см (для редиски), можна взяти будь-яку плівку (на такій висоті швидкість вітру менш небезпечна).

Щоб відрізати точно від рулону, потрібно кілька разів з точністю виміряти, перекидаючи спочатку через каркас шпагат чи дріт. Відріжте з невеликим запасом, але не більше 20 см. Якщо ж виявиться, що відрізано більше від потрібного, а між плівкою і підлогою утворюється щілина, закидайте це місце ґрунтом, старою плівкою, матами, соломою тощо.

Як з'єднати відрізки плівки уздовж шпагату? Нині випускають паяльники для зварювання поліетилену. Це можуть зробити і виробники, проте не всі з них доступні у віддалених від районних центрів місцях. Класичний спосіб такий: зробіть нахльост 20–25 см, покладіть на нього фольгу та пройдіть праскою. Нелегко? Так, доводиться постійно слідкувати, підгортати плівку за довжиною і шириною, потрібні відповідні навички. Спочатку не все вийде, тому потренуйтеся на обрізках. На крайній випадок можна обійтися без зварювання – натягуйте один за одним відрізки з рулону, даючи нахльост, окремі місця з'єднайте за допомогою скотчу чи накиньте на них жорстку тканину, наприклад, відрізки відпрацьованих пожежних рукавів.

Найбільш простий монтаж – з торців. Проти перегрівів влітку можете частково чи повністю знімати плівку, обприскати зовні розчином крейди. Лишається продумати, як підвести воду для поливу, обігрів (інакше кажучи – комунікації), і можна відкривати сезон.

Ю.В. Слєпцов

Картопля – дуже важливий, незамінний та популярний продукт харчування. Не лише український народ з повагою називає її "другим хлібом". У сучасному світовому сільськогосподарському виробництві продуктів харчування їй належить одне з перших місць. Вважають, що за універсальністю використання з нею не може зрівнятися жодна інша сільськогосподарська культура. На сьогодні важко уявити бодай один город, одну присадибну ділянку чи фермерське господарство без цієї дивовижної рослини. Гадаю, багатьом цікаво дізнатися про походження, поширення, приживання картоплі в нашій країні, про цінність бульб тощо.

Походження картоплі та поширення в Європі. Дика картопля за кілька тисяч років до нашої ери мала величезне значення у житті поселенців Анд (сучасна територія Перу). Страва, що рятувала від голоду цілі народи, мала назву "чуньо" і готувалася з промерзлих, а потім висушених бульб дикої картоплі. "Чуньо" слугувало також одиницею обмінної торгівлі, його обмінювали на квасолю, кукурудзу та інші товари. Рецепт "чуньо" був наступний: дику картоплю розсипали під відкритим небом і залишали мокнути під дощем, сохнути під сонцем і підмерзати ночами під час заморозків. Після такої обробки дика картопля втрачала гіркуватий присмак і довго зберігалася.

Проте батьківщиною картоплі вважають Чилі. Тут її вирощували ще на початку нашої ери, про що свідчать археологічні знахідки. З Чилі поступово картопля поширилася в інші країни Південної Америки – Перу, Болівію, Еквадор, Колумбію. Зокрема, жителі Перу почали вирощувати її 12 тис. років тому. До Європи вона потрапила від іспанців і поступово поширилася у Бельгію, Австрію, Ірландію, Францію, Німеччину та інші європейські країни, де її спочатку вирощували як декоративну рослину у ботанічних садах, а також варили повидло із зелених ягід.

В Ірландію картопля потрапила через 50 р. з часу її завезення до Іспанії, і вже через півстоліття жодна ірландська родина не могла обійтися без неї. У 1845–1846 рр. фітофтороз в Ірландії знищив усі посіви картоплі, що призвело до небувалого голоду, від якого загинуло близько 1 млн. чоловік. Стільки ж емігрували до США та інших країн світу.

У Франції через неврожай зерна у 1769 р. король оголосив: "хто віднайде заміну хлібу – одержить велику винагороду". Відомий місцевий аптекар, який винайшов спосіб отримання крохмалю, згадав про картоплю. Тоді король Людовик VI виділив йому ділянку землі і

дозволив вирощувати цю культуру. Згодом аптекар приніс королеві букет квітів з картоплі, після чого жінки забажали мати й собі такі чудові квіти. Успішним фінішем виживання картоплі для французів став званий обід у короля. Всі страви, і навіть вино, були з картоплі. Першим дві тарілки з'їв аптекар, за ним пригостився король та всі запрошені. Вночі селяни, коли навмисно знімали охорону, крали з ділянки аптекаря ягоди та бульби, згодом висаджували їх та продавали картоплю державі, а пізніше й самі почали вживати в їжу.

Картопля – культура з історією

Поширення в Росії та в Україні. У Росію картопля потрапила наприкінці 17 століття із Голландії за Петра І. На початку 18 століття в Росії панувала думка, що картопля поширює різні хвороби. В той час її називали "німецьким овочем" або "чортовим яблуком". Але вже до середини 18 століття картоплю вирощували у більшості російських губерній. Пізніше, в 1841 р., російський уряд видав розпорядження "Про заходи до поширення і розведення картоплі". На місця в різні регіони було направлено близько 30 тисяч примірників методичних рекомендацій з її вирощування та виділено 1,5 млн. га землі.

В Україні достовірно не встановлено року завезення картоплі. Проте відомо, що спочатку її вирощували в Харківській та Полтавській губерніях, а з 1742 р. почали культивувати по всьому Правобережжю України. На городах киян картопля вирощується з 1764 р. У Закарпатті її почали вирощувати з 1770 р. Поширення картоплі в Україні пов'язують з поселенням німців-колоністів, які сприяли цьому. Тоді в Україні бульби називали – "земляні яблука" або "тортофель". В той час українці випікали з них досить смачний хліб, додаючи половину пшеничного борошна. На кінець 18 століття картоплю вирощували по всій території України. У наш час її культивують навіть за полярним колом (у закритому грунті). А в жовтні 1995 року картоплю першою з-поміж усіх овочевих виростили у космосі.

Вшанування картоплі. В Україні вдруге відкрили пам'ятник культурній рослині. В Інституті картоплярства УААН у 2008 р. відбулося урочисте відкриття пам'ятника Картоплі.

"Картопля – найкращий скарб людей тутешніх, надія поколінь прийдешніх" – саме ці слова викарбувано на пам'ятнику. Справді, для українського народу картопля – другий хліб, і ця культура матиме неабияке значення у забезпеченні продовольством нашої країни та планети в цілому. Проте, ми не перші у пошануванні нашого "другого хліба": у Голландії вже теж є пам'ятник картоплі.

Якщо взяти загальний баланс в Україні, то дефіциту картоплі ми не маємо, потреби в імпорті теж немає, хоча частково насіннєву картоплю до нас завозять із Голландії та Німеччини. Міністерство аграрної політики України в програмі "Селекція в рослинництві" щороку виділяє 4–5 млн. грн. на розвиток первинного репродукційного насіннєвого матеріалу картоплі, щоб галузь і надалі розвивалася.

Україна за виробництвом картоплі займає належне місце у світі, й визнання вітчизняного картоплярства – це факт, що, безперечно, приємно. На сьогодні в Реєстрі сортів рослин України ми маємо 75 сортів картоплі вітчизняної селекції, що свідчить про велику конкурентоспроможність цієї культури на вітчизняному ринку.

А.Г. Тернавський,
кандидат сільськогосподарських наук,
кафедра овочівництва Уманського національного університету садівництва

Я вирощую соняшник завжди і використовую його, здебільшого, для захисних споруд. Хоч є на моїй присадибній ділянці й соняшники, так би мовити, для душі, тобто декоративні: Супер Ра, Плюшевий ведмедик, Червоне сонечко.

А зараз хочу розповісти про соняшник, який придатний і для захисних споруд, і для одержання соняшникової олії і, звичайно ж, для душі. Його назва – Гулівер. І це дійсно Гулівер за всіма показниками: висота стебла від 3 до 5 м, а ширина кошика – від 35 до 50 см у діаметрі.

Такі велетні не поміщаються у відрі, а деякі екземпляри – й у плетеному кошику. А насіння велике, білого кольору. На щастя, поки що незнайоме нашим горобцям, тому вони залишають його повністю нам – насолоджуватися його приємним смаком.

Соняшник – світлолюбна рослина. Затінок і хмарна погода затримують його ріст та розвиток. Це рослина короткого дня, посухостійка, адже її коренева система проникає у ґрунт на глибину до трьох метрів і поширюється вбік на 100–120 см, що дає їй змогу використовувати воду з глибоких шарів ґрунту.

Автор з кошиком соняшника сорту Гулівер.

Велетенський соняшник – Гулівер

Насіння сорту Гулівер необхідно висівати тоді, коли ґрунт на глибині його загортання (7–9 см) прогріється до 8–10°С. Висіваю його широкорядно, з міжряддями 80 см.

Після появи сходів та формування чотирьох справжніх листків проваджу перше прополювання. Потім ще 2–3 рази прополюю в міру появи бур`янів. І закінчую цей агрозахід тоді, коли рослина сягне у висоту 80 см, потім їй уже ніякі бур`яни не страшні.

Для хорошого росту і розвитку соняшнику необхідно вносити добрива. Основне удобрення – перегній – вношу під час перекопування городу, а рядкове удобрення – під час сівби. Вирощувати соняшник можна на всіх типах ґрунтів, крім глинистих і піщаних, а також кислих та сильно засолених.

Рослини-велетні соняшника сорту Гулівер.

Відомо, що найкращими попередниками для соняшнику є кукурудза і бобові культури, тому раджу посадити його після них. Не слід висаджувати соняшник після цукрових буряків, люцерни – ці рослини мають сильну кореневу систему і висушують нижні горизонти ґрунту. Потрібно зауважити, що соняшник не варто повертати на попереднє місце росту раніше, ніж через 8 років, щоб не призвести до поширення на полі хвороб та шкідників.

Коли соняшник Гулівер виросте до чотирьох метрів, і ви, й ваші сусіди встигнете захоплено помилуватися цим дивом, а кошики стануть жовто-бурими й сухими, значить, прийшла пора збирати урожай. Зробити це не надто просто. Дотягнутися до таких "вершин", щоб зрізати кошик, неспроможний навіть найвищий баскетболіст, і драбинку теж не підставиш. Тому доводиться зрізувати рослину під корінь. І тільки потім, поваливши її на землю, взявши велетенського кошика в руки, із задоволенням відокремити його від стебла.

Отож, посадивши в себе на присадибній ділянці цей дивовижний сорт, ніхто вже не захоче вирощувати інші сорти соняшнику. Бо Гулівер у всьому перший: у висоті стебла, в діаметрі величезного кошика – з великим насінням, якого вистачить на всю зиму.

Коли в морозну зимову завірюху, сидячи в теплій кімнаті біля телевізора, ви лускатимете білі насінини, схожі на падаючі сніжинки за вікном, вам неодмінно згадається тепле, пахнуче квітами й травами літо, де посеред розмаїття кольорів вашої садиби, по краях стоять охоронці – старці з сивими головами під назвою Гулівер.

О.І. Кріпак,
учений агроном,
51610, с. Мишурин Ріг, Верхньодніпровський р-н,
Дніпропетровська обл..
Фото автора.

Багаторічний помідор

Ось вже четвертий рік я вирощую багаторічний кімнатний помідор сорту "Мрія". Дійсно, назва цього сорту відповідає дійсності. Про такий сорт кімнатних помідорів можна було лише мріяти.

Насіння висіваю навесні разом з іншими сортами помідорів. Коли рослина досягне двомісячного віку, пересаджую по одному саджанцю в горщики місткістю не менше 7 літрів. Землю треба брати гарну, верхній шар грунту особливо родючий. Додаю до неї небагато перегною і висаджую рослини.

Подальший догляд полягає у поливанні й підживленні рослин органічними добривами. Рослина в перший рік свого життя сягає висоти до 30 см. Цвісти і плодоносити починає цього ж року. Горщики з помідорами до перших осінніх приморозків зберігаю надворі на сонячному місці. Одночасно на рослині є стиглі, зелені плоди і квіти. Плоди масою до 300 г, червоного кольору, соковиті, м'якуш солодкий.

На зиму горщики заношу в хату і ставлю на сонячні вікна. Взимку плодоношення може дещо знизитися, але все ж рослина дає плоди. Зимою вона частково скидає листя, але навесні в неї виростає нове, зелене. Живе і плодоносить кімнатний багаторічний помідор до 3–5 років. Тому щороку можна підсаджувати молоді рослини для безперервного плодоношення. За весь час вирощування яких-небудь шкідників чи хвороб на рослинах я не спостерігав.

М.Ясененко,
с.Любомирка,
Олександрівський р-н. Кіровоградська обл.

Консультує спеціаліст

Як позбутися мокрецю, берізки

Порадьте, як боротися з мокрецем та берізкою? Ними повністю встелений мій город. А завезли ці бур`яни з гноєм.

В.Ф. Сумцова,
м. Охтирка, Сумська обл.

Такі бур`яни вивести складно лише тому, що вони розростаються тоді, коли, наприклад, бадилля картоплі вилягає, отож знищити їх сапкою практично неможливо. Бур`яни цвітуть, дають насіння, яке осипається, тому навіть за ретельного видалення восени з насіння (а воно проростає нерівномірно) наступного року

виникатимуть нові вогнища. Відтак застосуйте сівозміну. Замініть у цьому місці культури, які в другій половині літа роблять неможливим зайти з сапкою іншими: просапними, ранніми, наприклад, капустою, кукурудзою. Якщо у вас там ростуть помідори, огірки, перець, баклажани – підв'яжіть їх, щоб можна було між рослинами пройтися сапкою.

У попередніх номерах журналу "Дім, сад, город" зазначалося про такі способи боротьби з бур`янами, як вогонь та чорне агроволокно. Мабуть, ви помічали, що коли збираєтеся робити шашлик, вогонь на кілька сантиметрів стерилізує землю від насіння бур`янів. Напевно, бачили, як чисто стає в цьому місці потім. У вашому ж випадку, якщо весь город застелений бур`янами, можна ті місця, до яких не дійде через брак часу сапка, вкрити чорним агроволокном. Воно блокує доступ світла, роблячи ділянки на диво чистими, на відміну від чорної плівки, дозволяючи землі дихати. Якщо ж і цей метод вам не підійде через дороговизну матеріалу, намагайтеся не давати бур`янам цвісти: коли насіння осиплеться, усі зусилля зведуться нанівець. Навіть на маленькому городі це зробити нелегко (наприклад, заважає дощ), тому зробіть сівозміну, що дасть вам змогу обійтися без гербіцидів. Їх ми вам рекомендувати не будемо, оскільки вони діють на вегетативні органи, але не на насіння в ґрунті.

Ю.В. Слєпцов

Три врожаї – за один сезон

Починаючи з ранньої весни і до пізньої осені, можна завжди мати на столі свіжі й смачні коренеплоди редиски. А як цього домогтися?

Редиску дуже цінують за швидкостиглість, це надрання культура, яку можна вживати як джерело вітамінів напровесні. Зокрема, вітаміну С у її коренеплодах міститься до 35 %. Є в них також такі важливі для здоров'я вітаміни, як тіамін, рибофлавін, нікотинова кислота.

Навесні, як тільки дозволить ґрунт, насіння редиски висівають під плівку. Для швидкого дозрівання коренеплодів і збільшення врожаю використовують таке насіння, яке дає дуже великі коренеплоди. Висівають його у вологий ґрунт на глибину 1–1,5 см і відразу ж прикотковують. Щоб пізніше не проріджувати сходи, сіють на відстані 5 см одне від одного з міжряддями у 15 см.

Ґрунт під редиску готують ще з осені, удобрюючи його гноєм. Надалі догляд зводиться до поливу й розпушування. Своєчасний полив дуже важливий для формування великих коренеплодів. Не можна, щоб ґрунт пересихав; це призведе до зниження врожаю.

Влітку, щоб редиска не утворювала квітконосів (хоча бажано мати сорти, стійкі до стрілкування), можна застосувати дуже простий агротехнічний прийом: закривати посіви чорною плівкою з 19 год вечора до 7 год ранку. Тобто штучним шляхом зменшувати тривалість світлового дня й тим самим створювати оптимальні умови для росту коренеплодів.

За такого догляду окремі екземпляри редиски можуть порадувати гігантськими розмірами – до 10 см у діаметрі. При цьому вони зберігають усі свої смакові й товарні якості. М'якуш у свіжовикопаних коренеплодів білий, соковитий, ніжний, без пустот і волокон, дуже смачний.

Насіння редиски чимало городників вирощують самотужки, бо особливих складнощів у цій справі немає. Насіннєві посіви розміщують на осонні. Найякісніше насіння отримують із стручків першого "виросту", воно дуже добре визріває. Щоправда, необхідно стежити, щоб насіннєві коробочки не пошкодили метелики.

Зрізані пожовклі стебла з насінниками зв'язують у жмутик і сушать на сонці протягом трьох днів. Після просушування стебла насінників вішають на горищі або в іншому відповідному приміщенні, де насіння зберігається до весни й одночасно проходить загартування холодом. Обмолочують насінники на початку березня. Зібране насіння перетирають руками й укладають на подальше зберігання.

Помічено, що з великого насіння виростають і великі коренеплоди редиски.

Тож, враховуючи короткий вегетаційний період редиски, добираючи ранньостиглі сорти, що дають товарну продукцію через 20–25 днів після висіву насіння, та дотримуючись відповідної агротехніки, можна отримати за сезон три–чотири врожаї смачних коренеплодів із ніжним м'якушем.

А ЧИ ЗНАЄТЕ ВИ, ЩО...

ЛОПУХ може замінити моркву, петрушку, пастернак.

Належить лопух до родини складноцвітих. Чимало городників вважають його одним з найшкодочинніших бур'янів і "виганяють" з городніх грядок. А він тим часом проситься до людини у культурні рослини, щороку немов би відроджуючись і з'являючись біля парканів, ґанків дачних споруд. І мало хто знає, що лопух дає чудовий коренеплід, який може замінити моркву, петрушку, пастернак. Але використовувати його для цього, звичайно ж, слід навесні, до цвітіння, коли він соковитий і поживний, або пізно восени.

Коріння лопуха можна вживати і вареним, і печеним, і смаженим, і... сирим. Його можна класти в суп замість картоплі й корінців, робити з нього котлети. Готують з лопуха і солодке повидло. Справа в тому, що в його корені міститься 12% білкових речовин, 0,8% жиру та 45% інуліну, що перетворюється на цукор.

Найпростіший рецепт повидла: у 0,5 л води вливають 4 чайні ложки оцтової есенції й нагрівають до кипіння. Потім кладуть туди подрібнені шматочки коріння лопуха і варять дві години. Якщо до повидла додати листки щавлю (одна третина до загальної маси коріння), то повидло виходить кисло-солодким. І смачно, і поживно...

А ще лопух справжній використовують для знищення листогризучих шкідників овочевих культур – гусені капустяної білянки, капустяної молі, совки та ін. Для приготування настою беруть свіжі зелені листки. Їх подрібнюють, заповнюють цією масою одну третину або половину відра, заливають у нього воду доверху і настоюють протягом 3 діб. Після проціджування настій відразу ж застосовують для обприскування, яке варто повторити 3-4 рази з інтервалом у тиждень.

Обрізування плодових дерев у дачних і присадибних садах

(Продовження. Початок у №№ 10, 11, 12,2009 р., 1, 2, 3, 2010 р.).

Формування і обрізування дерев на слаборослих клонових підщепах. Грузбек

Перш ніж розпочати розмову про обрізування слаборослих дерев, слід усвідомити, чи готові ми працювати в такому саду.

Плюси і мінуси слаборослих садів (дуже коротко)

Слаборослі сади, безумовно, мають великі переваги перед сильнорослими. Це проявляється перш за все у їхній набагато вищій потенційній продуктивності. Дослідженнями встановлено, що речовини, які виробляються в процесі фотосинтезу, розподіляються у них по-різному: у карликового дерева 80% асимілянтів спрямовуються на утворення плодів, закладання плодових бруньок і цвітіння, і лише 20% – на утворення нової деревини. У сильнорослого – навпаки: лише 37% їх витрачається на плоди, плодові бруньки і квітки, а 63% – на ріст деревини (стовбура, гілок, коренів). Цим визначається й докорінна різниця в їхній врожайності. Зокрема, середня врожайність сортів яблуні на підщепі Антонівка становила 52,4 ц/га, на напівкарликовій 54-118 – 135,6 ц/га, а на карликовій М9 і 62-396 відповідно 174,9 та 191,3 ц/га (І.П.Гулько, 1992; А.Н. Татаринов, 1988).

Карликові сади мають й інші переваги. Вони дають більші плоди і кращої якості. Дерева швидкоплідніші – починають плодоносити на 2–3-й рік. Дають велику економію ручної праці на основних роботах по догляду: обрізуванні, захисті від шкідників і хвороб, збиранні врожаю тощо (із землі без драбин). Наприклад, у середньому трудомісткість виробництва 1 ц яблук на підщепі 62-396 у 2,7 раза менша, ніж на Антонівці (І.П. Гулько, 1992). (Див. фото 29).

Привабливо! Але, перш ніж робити вибір, слід врахувати, чого карликові сади потребують: по-перше, родючих ґрунтів; по-друге, надійних стаціонарних систем поливу; по-третє, високого рівня агротехніки. Буде на неналежному рівні хоча б одна з цих умов – не буде користі й від карликового саду. Є й інші мінуси. Багато слаборослих підщеп (особливо із серії М, ММ) мають слабку морозостійкість кореневої системи, яка легко вимерзає за екстремальних і безсніжних зим. Набагато рідше, але все ж таки підмерзають корені навіть морозостійких карликових підщеп. Звідси витікає необхідність надійного утеплення їхньої кореневої системи. А це великі затрати праці і коштів.

Фото 29. Дерева на слаборослих підщепах. Сорт яблук Чемпіон.

Ще одна причина вимерзання кореневої системи карликових підщеп – близьке розміщення коренів до поверхні ґрунту. З цієї причини, а також через їхню крихкість, дерева на карликових підщепах часто нахиляються і навіть вивалюються разом з корінням (за буревіїв, зливових дощів, під масою врожаю, від налипання снігу, зледеніння тощо). Тому карликовим деревам потрібні надійні підпори, необхідність обладнання шпалери. А це дорого і трудомістко. В цілому на догляд за слаборослим садом потрібно у 1,5 раза більше затрат коштів, ніж за сильнорослим. (Детальніше про це буде сказано в наступній статті).

А розмову про ці "мінуси" ми завели лише тому, що перш ніж обзаводитися карликовим садом, слід зважити всі "за" й "проти", і лише тоді приймати рішення. Наша мета – не "запудрити" голову рекламою (як це буває), а дати об'єктивну інформацію, не приховуючи і "мінусів". Інакше садівник може спершу мати певні ілюзії, а потім наштовхнутися на "підводні рифи", про які й не підозрював.

Оптимальні параметри для вибору типу крони

Для формування слаборослих дерев створено багато типів крон. Для вибору найбільш вдалого слід враховувати ряд параметрів. Ключовим є світловий режим у кроні: найкращим він буде при освітленні у 50–70% від освітлення на відкритій площині. При 50–30% освітлення – плодоношення добре і задовільне, але якість плодів гірша. Освітлення, менше 30%, допустиме лише на відстані 1,2–1,5 м від верхівки крони і на 0,5–1 м – від бокової периферії. Світловий режим відіграє важливішу роль, ніж родючість ґрунту. І вирішальною мірою він залежить від садівника, його знань та зусиль.

Продуктивність дерева залежить і від стану штамба. Пошкодження штамба морозобоїнами, сонячними опіка-

Фото 30. Дерево зачахло і вже в агонії. А причина – важке обморожування штамба.

Фото 31. Грузбек (загальний вигляд). Рисочками (червоними і білими) позначені місця зрізів.

ми, хворобами згубно позначається на врожайності і довговічності дерева (див. фото 30). А стійкість штамба до несприятливих факторів залежить від його висоти: чим він вищий, тим частіше уражується морозами, сонячними опіками й хворобами, тим пізніше дерево вступає у плодоношення. Але й надмірне заниження штамба (нижче 40 см) ускладнює обробіток ґрунту в пристовбурному крузі та посилює вірогідність волочіння по землі гілок з плодами.

Вибираючи форму крони, слід прагнути й до того, щоб вона була компактною, зручною у догляді і потребувала мінімальних затрат коштів та праці. Цим вимогам і відповідають три суперінтенсивні типи крон, які будуть описані нижче: грузбек, вільно ростуче веретено, колоноподібна крона.

Ці типи крон описані десятиріччя назад (див В.І. Сенін, А.Ф. Ковальова, 1984; П.В. Клочко, Н.А. Барабаш, Г.С. Ткаченко, 1985; В.І. Майдебура, В.М. Васюта, І.А. Шеремет, 1983; В.І. Черепахін, 1983 та ін.). Але переважна більшість дачників і сільських садівників цих книг не мають і придбати їх тепер неможливо. Між іншим, домішки слаборослих дерев у їхніх садах мають місце, але обрізують їх невпопад і тому зиску від них мало. Звідси витікає необхідність у повторенні інформації про їхнє обрізування. А ряд моментів довелося доповнити, конкретизувати, уточнити або просто викласти зрозуміліше.

Грузбек (струнке веретено)

Цей тип формування являє собою конусоподібну крону заввишки 2–2,5 м. Штамб – 40–50 см. Вище штамба на стовбурі в зоні 40–75 см (50–85) закладають 3–4 гілки проміжного типу (товщиною, як напівскелетні, а довжиною, як обростаючі) – 50–70 см. Відстань між ними вгору по стовбуру по 10 см між другою і третьою нижніми і 15 см – між верхніми в ярусі, і приблизно однаковими кутами розходження навколо стовбура. Достатньо сильні гілки в нижньому ярусі (їхня товщина має становити половину товщини стовбура в місцях зростання з ним) потрібні, щоб гальмувати ріст у верхній зоні крони й унеможливити звисання до землі під масою плодів. Найпридатніші для закладання таких гілок пагони середньої сили (40–50 см). Вище нижнього ярусу закладають лише обростаючі (для них придатні довжиною 30–40 см) і плодові гілочки, дедалі коротші до верхівки. Кути відходження нижніх краще 45–50°, у середній зоні 60–70°, у верхній 70–80° до вертикалі.

Але слід враховувати, що дерево обростає боковими гілками у відповідності із сортовою пробуджуваністю бруньок, пагоноутворювальною здатністю, з власною генетичною "програмою", життєздатністю кожної власної бруньки, її станом, тобто у кожного дерева це відбувається по-своєму.

З цього різнобою ми повинні сформувати крони за відповідним типом у господарських потребах. Зрозуміло, дотримуючись при цьому вимог усіх закономірностей, за якими розвиваються плодові дерева. Але точно дотриматися параметрів даного типу крони нам часто заважає не лише "самоволя" кожного дерева, але й наша схильність дотримуватися технології лише приблизно, як то кажуть, "п'яте через десяте". Тож і наші фотографії відображають параметри крони лише приблизно (див. фото 31).

У рядку такі дерева саджають на відстані 1–1,5 м, а між рядами – 4 м (за менших міжрядь у промислових садах виникають складнощі в застосуванні техніки під час робіт по догляду). В аматорських садах достатньо 3 м (див. фото 32 а, б). На 1 га можна розмістити 2,5 тис. дерев, у аматорських садах – на одній сотці більше 30 дерев.

Переваги крони грузбек: простота формування, мінімальне обрізування молодих дерев (що прискорює вступ у плодоношення). Малогабаритність дає змогу збільшити кількість дерев на одиниці площі у 15 разів і тим самим підвищити врожай. Вузькість крони максимально покращує світловий режим. А рукою можна дістати й обробити всі частини крони.

Як усе це позначається на продуктивності саду? В УкрНДІ помології (Мліїв) у 1997 р. був закладений яблуневий сад по типу грузбек на підщепі М9 за схемою 3,75 х 1 м (2667 дерев на 1 га). Вже на 4-й рік були одержані врожаї сортів: Внучка – 301 ц/га, Айдаред – 340, Сапфір – 344, Спадкоємець – 348, Джонаголд – 362, Мавка – 493, Голден делішес – 416, Галатея – 571 ц/га. А на 6–7-й роки з сортів Сапфір – 404 ц/га, Городищенське – 440, Власта – 464, Айдаред – 461, Внучка – 512, Мавка – 411, Голден делішес – 307 ц/га. Рекордсменом у Мліїві в 2001 р. стала Пепінка золотиста – 660 ц/га, проявилася її висока морозостійкість. А Голден делішес, Ренет Симиренка (з ниж-

Фото 32. Грузбек:
а – яблуні квітують; б – груші з плодами.

чою морозостійкістю) – рекордсмени в Мелітополі – не змогли втримати свій титул у північнішому Млієві.

Для крони грузбек придатні сорти не вище середньої, а краще – слабкої сили росту і спурові – із слабкою й середньою пагоноутворювальною здатністю та компактною кроною

Середньорослі: Мелба, Голден делішес, Спартан, Зимове лимонне, Лобо, Рубінове Дуки, Внучка, Мавка, Пепінка золотиста, Пепін лондонський, Гетьманське, Жовтневе Дуки, Ренет мліївський, Сапфір, Ровесник, Мліївчанка осіння, Рубінетте, Делічія, Катя, Даринка.

Слаборослі: Антор, Салгірське, Ламбурн, Кортланд, Аврора, Кримське зимове, Таврія, Вагнера призове, Городищенське.

Спурові 1-го спуртипу – мутанти сорту Делішес: Старкримсон, Вайне спур, Старк спур, Азуел спур, Харді спур, Ред спур, Велл спур.

Найкарликовішим серед цих спурів є Старкримсон. Для нього властиві також гострі кути відходження гілок (менше 40°) і вузька компактна крона. Такі самі властивості, хоча і в меншій мірі, притаманні більшості сортів 1-го спуртипу. А Ред спур, Велл спур – напівкарлики (їхній зріст на третину вищий за Старкримсона), а кути відходження гілок – 50–60° і крона менш компактна. Різнобій спостерігається і з-поміж інших вищеназваних груп сортів. Наприклад, серед слаборослих неспурових є карликові і напівкарликові. Найменший зріст і компактну крону має Вагнера призове. Усі ці відмінності слід враховувати і при обрізуванні, і при виборі підщеп та відстаней під час садіння. Відстань у рядку можна диференціювати: для середньорослих сорті із середнім пагоноутворенням – 1,5 м; для слаборослих і спурових – 1–1,25 м (залежно від параметрів кожного сорту).

На жаль, питання про ступінь гілкування багатьох сортів, про структуру і природну "архітектоніку" їхніх крон у нас вивчені недостатньо. У літературі інформація про ці їхні параметри страждає нечіткістю викладення й неоднозначністю. Тому і наші поради з цілого ряду сортів мають лише наближений характер.

Але повернемося до крони грузбек. За цим типом можна формувати і зерняткові, й кісточкові (крім черешні). Найефективніші вони на слаборослих клонових підщепах.

Середньорослі сорти яблуні – на карликових підщепах М9, 62-396, КД4, КД5, Дон 70-456, 146, 57-257, 57-476, 57-366, 57-491. А слаборослі і спурові сорти – на напівкарликових ММ 106, 54-118, 58-238, 57-545, 1-48-41. Крім М9, ММ106 решта всі названі – високоморозостійкі.

Технологія формування крони грузбек. Вона проста, але потребує уважності, старанності, гнучкості. Для крони грузбек найпридатніші 1–2-річні саджанці з передчасними боковими пагонами на стовбурі, закладеними в розсаднику. Обрізувати слід навесні. Починати з видалення всіх пагонів у зоні штамба (до висоти 40–50 см від землі). Потім у зоні нижнього ярусу вибирають і залишають 4 (3) пагони для майбутніх напівскелетних гілок. А всі зайві видаляють. У саджанців з достатньою кількістю пагонів у нижньому ярусі в сортів із середнім пагоноутворенням від верхньої гілки ярусу відраховують вгору по центральному провіднику 7–8 здорових бруньок і над верхньою зрізують його. У сортів із слабким пагоноутворенням на саджанці в такий же спосіб відраховують 6–7 бруньок і зрізують.

У спурових сортів слід враховувати їхні особливості. У них 2 спуртипи. Для крони грузбек кращими є сорти 1-го спуртипу (Старкримсон та ін., що названі вище). Вони характеризуються високою пробуджуваністю бруньок і низьким пагоноутворюванням, компактною кроною і переважно кільчатковим плодоношенням.

Без обрізування у них на стовбурі наростає багато слабких плодових гілочок, переважно кільчаток. І чимало

Фото 33. Білими рисками позначені місця зрізів для переведення на слабкі конкуренти з метою підсилення нижніх гілок.

з них не проходять у своєму розвитку повного трирічного циклу, наступної весни дають пагони, які в подальші роки дають непогані прирости і розвиваються у бокові гілки достатньої сили та підпорядкування. А сильне вкорочування не викликає у них підсилення бокового гілкування, наростають лише сильні конкуренти центрального провідника під дуже гострими кутами. Ось чому ці сорти або не обрізують, або зрізують лише кінчики центрального провідника з парою бруньок (для стимулювання гілкування). Але позаяк у більшості цих сортів гілки ростуть під гострими кутами, вони потребують відхилення.

Цілковита відмова від обрізування спурових сортів призводить до раннього здрібнення плодів, їхнього обсипання, відмирання кільчаток, оголення гілок. Тому слабке обрізування їм необхідне. А незабаром після початку плодоношення вони потребують омолодження обростаючих, плодових гілочок. Найефективнішим методом їхнього омолодження є коротке циклічне обрізування. Про його технологію буде сказано нижче.

А ми повернемося до технології формування крони грузбек, загальної для всіх груп сортів. У всіх груп сортів особливо турбуються про достатньо сильні нижні гілки, вони – гальма верхівкового росту. А у верхній зоні крони (потім) видаляють не лише сильні, але й середньої сили гілки (довші 40 см), позаяк за законом підпорядкування вони пригнічували б нижні, які б передчасно всохли.

У всіх сортів не вкорочують нижніх гілок середньої сили. Але видаляють сильні (довші 60 см), з гострими кутами відходження, звисаючі, загущуючі та конкуренти. Якщо в нижньому ярусі не вистачає пагона середньої сили, можна залишити сильний, нахиливши його до горизонталі, або застосувати технологію перетворення сильного пагона у напівскелетну гілку (див. статтю в "ДСГ" №4, 2009). У наступні роки його переводять на відгалуження в межах габаритів крони, оптимально нахилене. Якщо ж нижні гілки слабкіші 40 см, їх вкорочують на 1/3, ще слабкіші (менше 25 см) – на 1/2, а центральний провідник при цьому переводять на більш слабкий конкурент – 1-й і 2-й (3-й) відповідно і по них відраховують бруньки. Недотримання цих заходів призводить до розростання верхньої частини крони (див. фото 33). Якщо ж ростові пагони слабкіші 15 см, то їх вкорочують на 2–3 здорові бруньки, а центральний провідник переводять на найслабкіший конкурент і зрізують його над 3–4-ю брунькою (див. рис. 11).

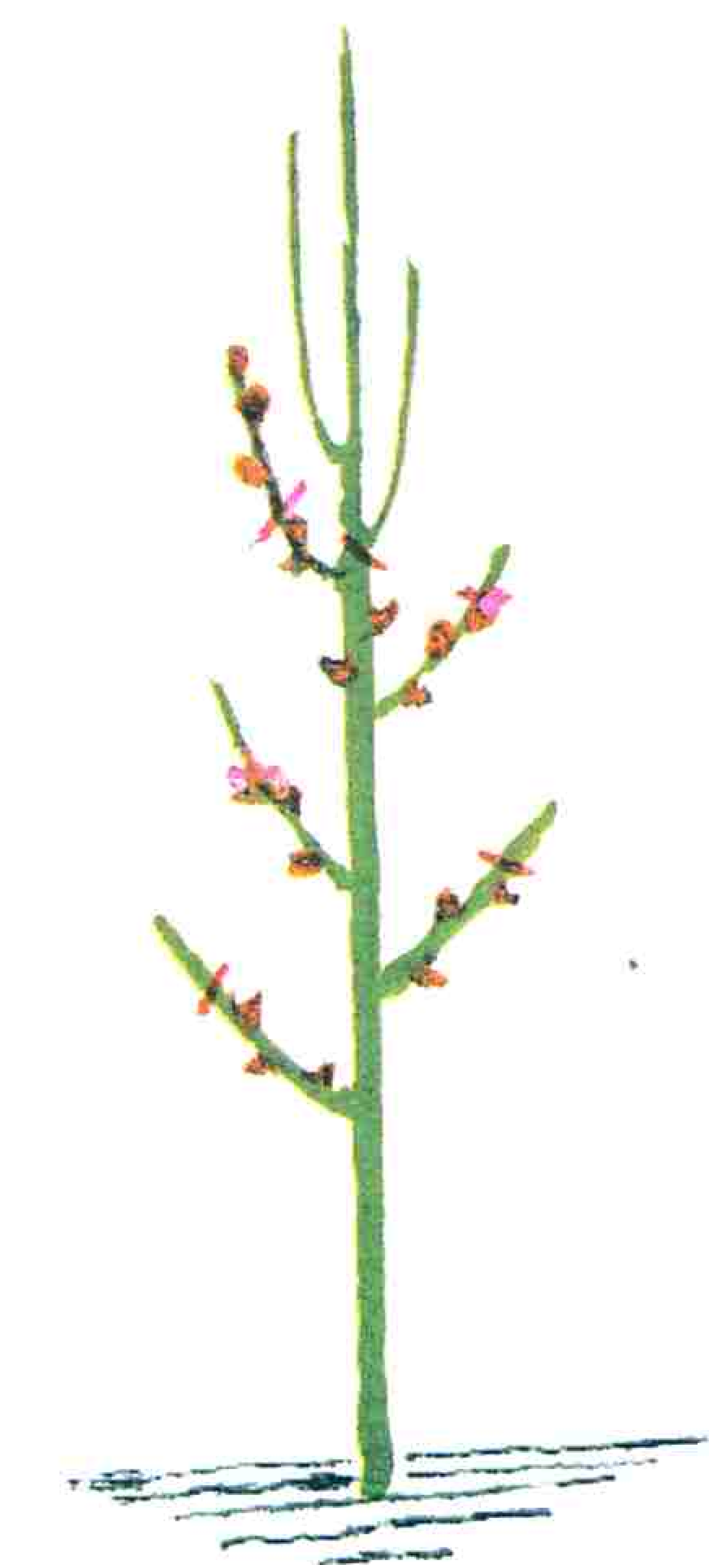

Рис. 11. Схема обрізування саджанця, коли нижні ростові гілочки слабкі, менше 15 см *(обрізування див. у тексті).*

Якщо ж на саджанці немає бокових гілочок, то його обрізують з урахуванням пагоноутворювальної здатності сортів (див. вище). Тільки необхідну кількість бруньок відраховують не від верхньої гілочки (її немає), а від висоти штамба на стовбурі (40–50 см від ґрунту). Якщо ж усі сорти обрізувати за єдиним шаблоном, наприклад, на 8 бруньок, то у сортів, що слабо гілкуються, гілочок виросте мало і вони будуть слабкі, а штамб буде завищеним. Коли ж усі сорти обрізувати на 6 бруньок, то у сортів, що сильно гілкуються, штамб буде заниженим, а в зону нижнього ярусу потраплять сильні конкуренти. Можливі й інші варіанти відхилення від параметрів стандартних саджанців. (Способи їхнього обрізування див. у "ДСГ" № 4, 2009).

Вище нижнього ярусу закладають тільки обростаючі і плодові гілочки. Для них придатні не довші 40 см. Сильніші видаляють.

Зелені операції. Якщо гілки нижнього ярусу нормальні, то у травні обламують усі зелені пагони, що з'явилися між ними (коли ті досягнуть лише 2–5 см), а також усі на штамбі та ті, що наближені до вертикалі, або дуже сильні по всій кроні, зелені конкуренти. Якщо ж слабкі нижні гілки були вкорочені на 1/3, 1/2 або на сучки з 2–3 бруньками (див. вище), то зелених конкурентів не обламують, бо наступної весни знову може знадобитися переведення на один із них. Якщо ранньої весни слабкі гілочки були вкорочені до трьох бруньок і всі вони проросли, то третій пагін (менш придатний) виламують. Другий із залишених буде резервним. Наступної весни, якщо він не знадобиться його видаляють. Із зелених пагонів, що з'явилися між сучками, можна залишити ті, які більше підходять, ніж ті, що на сучку, видаливши останні (див. рис. 12).

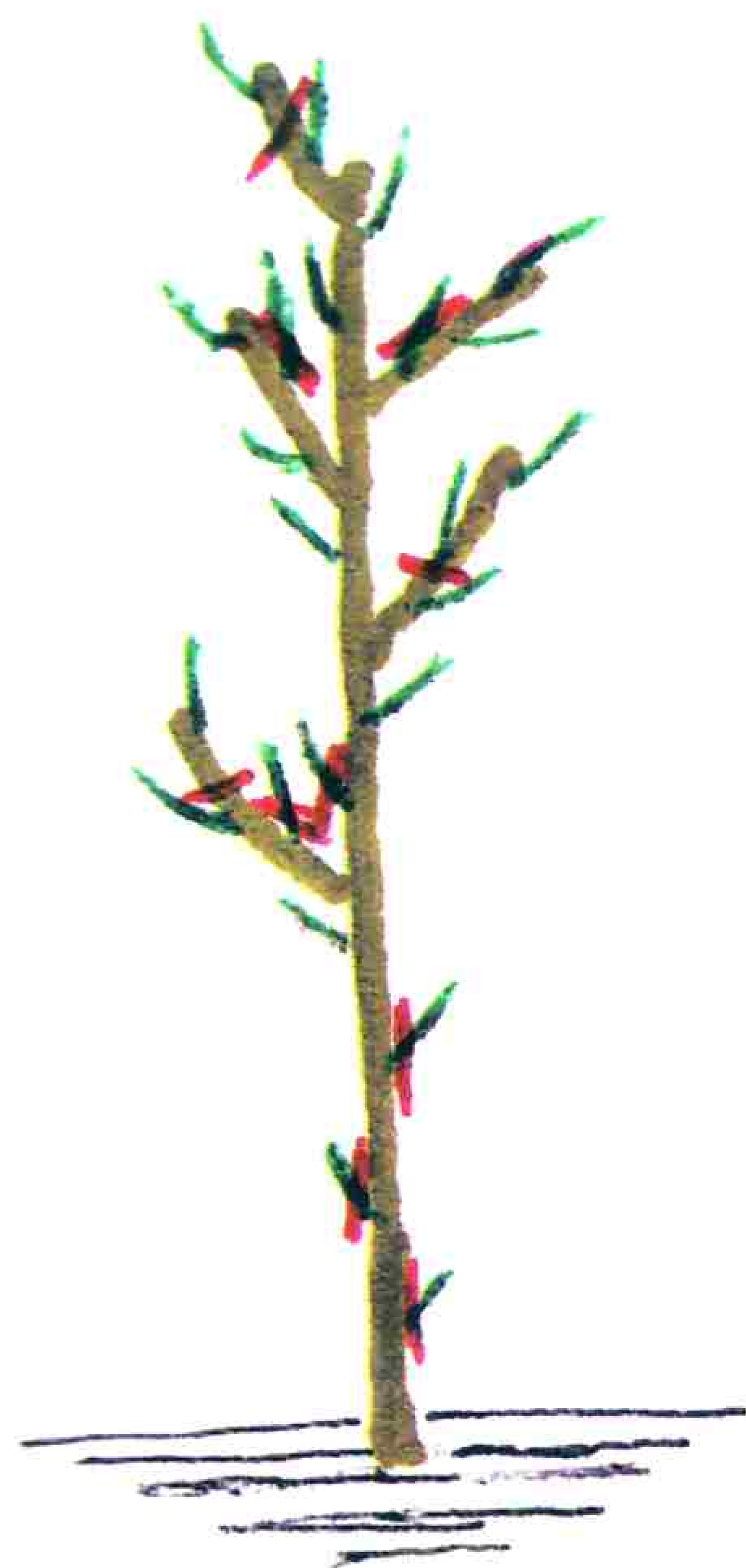

Рис. 12. Зелені операції на саджанці з гілочками, укороченими на три бруньки.

Зелені операції запобігають марній витраті поживних речовин на ріст зайвих пагонів, посилюючи спрямування їх для потрібних пагонів і на закладання плодових бруньок. І значно спрощують обрізування наступної весни. Їх виконують і в подальші роки.

На другу весну обрізування ще слабкіше, але точне і диференційоване. Якщо гілки, які виросли за першу вегетацію, нормальні, то ні їх, ні центральний провідник не вкорочують. Лише видаляють у кроні ті категорії гілок, що і в першу весну (див. вище). Гілки, які звисають, краще вкорочувати на переведення над оптимально нахиленим відгалуженням. На минулорічних сучках видаляють другі резервні пагони (якщо вони не знадобилися). А на вкорочених на 1/3, 1/2 видаляють конкурентів їхніх провідників. Якщо центральний провідник виріс надміру сильним і порушує параметри підпорядкування (він має бути не більш ніж у 2 рази товстішим від нижніх гілок у місцях їхнього зростання), це буде пригнічувати нижні гілки, аж до їхнього всихання: тоді його переводять на слабкіший конкурент. Таке ж переведення здійснюють, коли центральний провідник нормальний, але нижніх гілок не вистачає або половина нижніх гілок

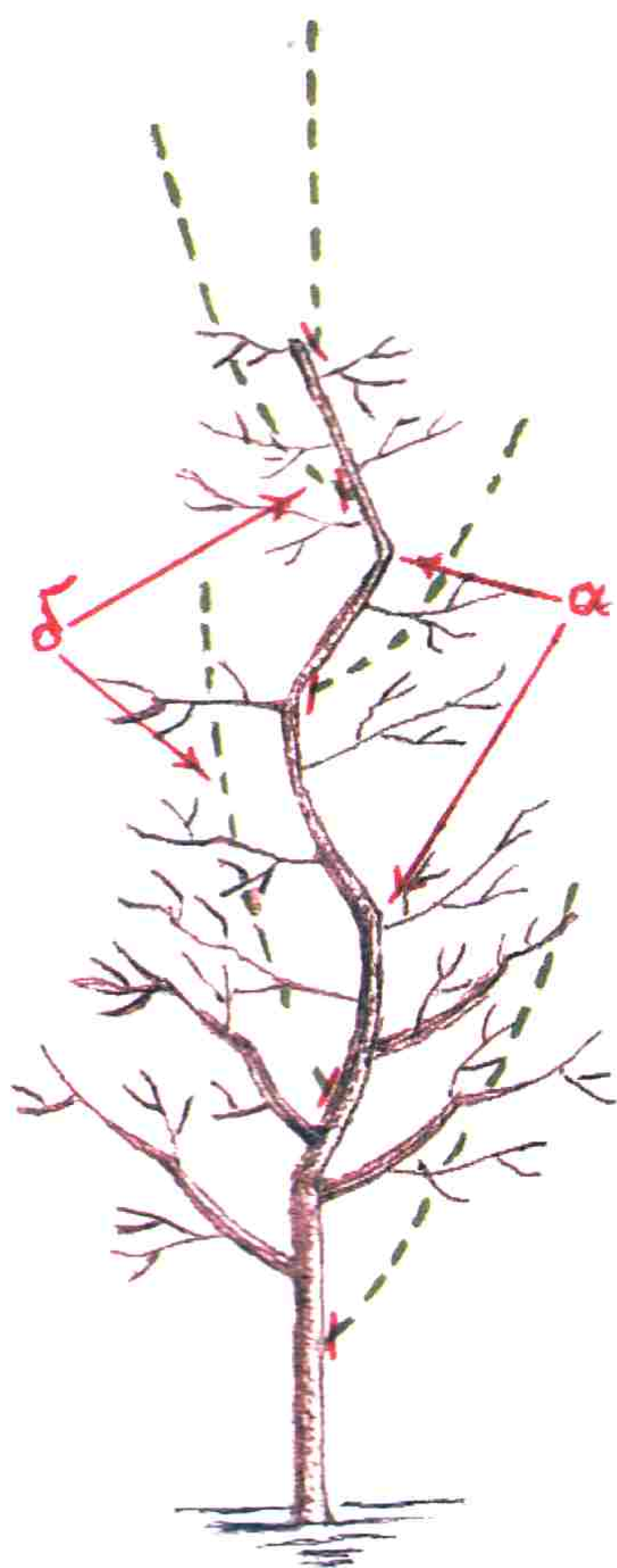

Рис. 13. Крона грузбек:

а – зигзагоподібний стовбур через переведення центрального провідника на більш слабкі конкуренти;

б – сильні і вертикальні пагони, які подлягають видаленню.

слабкіші 40 см, або майже всі гілочки, що понаростали вище нижнього ярусу, слабкіші 30 см. У сортів, які слабо гілкуються, в таких випадках центральний провідник переводять на ще слабкіший (2–3-й) конкурент. Через такі переведення і в подальші роки стовбур набуває зигзагоподібного вигляду (див. рис. 13). Щоб зменшити зигзагоподібність, центральний провідник зрізують не при основі залишеного конкурента, а на 20 см вище. До сучка пригинають і прив'язують конкурент для вертикального вирівнювання (див. рис. 14).

На третю весну продовжують формувати крону тими ж способами. Ні бокових, ні центрального провідника не вкорочують, лише у тих же випадках, що й на другу весну, його переводять на слабкіший конкурент. Видаляють ті самі категорії гілок, що і в попередні роки. Із вступом у плодоношення частина гілок звисає під масою плодів. У місцях загинів наростають вовчки. Вони перехоплюють поживні речовини і заглушують власних носіїв та "сусідів". Тому їх видаляють, а гілку переводять на оптимально припідняте відгалуження в межах габаритів крони (див. рис. 15).

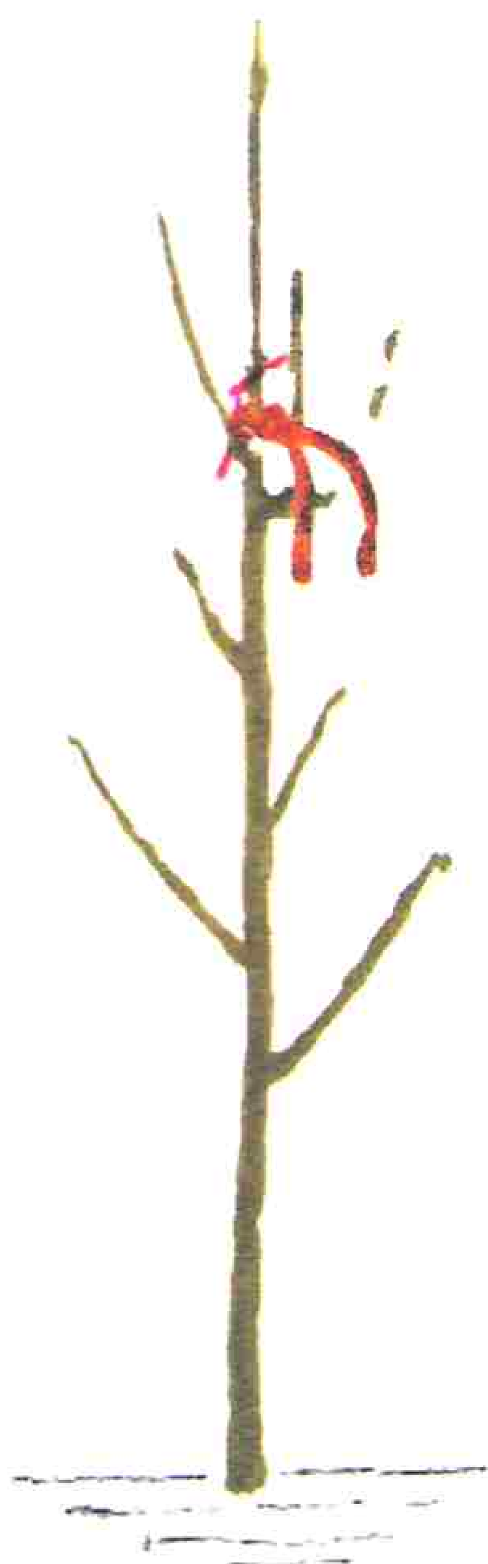

Рис. 14. При переведенні на більш слабого конкурента центральний провідник зрізують на 20 см вище від основи конкурента. А самого конкурента прив`язують до сучка з метою надання йому вертикального положення.

На четверту весну центральний провідник уже не переводять на конкурент, конкурентів видаляють. Цим послаблюють ріст бокових гілок, які у верхній зоні не повинні бути довшими 30–40 см і бажано з кутами відходження 70–80° (у середній зоні 60–70°). У верхній зоні гілочки навіть середньої сили вкорочують над відгалуженням, щоб загальна їхня довжина не перевищувала 30–40 см. У місцях загущення крону проріджують, видаляючи у першу чергу гілки сильні, ті, що мають спрямування, близьке до вертикального, звисаючі, послаблені, непродуктивні. Обмежують (обрізуванням) гілки в габаритах крони.

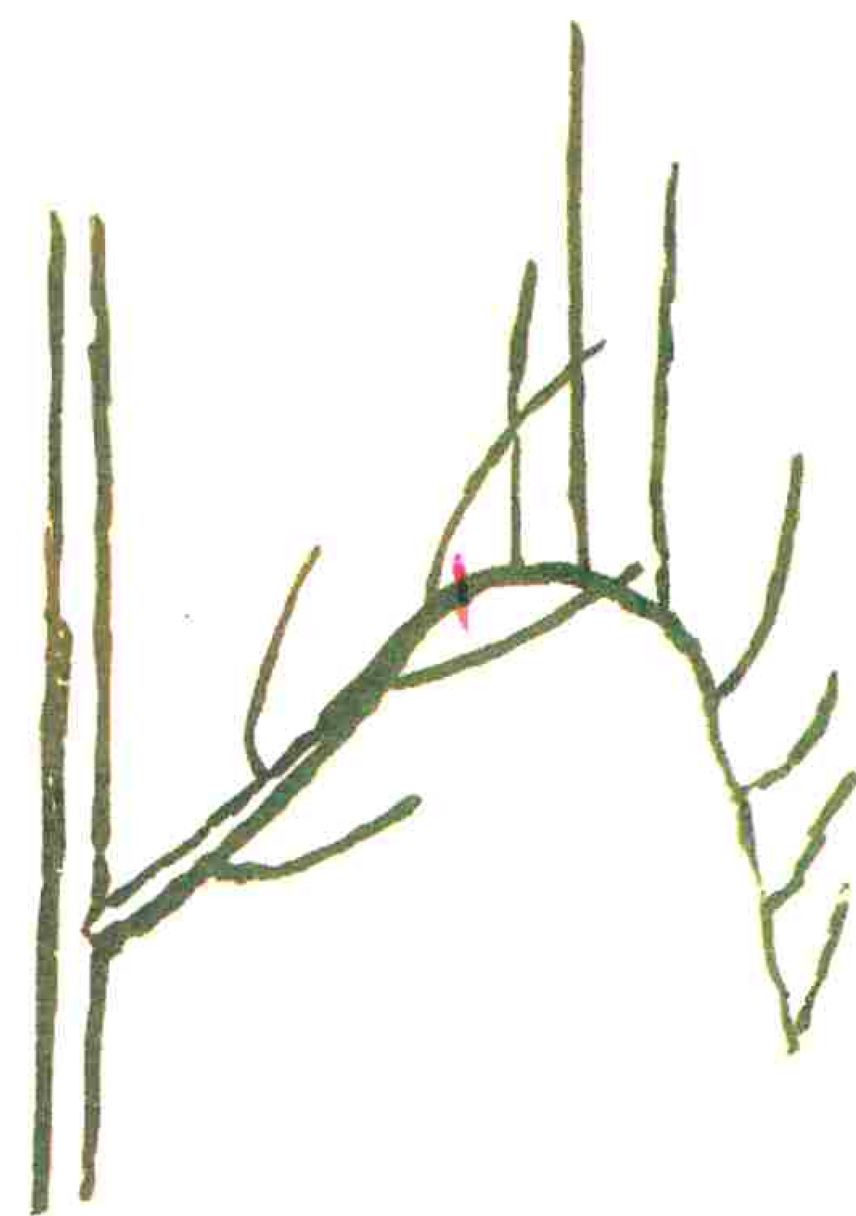

Рис. 15. Під масою плодів гілки звисають і на вершині загину наростають вовчки. Загин зрізують над оптимально нахиленим відгалуженням.

На п`яту весну формування крони завершують: центральний провідник з прилеглими гілками на висоті 2–2,5 м зрізують над слабкою горизонтальною гілочкою, списиком, кільчаткою. Видаляють ті ж категорії гілок, що і в попередні роки.

Протягом усього періоду формування крони важливо не допускати домінування (за силою росту) верхніх гілок над нижніми, останні від цього можуть зачахнути й відмерти. А також – бокових над їхніми носіями. Нормальні гілки, прирости яких вийшли за габарити крони грузбек, переводять на відгалуження, що залишається в межах цих габаритів, на списик, кільчатку. Щоб стримувати ріст у верхній зоні, слід регулярно видаляти там сильні і середні пагони. І вживати заходів для достатнього росту нижніх (вони – гальмо ростових процесів у верхній зоні крони). Якщо вони починають чахнути, то їх слід замінювати молодими, що виросли поряд.

Омолоджування крони

З переходом до повного плодоношення дерева перевантажуються врожаєм. Генеративні процеси (закладання плодових бруньок, квітування, плодоношення) забирають більше 80% продуктів фотосинтезу, що спричиняє гостру нестачу їх для процесів росту. Прирости затухають і стають меншими 10–5 см. Плоди дрібнішають, багато їх осипається, плодоношення стає періодичним. Це свідчить про необхідність омолоджування крони.

Але цю проблему неможливо вирішити у такий же спосіб, як у сильнорослих дерев. Річ у тім, що омолоджувальне обрізування слаборослих дерев на багаторічну деревину ризиковане, позаяк великі рани у дерев на карликових підщепах погано заживлюються і часто дають початок омертвінню тканин на залишених частинах гілок. Ось чому у слаборослих дерев омолоджувальне обрізування виконують головним чином на обростаючих, плодових гілочках, без чого вони швидко старіють, слабнуть, а плоди на них погано зав`язуються, дрібнішають, осипаються.

Першими у саджанців закладаються гілки у нижній частині. На них же раніше виростають і плодові гілочки. Тут вони раніше й старіють. Ось чому і омолоджувальне

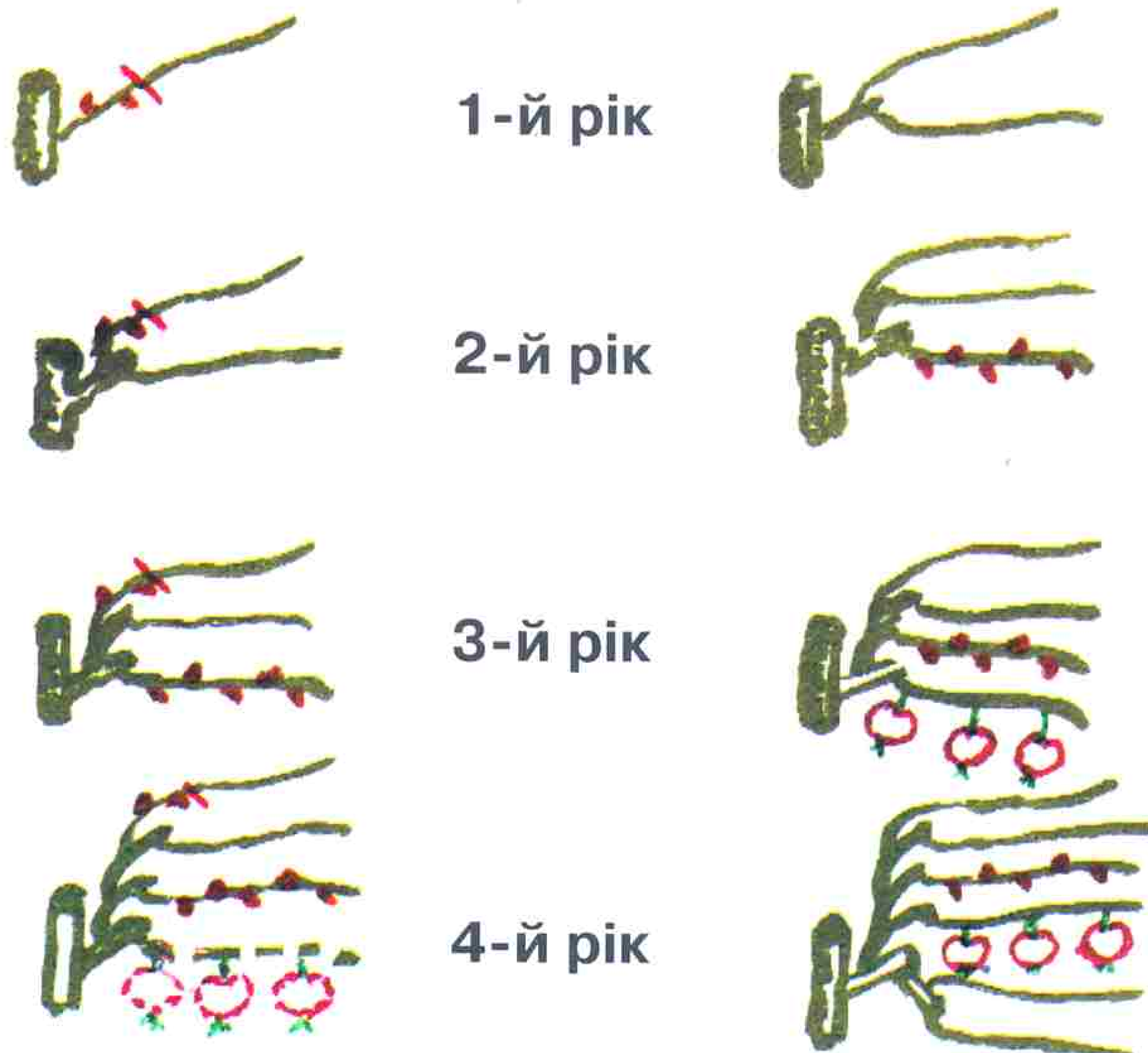

Рис. 16. Схема короткого циклічного обрізування по роках.

обрізування починають з 1/3–1/4 частин усіх гілок крони в її нижній частині. А в наступні весни по 1/3–1/4 в середній, а потім і у верхній частинах.

Найефективніше омолоджують плодові гілочки за трирічний цикл. Схематично це виглядає так.

У першу весну: спочатку бокові відгалуження, довші 15 см на нижніх гілках (а в послідуючі роки і вище на обростаючих гілках і центральному провіднику) через кожні 12–15 см укорочують на сучок з двома здоровими бруньками при основі. З них до осені виростають два молодих пагони. Кільчаток і списиків поки не чіпають, дають їм відплодоносити 2–3 роки.

На другу весну: нижній пагін на сучку вкорочують на такий самий сучок з двома бруньками. А верхній не обрізують і тим самим стимулюють закладання на ньому в липні плодових бруньок під урожай наступного року.

На третю весну: на минулорічному сучку нижній молодий пагін укорочують на сучок з двома бруньками. Верхній (на тому ж сучку) не обрізують. А дворічна гілочка із закладеними минулого літа плодовими бруньками тепер квітує й плодоносить.

На четверту весну: на наймолодшому сучку нижній пагін ріжуть на сучок з двома бруньками. Верхній не обрізують. Дворічна гілочка з минулорічними квітковими бруньками тепер плодоносить. А гілочку, що відплодоносила в минулому році, вкорочують на сучок у 2–3 см. З його сплячих бруньок до осені виростуть пагони. З них наступної весни залишають два при основі, а зайві видаляють. Цикл повертається до висхідної позиції. Тому така технологія одержала назву короткого циклічного обрізування (див. рис. 16).

Одна деталь із ситуації на четверту весну: тепер на складній гілочці два сучки з протилежних її боків з подвоєною кількістю молодих пагонів. Варто подумати про можливе перевантаження та його наслідки. Якщо прийнято рішення один із сучків видалити, то слід проаналізувати, який із них менш придатний, має гірше спрямування – той і видалити.

Тепер повернімося до молодих кільчаток, списиків. Їм дають відплодоносити 3–4 роки. Коли на них з`являться відгалуження, їх підрізують над більш розвинутою брунькою. Дають відплодоносити ще пару років, після чого вкорочують на сучок у 2–3 см. До осені із сплячих бруньок на ньому можуть вирости молоді пагони. На другу весну з них залишають два краще розміщених, зайві видаляють. Із залишених нижній зрізують на сучок із двома бруньками, верхній не чіпають. Далі діють за технологією короткого циклічного обрізування.

Композиція з гілочок різного віку (одно-, дво-, трирічних) називається плодовою ланкою. Їх поступово закладають через 12–15 см на напівскелетних, обростаючих гілках і центральному провіднику (див. рис. 17).

Коротке циклічне обрізування підтримує плодові ланки в стані високої активності, яка є основою регулярного плодоношення, високої якості плодів і віддаляє старіння дерева.

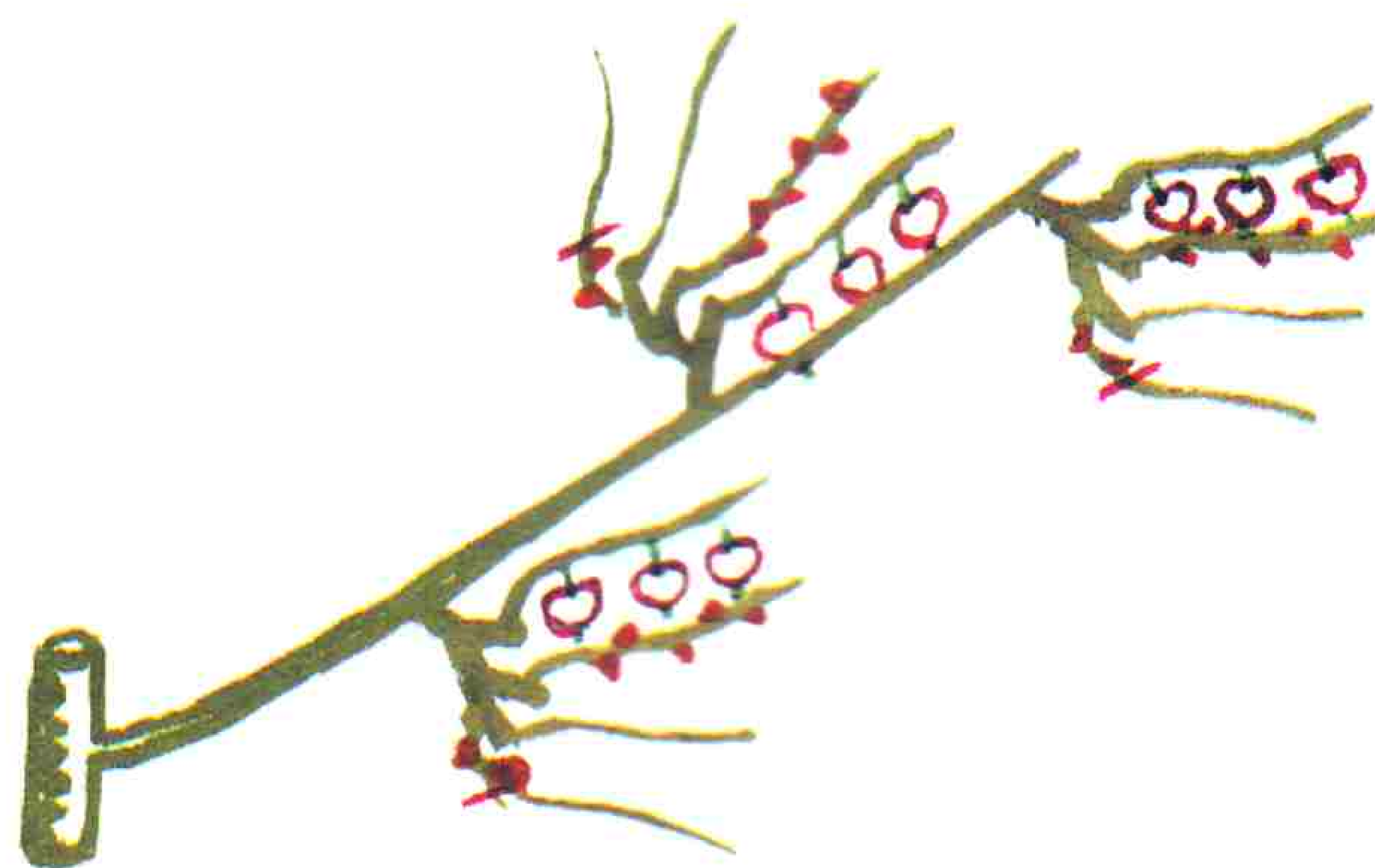

Рис. 17. Розміщення плодових ланок на гілці-носієві (через 12–15 см).

Коли коротке циклічне обрізування вичерпає свій потенціал, можна застосувати додаткові заходи омолодження. Про них буде йти мова у наступній статті.

Ф.Г. Білека, С.В. Гоменюк,

(Далі буде)

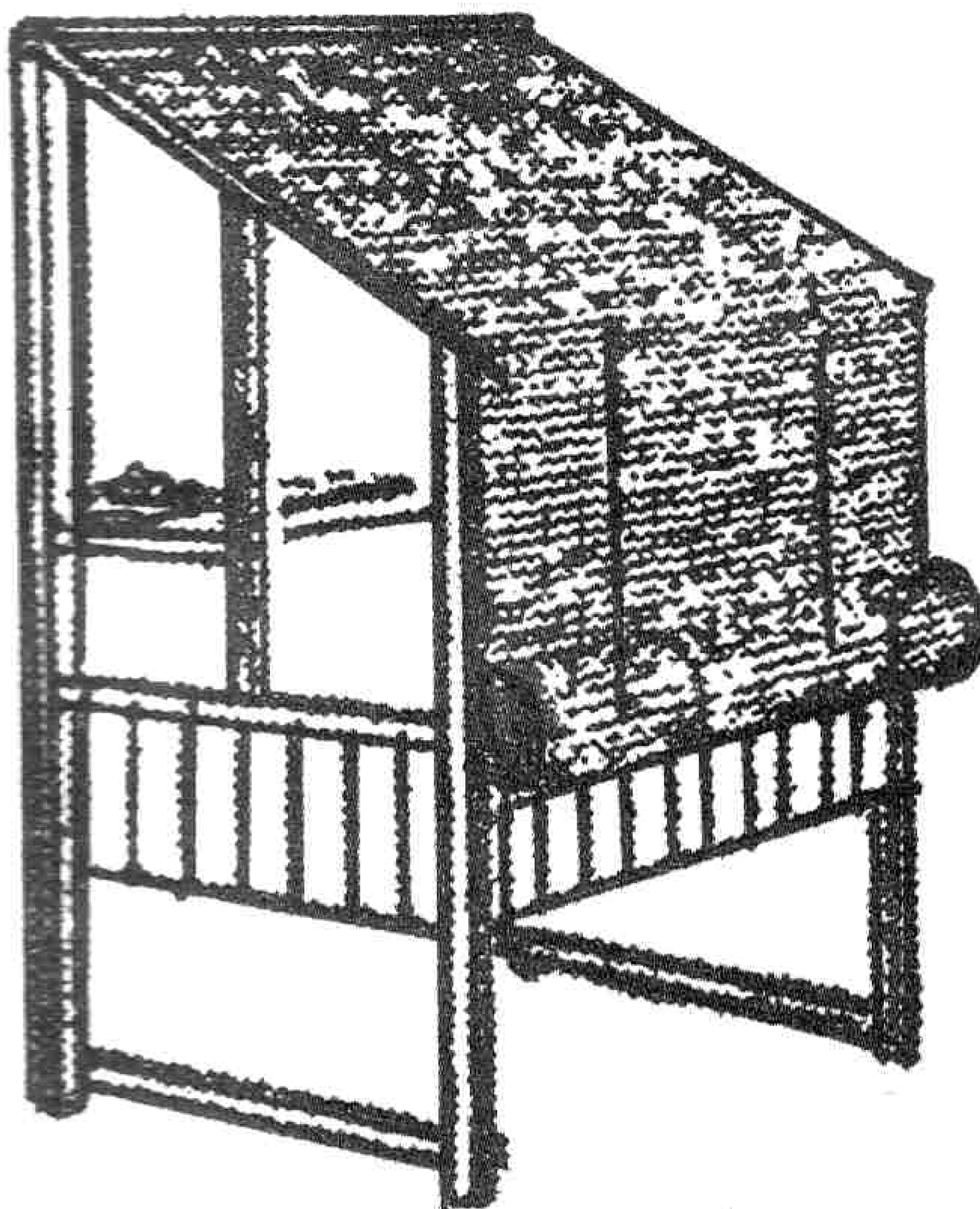
БЕЗКОШТОВНИЙ ДОДАТОК ДО ЖУРНАЛУ "ДІМ, САД, ГОРОД"

ГОСПОДАР

ЖУРНАЛ У ЖУРНАЛІ

Теплиця на балконі

Невеликі теплиці з односхилим дахом придатні для спорудження на більшості присадибних ділянок і навіть в умовах... міської квартири. Використовують такі спорудження для вирощування ранньої розсади овочевих культур і квітів.

Встановити теплицю можна безпосередньо на балконі чи лоджії або виготовити її з виносом конструкції назовні за допомогою різних кріплень. Зрозуміло, що корисна площа таких теплиць дуже невелика, однак вона цілком достатня для вирощування розсади.

Слід зазначити, що при влаштуванні теплиці на балконі або лоджії необхідно враховувати чимало важливих чинників. Один із них – умови освітленості рослин, які в ній вирощують. Якщо природного освітлення буде недостатньо, то потрібно досвічувати рослини штучно протягом кількох годин на день.

Щодо обігріву "балконної" теплиці, то краще використовувати для цього електронагрівальні прилади. Провітрюють її, відкриваючи плівкове укриття, а також за допомогою вентилятора.

І ще один важливий чинник, про який слід обов'язково розповісти. Збираючись влаштувати теплицю на власному балконі, обов'язково враховуйте якість навколишнього повітря. Якщо будинок розташований поряд із перевантаженою автомагістраллю, великими виробничими підприємствами або іншими можливими джерелами забруднення атмосфери, то від спорудження теплиці на балконі й вирощування в ній розсади овочевих культур краще відмовитися.

Один із варіантів балконної теплиці, що має затінююче покриття, зображено на рисунку.

Стратифікація – у плодах

Якщо займатися садівництвом на невеликій за площею дачній або присадибній ділянці, то багато сіянців для підщеп не потрібно. Інколи достатньо отримати лише 2–3 десятки сіянців яблуні, груші тощо. Тоді й під час стратифікації насіння можна відійти від традиційних способів, які зазвичай використовують садівники, а проводити її безпосередньо в плодах, як це роблю я та чимало моїх знайомих дачників протягом багатьох років.

Для стратифікації відбираю повністю здорові стиглі плоди сортів Ренет Симиренка, Джонатан, Голден Делішес тощо, які складаю в холодильник, де вони зберігатимуться, а насіння в них пройде природну стратифікацію.

Зазвичай, насіння в плодах "прокльовується" і навіть дає паростки наприкінці березня – на початку квітня. Для висіву краще брати саме ті насінини, що проклюнулися, відбираючи найбільші з них. Висівають їх "із запасом", враховуючи подальше вибракування слабких, викривлених і хворих сіянців.

Вийняте з плодів насіння відразу ж, не допускаючи його підсушування, висіваю в ящик, куди насипано звичайну помірно зволожену землю для кімнатних квітів. Закладаю його на глибину 1 см, по одному в лунку, яку роблю гострим кінцем олівця. Відстань між насінинами й від стінок ящика має бути 3–4 см. Ящик із насінням, присипаним землею, тримаю на кухні, не допускаючи підсихання верхнього шару ґрунту.

Насіння проростає на 12–15-й день, даючи сильні дружні сходи. Оскільки посів насіння відбувається послідовно, тобто в міру споживання яблук, то сходи виходять спочатку різнорослими, але на кінцевому результаті це практично не позначається. Окрім того, я постійно вибраковую нестандартні паростки (викривлені, ослаблені тощо).

Наприкінці квітня – на початку травня ящик із паростками виставляю на відкритий балкон, а щоб сходи не склювали птахи, прикриваю їх сіткою. В перші дні за ясної сонячної погоди молоді паростки притіняю.

У звичайні строки сіянці прищеплюю. Ящик із щепленими сіянцями також притіняю, щоб не пересихало місце щеплення, а під час дощу накриваю плівкою. Восени сіянці з "вічками" окулірування, що прижилися, висаджую на ділянку.

М.С. Рітченко, *м. Луганськ*

Ваш талісман – це ваші розум і енергія

(Продовження. Поч. у "ДСГ" №№ 12, 2009 р.; 1,2, 3, 2010 р.)

ЗАКОН ІНІЦІАТИВИ І ЛІДЕРСТВА

Ініціатива та лідерство – взаємопов'язані терміни. Лідерство має суттєве значення для досягнення успіху, а ініціатива – це фундамент, на який спирається лідерство.

Лідерство – це сукупність якостей, найважливішими з яких є:

впевненість у собі;
високий моральний дух;
самовіддача;
заступництво;
справедливість;
ініціатива;
рішучість;
достойність;
мужність.

Лідери повинні володіти такими якостями:

1. Повністю перебороти 6 основних страхів.
2. Підпорядковувати свої інтереси на благо своїх прихильників. Перебороти користолюбство і жадобу.
3. Єдина ціль, представлена чіткою програмою лідерства, яка перебуває в гармонії з вимогами часу.
4. Розуміння та застосування принципу конструктивного розуму, з допомогою якого в дусі гармонії здобувається сила.
5. Впевненість у собі.
6. Здатність швидко приймати рішення і твердо їх дотримуватися.
7. Уява, достатня, щоб передбачувати вимоги часу і виробляти плани для їхнього задоволення.
8. Ініціатива в її найбільш вишуканій формі.
9. Ентузіазм і здатність передавати його своїм послідовникам.
10. Самоконтроль.
11. Готовність робити більше послуг, ніж ті, за які належить винагорода.
12. Доброзичлива магнетична особистість.
13. Здатність точно мислити.
14. Здатність взаємодіяти з іншими в дусі гармонії. Наполегливість і концентрація думок та зусиль на поставлених завданнях, аж до їх виконання.
15. Здатність і наявність "здорового глузду", щоб вчитися на помилках і невдачах.
16. Терпимість.
17. Поміркованість в усіх її формах.
18. Виважена чесність як цілі, так і вчинків.
19. Строге дотримання правил взаємовідносин з людьми.

ЗАКОНИ УЯВИ ТА ЕНТУЗІАЗМУ

Уяву називають творчою майстернею душі, яка служить отриманню матеріальних, грошових переваг у житті.

Ентузіазм – це стан розуму, який надихає і підштовхує до вирішення завдань у найближчій перспективі.

Ентузіазм – це риса характеру.

У світі є найважливіша річ, яка додає людині сили, – це характер.

Характер – сила, яку можна вибудувати власними думками та вчинками. Характер – те, що не можна купити, вкрасти чи випросити.

З допомогою самопереконання будь-яка особа може створити собі характер, незалежно від власного минулого. Характер може мати рису ентузіазму, що є направляючою силою розуму, яка сприяє перетворенню знань у дію.

Стимули, які піднімають настрій, сприяють і вирішенню справ з ентузіазмом:

1. Робота як заняття, яке любиш більше за все.
2. Оптимістичні співробітники.
3. Фінансовий успіх.
4. Досконале володіння законами успіху і щоденне їх застосування.
5. Добрий стан здоров'я.
6. Знання того, що найбільш ефективно – надавати послуги іншим.
7. Охайний одяг, що відповідає вимогам робочої обстановки.

САМОКОНТРОЛЬ

Більшість людських негараздів йдуть від недостатнього самоконтролю. Більшість порушень законів злочинцями здійснюється через відсутність самоконтролю, який би направляв їхню енергію на вирішення конструктивних справ.

Тільки з допомогою самоконтролю ентузіазм, енергію можна спрямувати на вирішення конструктивних справ. Без самоконтролю ентузіазм нагадує грозову блискавку, яка без вибору може позбавити людину життя та власності.

Втрата самоконтролю – найпоширеніша слабкість бізнесмена, яка приносить найбільші збитки.

Людина з розвинутим почуттям самоконтролю, як правило, уникає таких якостей, як ненависть, заздрість, ревнощі, страх, помста та інші подібні почуття.

Впевненість у собі – це одна з важливих умов успіху, але якщо ця властивість розвинута занадто, вона може бути дуже небезпечною. Бізнесмен з розвинутим почуттям самоконтролю:

1) не дозволить собі піти під вплив циніка чи песиміста;
2) він не дозволить другій людині думати за нього;
3) не буде займатися наклепом і помстою ні за яких обставин;
4) не буде ненавидіти тих, хто з ним не згоден, а постарається розібратися у причинах незгоди і він переможе;
5) не повинен формувати свою думку, не спираючись на факти;
6) має пам'ятати, що в основі наших висновків часто лежить велике бажання бачити стан речей такими, які будуть для нього зручніші, аби лише отримати бажане, чого б це не коштувало;
7) повинен пам'ятати, що однією з форм відсутності самоконтролю є звичка витрачати більше, ніж цього вимагають необхідні потреби. Звичка тратити перетворює багатих на бідних. Наявність рахунку в банку – ознака того, що людина володіє самоконтролем. Наприк-

лад, у США концерн – 600 чоловік, з них 9% мають депозитні рахунки; 91 % – не відклали на життя нічого; 75 % з них – комусь щось винні, але 210 боржників мали автомобілі;

8) мати почуття міри росту, здійснювати самоконтроль, щоб бажання росту не переросло в гонористість та пихатість, пам'ятаючи приказку: краще бути великим чоловіком у маленькому містечку, ніж маленьким чоловіком у великому місті;

9) люди, схильні до наслідування, – утримайтеся від спокуси робити те, що роблять інші. Всі їздять на автомобілях – і вам хочеться, але пам'ятайте: якщо ви їздите трамваєм, маєте самоконтроль, то настане час, що ви пересядете на автомобіль, а той, хто не має самоконтролю, пересяде на трамвай.

Самодисципліна – це найбільш суттєвий фактор становлення людини сильною, тому що вона стримує апетити витрачати більше, ніж зароблено, відгороджує людину від непродуктивних витрат енергії на непродуктивні зусилля.

Який би бізнесмен не був злий, розлючений – він має контролювати свої дії, не робити нікому шкоди, зла і пам'ятати, що у вас колосальна перевага перед людиною, яка зробила вам шкоду: ви можете йому вибачити, а в нього такої можливості немає.

Перш ніж досягти успіху, бізнесмен повинен досягти такого рівня самоконтролю, щоб він міг повністю володіти своєю особистістю.

Бізнесмену під силу не тільки думати, але й (що в 1000 раз важливіше) контролювати свої думки і направляти їх на те, щоб на практиці досягати поставлених перед собою цілей.

Самоконтроль повністю є справою контролю над думками, який здійснюється через **самопереконання та переконання.**

За принципом самопереконання поселіть у своєму розумі конструктивні думки, що знаходяться в гармонії з вашою конкретною головною ціллю, і ваш розум перетворить ці думки у фізичну реальність.

Проявом самоконтролю в його найбільш ефективній формі є здатність цілеспрямовано вибирати думки і твердо протистояти стороннім переконанням.

Важлива якість бізнесмена – вміння вести переговори, майстерність ведення переговорів виростає з терпеливого і наполегливого самоконтролю.

Самоконтроль – результат контролю над думками. Налаштовуйте свій розум на ті думки, які б ви хотіли мати у своїй голові, викиньте з голови всі ті думки, які виникли у вас у зв'язку з чиєюсь пропозицією, і ви станете людиною самоконтролю.

У думки – дві рушійні сили, які змусять працювати людський розум:

1) мотивація потреби; 2) бажання творити.

Потрібно вивчити самого себе і встановити, який з цих мотивів отримує відгук у вашому розумі, що для вас є рушійною силою: бажання творити чи задовольнити свої потреби.

Людський розум постійно змінюється. Кожні сім років розум нормальної людини вдосконалюється і розширює свій кругозір. У ці моменти перемін можна полишити дурні звички і призвичаїтися до хороших, здійснюючи самоконтроль своєї діяльності і поведінки.

ВИРОБЛЕННЯ ЗВИЧКИ ПРАЦЮВАТИ БІЛЬШЕ ПРОПЛАЧЕНОГО

Робота, яку роблять, щоб заробити на життя, рідко кому подобається. Частіше її недолюблюють і навіть ненавидять. Але є робота, яку нам подобається робити, є та, яку ми виконуємо з помірною любов'ю, а є, яку виконуємо із справжньою любов'ю.

Людина, зайнята улюбленою справою, може поринути в неї з головою, не відчуваючи втоми протягом тривалого часу, і, навпаки, робота, яку людина недолюблює, втомлює її дуже швидко.

Витривалість людини залежить від того, наскільки йому подобається робота. Праця більш високопродуктивна, якщо людина займається улюбленою справою, або працює заради того, кого любить.

Людина, зайнята улюбленою справою, має дві переваги:

по-перше, вона знаходить у своїй роботі найбільшу з існуючих нагород – щастя;

по-друге, грошова винагорода, як правило, буває більшою, тому що робота, зроблена з любов'ю, завжди більша за обсягом та краща за якістю, ніж та, коли вона виконується лише задля грошей.

Бізнесмен повинен постійно розвивати в собі звичку надавати людям більше послуг і кращої якості, ніж йому за це платять, з таких двох причин:

1. Заробивши репутацію людини, що працює на совість, а не тільки заради грошей, ви зразу виграєте на фоні інших, і почнеться конкуренція отримувачів ваших послуг за плоди вашої праці, чим би ви в житті не займалися.

2. Надаючи більше послуг кращої якості, ви розвиваєте в собі не тільки здатність надання цих послуг, а вдосконалюєте майстерність і робите собі репутацію, яка чогось та й варта.

Якщо ви виробите в собі звичку працювати на совість, то будете отримувати більше за свою працю, ніж той, хто такої звички не має.

Той, хто працює не за страх, а за совість, займає більш високі посади і отримує з часом більші винагороди, ніж той, хто виконує обов'язки абияк.

Для тих, хто сумлінно працює, виконуючи більшу роботу, ніж та, за яку оплачено, вступає в силу **закон наростаючого прибутку.**

Фермер оре, сіє зерно і чекає, коли закон наростаючого прибутку поверне посіяне сторицею.

Бізнесмен повинен горіти бажанням принести користь іншим. Роблячи це, він кожного разу демонструє свої здібності і здійснює черговий крок до визнання.

Форд знижував ціну на автомобілі, піднімав зарплату, на нього працював закон наростаючого прибутку, – і він став одним із багатих людей.

Організовуючи справу, бізнесмен повинен дати кожному цікаву роботу, пам'ятаючи: лінивих людей не буває. Ті, що здаються лінивими, насправді нещасні, котрим не вдалося пізнати роботи, яка найбільше їм підходить.

ПРИВАБЛИВІСТЬ ОСОБИСТОСТІ

Бізнесові справи вирішуються при спілкуванні та співпраці людей. Як показує практика, краще йдуть справи у

привабливих особистостей, які притягують до себе інших людей.

Особистість – це сума людських характеристик і зовнішніх рис, які відрізняють конкретну особу від усіх інших.

Одяг, риси обличчя, тональність голосу, думки, характер, який отримав розвиток завдяки роботі думок, – все це складає конкретну особистість.

Кожний може поліпшити свій образ модним одягом, витонченими манерами, але це будуть прояви зовнішньої привабливості особистості. Якщо ж бізнесмен людиноненависник, ревнивий, жадібний, егоїст, то він ніколи нікого не буде приваблювати, крім тих людей, які гармоніюють з його характером. Можна створити гарну посмішку, можна гарно потиснути руку, але якщо в бізнесмена відсутні серйозні наміри, то це відштовхуватиме його від інших. Тому для привабливості бізнесмен має створити свій привабливий характер, а для цього необхідні:

– по-перше, сувора самодисципліна;

– по-друге, вибрати зразок характеру, який бізнесмен хоче мати, описати його і, зачитуючи це вголос, самопереконанням розвивати в собі бажані якості;

– по-третє, застосовуючи принцип самоконтролю, представляти себе в образі тієї особистості, якою він хоче бути;

– по-четверте, щоденно потрібно знаходити одну людину або навіть більше, в яких він бачить якості, достойні наслідування, і в своєму умі робити похвалу цим якостям. Потім виробити навички відкрито й натхненно хвалити хороші якості в інших людях. Це винагороджує бізнесмена почуттям самоповаги і проявами вдячності до інших, хто повністю може змінити особистість бізнесмена. Тут спрацьовує закон притягання і ті, кого ви хвалите, побачать у вас якості, які ви побачили в них.

При утвердженні в собі позитивних рис, які вибрані в якості матеріалу для розвитку привабливості особистості, про них потрібно говорити вголос тому, що: по-перше, це викликає дію вібрації на підсвідомість, закріплює там, вкорінює та перетворює у велику рушійну силу для зовнішніх фізичних проявів, які ведуть до трансформації думки в реальність.

Бізнесмен повинен розвивати у собі здатність говорити з упевненістю, вдосконалювати ораторські здібності, що є одним з найбільш діючих способів привабливості.

Слова потрібно наповнювати почуттями та емоційністю, голос повинен мати багато глибоких тонів, він має бути м'яким і приємним. Грубий та верескливий голос завжди неприємний для спілкування.

Виробляйте переконливий і приємний мовний стиль.

Практично ніхто не може надіятися на роль видатного лідера без розвинутої здібності переконувати інших.

СІМ ОСНОВНИХ ФАКТОРІВ РОЗВИТКУ ПРИВАБЛИВОСТІ ОСОБИ:

1). Формування звички цікавитися іншими людьми і зробити своїм обов'язком відшукувати в них хороші якості та відгукуватися про них з похвалою;

2). Розвиток здібностей говорити упевнено і переконливо як у звичайній розмові, так і на зібраннях;

3). Вибір стилю одягу, який відповідає фізичним даним і характеру занять;

4). Розвиток позитивного характеру (на чому вже зупинялися);

5). Вміння потискувати руку так, щоб при цьому відчувалися ваші почуття і ентузіазм;

6). Привернення до себе людей тим, що першим звертаєтеся до них;

7). Пам'ятати, що єдине розумне обмеження для кожного – це те, яке кожний ставить своєму уму.

ТОЧНІСТЬ ДУМОК

Для точного мислення необхідно навчитися відокремлювати вагомі факти від звичайної інформації і, подруге, розділяти факти на два класи: на важливі та неважливі, на ті, що мають, і ті, що не мають відношення до справи. Всі факти, які згодяться для цілі, важливі і мають значення, всі інші – неважливі і не мають значення. Точність думок обумовлюють чотири фактори: самопереконання, підсвідомість, точність мислення, безмежний інтелект.

Ці чотири фактори ведуть людину до знань. Перші три формують четвертий – безмежний інтелект, на основі якого бізнесмен може формувати точні думки.

Щоб точно думати, необхідно мати на увазі такі речі:

1. Розум слід контролювати, вести і спрямовувати на творчі і конструктивні цілі.

2. Не спрямовувати дію розуму на деструктивні цілі.

3. Розум – це володар кожної клітини тіла.

Він може змусити кожну клітину відмінно виконувати свої функції або ж невірним розпорядженням розладнати функціонування як однієї, так і всіх клітин.

4. Всі досягнення людства є результатом злету думок, фізична роль тіла у цій справі – другорядна.

5. Найвизначніші досягнення започатковані в думках одних, але перетворені в реальність фактично іншими людьми, шляхом комбінованого використання їхніх умів.

6. Більшість всіх ідей, започаткованих в умах людей, не точні, найчастіше вони мають характер думок і часткових суджень.

Думка є початком усіх матеріальних речей в природі. Всяка думка за природою творча, але не всяка думка позитивна і конструктивна. Думка магнетизує особистість, залучає зовнішні фізичні речі, які знаходяться в гармонії з природою думок бізнесмена.

Бізнесмен точністю думок формує конкретну головну ціль, яка виражається бажанням у його підсвідомості, супроводжується такою вірою і переконаністю в реалізації цієї цілі, що фактично бачить себе володарем даної цілі. Бізнесмен, володіючи точністю думок, повинен поводитися так, наче він вже є володарем об'єкту конкретної цілі з того часу, як ця інформація надійшла у його підсвідомість.

Точна думка – це лише власна думка. Думка, яка прийшла до вас від інших, не може бути точною відносно вашої бізнесової справи.

Думка – найбільш висока і найбільш впорядкована форма енергії. Володіючи знаннями, здатністю точно мислити, людина пізнає сама себе і на основі цього пізнання успішно вершить задуману справу, тому тільки її власна думка відносно власної справи може бути точною.

В.Г. Лисанюк,
доктор сільськогосподарських наук,
професор, академік АТНУ

(Далі буде)

ПЕРЕЛІК ПЕСТИЦИДІВ, РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЛЯ ВИКОРИСТАННЯ У ПРИВАТНОМУ СЕКТОРІ В 2010 РОЦІ

Назва препарату (діюча речовина), фірма, країна	Норма витрати препарату	Культура	Шкідливий об'єкт, проти якого обробляється	Строк виходу для виконання ручних робіт	Строк останньої обробки	Максимальна кратність обробок
1	2	3	4	5	6	7
Інсектициди						
Актара, 25% в.г. (тіаметоксам, 250 г/кг), ф. Сингента, Швейцарія	1,4 г/10 л води 4 л/1 сотку	Картопля	Колорадський жук (витрата робочого розчину: 4 л/1 сотку)	7	20	2
	6 г/300 мл води/30 кг бульб	Картопля	Колорадський жук, грунтові шкідники	7	20	1
	0, 6–0,8 г/3 л води	Помідори, перець солодкий, баклажани	Колорадський жук (витрата робочого розчину: 3 л/1 сотку)	7	20	2
	0, 6–0,8 г/3 л води	Капуста	Попелиці (витрата робочого розчину: 3 л/1 сотку)	7	20	2
	1,4 г/10 л води	Яблуня	Попелиці, яблуневий квіткоїд, яблуневий пильщик, комплекс саранових, довгоносики (витрата робочої рідини: 2 л – молоде дерево, 2–5 л – середнього віку, понад 5 л – дерево з великою кроною)	7	14	2
Актара, 240SC, к.с. (тіаметоксам, 250 г/кг), Ф.Сингента, Швейцарія	0,7–0,9 мл/1 сотку на 3–5 л води	Картопля	Колорадський жук (витрата робочого розчину: 4 л/1 сотку	7	20	2
	0,7–0,9 г на 3–5 л води	Помідори, перець солодкий, баклажани	Колорадський жук (витрата робочого розчину: 3 л/1 сотку)	7	20	2
	0,7–0,9 мл на 3–5 л води	Капуста	Попелиці, хрестоцвіті блішки (витрата роб. розчину 3 л/1 сотку)	7	14	2
	1,4–1,5 г/1 сотку/ 10 л води	Яблуня	Попелиці, яблуневий квіткоїд, яблуневий пильщик, комплекс саранових, довгоносики (витрати роб. розчину: 2 л – молоде дерево, 2–5 л – середнього віку, понад 5 л – дерево з великою кроною)	7	14	2
	0,9 мл/сотку/ 3–5 л води	Цукрові буряки	Звичайний і сірий бурякові довгоносики, щитівки, блішки, піщаний медляк, листкова бурякова попелиця	7	30	2
	1,5 мл/10 л води	Груша	Бруньковий довгоносик, букарка, казарка, ябл. і грушевий квітко їди, пильщики, попелиці, листоблішки (обприскування під час вегетації. Витрата роб. розчину: 2 л /молоде дерево, 2–5 л /дерево середнього віку, 5 л /старе дерево)	7	14	2
Аріво, к.е., (циперметрин, 250 г/л) ф. ФМСі, США	1,5 мл/10 л води	Яблуня	Плодожерки, листовійки (витрата робочої рідини: у молодих садах – близько 2 л, у плодоносних – близько 10 л/1 дерево	7	25	2
	1,5 мл/10 л води/ 1 сотку	Картопля	Колорадський жук	7	20	2
		Кавуни, дині	Совки	7	20	2
	1,5 мл/10 л води	Виноградники	Листовійки	7	25	2
Актелік 500 ЕС, к.е (пиримифос-метил, 500 г/л)	6 мл/3 л води/1 сотку	Суниця	Пильщики, сунична листокрутка, жуки (обприск. до та після збирання врожаю)	7	20	2
	12 мл/10 л води (2 л – молоде дерево, 2–5 – середн. віку, 5 л – доросле)	Черешня	Вишнева попелиця, вишнева муха	7	20	1

1	2	3	4	5	6	7
Антиколорад, к.с. (імідаклоприд, 150 г/л + лямбда – цигалотрин, 50 г/л)	1–1,5 мл/5 л води	Картопля	Колорадський жук	10	20	2
Антихрущ, к.с. (імідаклоприд, 100 г/л + біфентрин, 100 г/л)	5–10 мл/1 сотку	Картопля, капуста	Личинки хрущів та ін. ґрунтові шкідники (оприск. посадк. ямок)	3	–	1
	1%-ний розчин	Помідори	(замочування розсади в 1% розчині)	3	–	1
Антижук, з.п. (імідаклоприд, 700 г/кг),	0,45–0,50 г/ 3–5 л води	Картопля	Колорадський жук	3	20	1
Антижук-Гідро, в.р.к. (імідаклоприд, 200 г/кг)	1,5–2 мл/5 л води	Картопля	Колорадський жук	3	20	1
	10 мл/10 кг бульб	Картопля	Колорадський жук (обробка бульб перед висаджуванням в грунт)	3	20	1
Вантекс, мк.с. (гамма-цигалотрин, 60 г/л), ф. Доу АгроСаєнсис, Австрія	0,7 мл/4 л води	Картопля	Колорадський жук	7	20	1
Варант 200, в.р.к. (імідаклоприд, 200 г/л), ф. Кемінова А/С, Данія	1,5 мл/8 л води/ 1 сотку	Картопля	Колорадський жук		20	1
	2,5 мл/10 л води/ 6–8 дерев віком до 5 років або 3–4 дерева понад 5 років	Яблуня	Попелиці, каліф. щитівки, мінуюча міль		30	1
		Слива	Попелиці, плодожерки		30	1
Біотлін, в.р.к. (імідаклоприд, 200 г/кг)	2,5 мл/1 сотку/ 10 л води	Яблуня, груша, слива	Сисні шкідники, яблунева плодожерка	3	30	1
Блискавка, к.е. (альфациперметрин, 100 г/л)	1–1,5 мл/ 3–5 л води	Капуста	Міль, білан, совка (обприскування в період вегетації)	10	30	2
	1,5–2,5 мл/ 3–5 л води	Яблуня	Плодожерки, листовійки (обприскування в період вегетації)	10	25	2
Бомбардир, в.г. (імідаклоприд, 700 г/кг),	0,45–0,50 г/5 л води/ 1 сотку	Картопля	Колорадський жук	3	20	1
		Помідори, баклажани	Колорадський жук	3	15	1
	0,7 г/10 л води	Яблуня, груша	Плодожерки, листокрутки, попелиці	3	30	1
Грізлі, г (діазинон, 40 г/кг)	20 г/10 м^2	Картопля	Капустянка (медведик), внесення в ґрунт	20	20	1
		Капуста, цибуля	–"–	20	30	1
		Декоративні квітки	Капустянка (медведик), дротяники, садові мурахи (внесення в ґрунт або в мурашник під час вегетації)	20	–	1
Матч, 050 ЕС, к.е. (люфенурон), ф. Сингента, Швейцарія	4 мл/4–5 л води/ 100 м^2	Капуста	Білан, капустяна совка, капустяна міль	7	14	2
	8 мл/5 л води, 1,5–2 л/1 кущ	Виноград	Гронова листовійка	7	30	2
	8 мл/5 л води (молоді дерева – 2 л, старі – 5 л)	Яблуня	Яблунева плодожерка, листовійки, листомінуючі молі	7	30	2
Енжіо 247SC, к.с. (лямбда-цигалотрин, 6 г/л + тіаметоксам 141 г/л)	1,8 мл/5 л води/1 сотку	Картопля, помідори	Колорадський жук, велика картопляна попелиця	7	20	2
	1,8 мл/5 л води, 2 л розчину на молоде дерево, 2–5 л – середнє і 5 л – старе дерево	Яблуня	Довгоносики, пильщики, попелиця	7	20	2
	1,8 мл/5 л води/ 1 сотку	Цибуля	Цибулева муха, трипси	7	14	2
	1,8 мл/5 л води/ 1 сотку	Капуста	Хрестоцвіті блішки, капустяна попелиця, капустяна міль, білан	7	14	2
Децис Профі 25 WG, в.г. (дельтаметрин, 250 г/кг), ф. Байєр АГ, Німеччина	1 г/10 л/6–8 дерев віком до 5 років або 3–4 дерева понад 5 років	Яблуня	Попелиці, каліф. щитівки, мінуюча міль		30	2

1	2	3	4	5	6	7
Конфідор, в.р.к. (імідаклоприд, 20 г/л), ф. Байєр АГ, Німеччина	2,5 мл/10 л води	Яблуня	Попелиці, каліфорнійська щитівка, мінуючі молі	1	30	1
	2,5 мл/10 л води	Слива	Попелиці, плодожерки	1	30	1
	1,5 мл/8 л води/ 1 сотку	Картопля	Колорадський жук	1	20	1
Каліпсо 480 SC, к.с. (тіаклоприд, 480 г/л), ф. Байєр КропСаєнс АГ, Німеччина	1мл/4–5 л води/1 сотку	Картопля	Колорадський жук, попелиці, трипси, совки	5	20	1
	2,0 мл/10 л води/ 6–8 дерев до 4 років або 3–4 дерева понад 5 років	Яблуня	Оленка, квітковий пильщик, довгоносики, зелена й сіра (червоногалова) яблуневі попелиці, яблунева плодожерка, листомінуючі молі	5	30	1
Кораген, к.е. (хлорантраніліпрол, 200 г/л), ф. "Дюпон Інтернешнл Оперейшенз Сарл", Швейцарія	0,5–0,6 мл/3,5 л води/ 1 сотку	Картопля	Колорадський жук	7	20	2
Люфокс 105 ЕС, к.е. (феноклікарб, 75 г/л + люфенурен, 30 г/л)	10 мл/10 л води/ 1 сотку	Яблуня	Плодожерки, листокрутки, кліщі, щитівки	7	30	2
		Груша	Плодожерки, грушева мідяниця, листокрутки, кліщі, щитівки	7	30	2
		Виноград	Гронова листокрутка перша генерація	7	30	2
	5 мл/10 л води/1 сотку	Виноград	Гронова листокрутка 2–3 генерації	7	30	2
Моспілан, р.п. (ацетаміприд, 200 г/кг), ф. Ніппон Сода К°., Лтд., Японія	0,25 г/3–4 л води/ 100 м^2	Картопля	Колорадський жук	5	35	1
Матадор, к.с (імідаклоприд, 200 г/л)	10 мл/10 кг бульб	Картопля	Колорадський жук (обробка перед садінням)	–	–	–
Матадор Супер, з.п. (манкоцеб, 300 г/кг + імідаклоприд, 200 г/л)	7–8 г/10 кг бульб	Картопля	Колорадський жук (обробка перед садінням)	–	–	–
Мурахоїд, г. (діазинон, 40 г/кг), ЗАТ "Фірма "Август", Росія	30–40 г/10 м^2	Картопля,	Мурахи, розкопати мурашину купу, полити водою, посипати препаратом і засипати ґрунтом	20	20	1
		Капуста, цибуля		20	30	1
	30–40 г/10 м^2	Декоративні квіти	Мурахи, розкопати мурашину купу, полити водою, посипати препаратом і засипати ґрунтом	20	–	1
Мухоїд, г (діазинон, 40 г/кг)	40 г/10 м^2	Капуста	Капустяні мухи (внесення в ґрунт під час або після садіння)	20	30	1
	40 г/10 м^2	Цибуля	Цибулева муха	20	30	1
Нуприд 200, к.с. (імідаклоприд, 200 г/л)	1,5–2 мл/5 л води/1 сотку	Картопля	Колорадський жук	3	20	1
	2–2,5 мл/10 л води	Яблуня	Попелиці, мінуючі молі, каліфорнійська щитівка	3	30	2
Препарат 30В, к.е. (масло індустріальне 1–20 а, 760 мл/л), ТОВ "Агропромніка", Україна	0,25–0,4 л/20 л води	Яблуня (пізні сорти), груша	Щитівки, плодові кліщі, грушева мідяниця (обробки в літній період)	3	20	3
	0,6 л/20 л води	Яблуня	Щитівки, плодові кліщі (обробки у весняний період до розпускання бруньок)	3	–	1
		Черешня	Каліфорнійська щитівка, розанна листовійка (обробки у весняний період до розпускання бруньок)	3	–	1
	0,12–0,36 л/ 20 л води/1 сотку	Виноградники	Гронова листовійка, псевдощитівки, павутинний кліщ (обробка у весняний період до розпускання бруньок)	3	–	1
	0,25–0,4 л	Слива, абрикос, чорна смородина	Щитівки, плодові кліщі, грушева мідяниця (обробки в літній період)	3	–	1

<table>
<tr><th>1</th><th>2</th><th>3</th><th>4</th><th>5</th><th>6</th><th>7</th></tr>
<tr><td>Проагро 100 SL, в.р.к. (імідаклоприд, 100 г/л), ф. Бест-Пест, Польща</td><td>2,5 мл/3–5 л води/ 1 сотку</td><td>Картопля</td><td>Колорадський жук</td><td>7</td><td>20</td><td>1</td></tr>
<tr><td>Протеус 110 ОД о.д. (тиаклоприд, 100 г/л + дельтаметрин, 10 г/л), ф. "Байєр Крон Саенс АГ", Німеччина</td><td>5–7 мл/3–5 л води</td><td>Помідори</td><td>Підгризаючі совки</td><td>7</td><td>20</td><td>1</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Ратибор, в.р.к. (імідаклоприд, 200 г/л), ТОВ "Презенс", Україна, виробник – Дженьдзян Інтер Чайна Імпорт енд Експорт Компані, Лтд., Китай</td><td>1,5–2 мл/3–5 л води/ 1 сотку</td><td>Картопля</td><td>Колорадський жук</td><td>1</td><td>20</td><td>1</td></tr>
<tr><td rowspan="2">2–2,5 мл/3–5 л води</td><td>Помідори, баклажани</td><td>Колорадський жук</td><td>3</td><td>15</td><td>1</td></tr>
<tr><td>Цибуля</td><td>Цибулева муха</td><td>3</td><td>20</td><td>1</td></tr>
<tr><td>Регент, 25% к.е. (фіпроніл, 25 г/л), ф. Байєр КропСаєнс Німеччина</td><td>5–6 мл/10 л води/ 1 сотку</td><td>Картопля</td><td>Колорадський жук</td><td>7</td><td>–</td><td>1</td></tr>
<tr><td>Фастак, к.е. (альфа-циперметрин, 100 г/л), ф. БАСФ АГ, Німеччина</td><td>2 мл/5 л води</td><td>Картопля</td><td>Колорадський жук (обприскування в період масового виходу личинок 2-го віку)</td><td>10</td><td>20</td><td>2</td></tr>
<tr><td>Фьюрі, в.е. (зетациперметрин, 100 г/л), ф. ФМСі, США</td><td>0,7 мл/4 л води/ 1 сотку</td><td>Картопля</td><td>Колорадський жук</td><td>7</td><td>20</td><td>2</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Конфідор Максі, в.г. (імідаклоприд, 700 г/кг), ф. Байєр КропСаєнс</td><td>0,7 г/10 л води/ на 6–8 дерев до 5 років або на 3–4 дерева понад 5 років</td><td>Яблуня</td><td>Каліфорнійська щитівка, яблунева плодожерка, попелиці, листомінуючі молі</td><td>3</td><td>30</td><td>2</td></tr>
<tr><td>0,45–0,50 г/8 л води</td><td>Картопля</td><td>Колорадський жук</td><td>3</td><td>20</td><td>1</td></tr>
<tr><td>0,5–0,8 г/1 сотку</td><td>Помідори</td><td>Колорадський жук</td><td>3</td><td>15</td><td>1</td></tr>
<tr><td>0,5 г/1 сотку/ 5–8 л води</td><td>Помідори і огірки закритого грунту</td><td>Теплична білокрилка, попелиці, трипси</td><td>3</td><td>3</td><td>1</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Дантоп, в.г. (клотианідин, 160 г/кг), ф. Сумітомо Кемікал Такеда Агро Компані, Лтд., Японія і Калліоп С.А.С., Франція</td><td>0,80–0,95 г/3–5 л води</td><td>Картопля</td><td>Колорадський жук</td><td>3</td><td>20</td><td>1</td></tr>
<tr><td>0,80–0,95 г/3–5 л води</td><td>Помідори</td><td>Колорадський жук</td><td>3</td><td>14</td><td>1</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Медведтокс – У, г. (д.р. діазинон, 50 г/кг), ТОВ "Гармаш", Україна</td><td>300 г/1 сотку</td><td>Картопля, помідори, капуста</td><td>Ґрунтові шкідники (капустянка, морквяна, цибулева, росткова мухи; бурякова крихітка, галові нематоди; садові мурахи, (внесення в борозенки глибиною 3–4 см, по периметру або між грядками з послідуючим засипанням землею і поливом водоою з розрахунку 10 л/м^2 після садіння бульб або розсади)</td><td>20</td><td>–</td><td>1</td></tr>
<tr><td>1–3 г/м^2</td><td>Картопля, помідори, капуста</td><td>Садові мурахи (зняти верхній шар ґрунту з мурашника (2–3 см); рівномірно розсипати гранули по поверхні й присипати землею)</td><td>20</td><td>–</td><td>1</td></tr>
<tr><td>300 г/1 сотку</td><td>Саджанці плодових, садово-декор., лісових культур, садово-декор. квіти</td><td>Грунтові шкідники (у тому числі різні види хрущів)</td><td>20</td><td>–</td><td>1</td></tr>
<tr><td>Римон, 10% к.е. (новалурон, 100 г/л), ф. "Мактешим Кемікал Воркс Лтд.", Ізраїль</td><td>6 мл/10 л води/ на 6–8 дерев до 5 років або на 3–4 дерева понад 5 років</td><td>Яблуня</td><td>Яблунева плодожерка, мінуючі молі</td><td>7</td><td>20</td><td>2</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Танрек, в.р.к. (імідаклоприд, 200 г/л) ЗАТ "Фірма "Август", Росія</td><td>1,5–2 мл/1 сотку/5 л води</td><td>Картопля</td><td>Колорадський жук</td><td>1</td><td>20</td><td>1</td></tr>
<tr><td rowspan="3">2,5 мл/1 сотку/ 10 л води</td><td>Яблуня, груша, слива</td><td>Сисні шкідники, яблунева плодожерка</td><td>3</td><td>30</td><td>1</td></tr>
<tr><td>Виноград</td><td>Виноградна листокрутка, листкова форма філоксери</td><td>3</td><td>30</td><td>1</td></tr>
<tr><td>Декоративні квіти</td><td>Сисні шкідники</td><td>3</td><td>30</td><td>1</td></tr>
</table>

1	2	3	4	5	6	7
Громобой, г. (діазинон, 30 г/кг), ТОВ „Агрокс", Україна і ТОВ „Фирма Зеленая аптека садовода", Росія	2–3 г/м^2 способом внесення в ґрунт або в мурашник у період вегетації	Картопля	Капустянка, дротяники, садові мурашки	20	20	1
		Овочеві й квіткові культури	Капустянка, дротяники, садові мурашки	20	20	1
Громобой-2, г. (діазинон, 30 г/кг), ТОВ „Агрокс", Україна і ТОВ „Фирма Зеленая аптека садовода", Росія	2–3 г/м^2 способом внесення в ґрунт або в мурашник у період вегетації	Картопля	Садові мурашки	20	20	1
		Квіткові культури та їхня розсада	Садові мурашки, ґрунтові мушки, грибні комарики	20	20	1
		Приштамбові кола плодових дерев і кущів	Садові мурашки	20	20	1
Зеніт, в.р.к. (імідаклоприд, 200 г/кг), ПП „Агрохімінвест", Україна, виробник – „Санрайз Кемікалз К°., Лтд.", Китай	2,5 мл/3–5 л води	Картопля	Колорадський жук	1	20	1
Престиж 290 FS т.к.с. (імідаклоприд, 140 г/л + пенсикурон, 150 г/л) ф. "Байєр Кроп Саєнс АГ", Німеччина	10 мл/90 мл води, витрата робочого розчину 100/200 мл/10 кг бульб	Картопля	Колорадський жук, ризоктоніоз (обробка бульб перед садінням	–	–	1
	100 мл/10 л води	Помідори, перець, баклажани, картопля	Колорадський жук, капустянка, дротяники (замочування в суспензії коренів розсади, бульб перед садінням у відкритий ґрунт при експозиції 6–8 год.)	–	–	1
	100 мл/10 л води	Капуста	Капустянка, дротяники, капустяна міль (замочування в суспензії коренів розсади перед висадж. у відкр. ґрунт при експозиції 6–8 год.)	–	–	1
Провотокс, г (діазинон 40 г/кг, ЗАТ "Фірма "Август"	40 г/10 м^2	Картопля	Дротяники (внесення в ґрунт під час садіння)	20	20	1
Провадо 2,5 PR, капсули (імідаклоприд, 25 г/кг + N (16%) + P(8%) + R(12) + MgO (4%), ф. "Байєр Кроп Саєнс АГ", Німеччина	1 капсула/1 л ґрунту	Кімнатні декоративні рослини	Сисні і листогризучі шкідники (внесення капсул до кореневої зони рослин)	–	–	1
Проти колорада (Лідер), в.р.к. (імідаклоприд, 200 г/л), ТОВ Компанія "Укравіт", Україна, виробник – ф. "Нанджинг Ессенс Файн-Кемікл Ко Лтд., Китай	2 мл/4–5 л води/ 1 сотку	Картопля	Колорадський жук (обприскування в період вегетації)	3	20	1
Смерть жукам (Вітал, в.р.г.), (імідаклоприд, 700 г/кг), ВАТ "Компанія "Укравіт", Україна, виробник – Ф. "Нанджинг Еессен Файн-Кемікл Ко Лтд.", Китай	0,7 г/4–5 л води/ 1 сотку	Картопля	Колорадський жук (обприскування в період вегетації)	3	20	1
Карате Зеон 050 CS, мк.с. (лямбда-цигалотрин, 50 г/л), ф. Сингента Лтд., Швейцарія	4 мл/10 л води/ 6–8 дерев у віці до 5 років або 3–4 дерева понад 5 років	Яблуня	Плодожерки, листовійки, попелиці (обприскування в період вегетації)	10	14	2
	2 мл/3–5 л води	Цибуля	Цибулева муха (обприскування в період вегетації)	10	10	3
Когінор 200 SL, в.р.к. (імідаклоприд, 200 г/л)	1,5 мл/8 л води/ 1 сотку	Картопля	Колорадський жук (обрискування під час вегетації)	3	20	1
	2,5 мл/10 л води	Яблуня	Попелиці, каліфорнійська щитівка, мінуюча міль	3	30	1
		Слива	Попелиця, плодожерки	3	30	1

1	2	3	4	5	6	7
Жукомор, в.р.к. (імідаклоприд, 100 г/л + пиперонiл-бутоксил 50 г/л), ТОВ "Презенс", Україна, виробник – Женджианг Агрін К°., Лтд., Китай	2–2,5 мл/ 3–5 л води	Картопля	Колорадський жук (обприскування в період вегетації)	4	20	1
Кротомет, г. (на основі Allium sativum, 150 г/кг), ЗАТ "Фірма "Август", Росія	10–14 г/1 нору	Овочеві, квіти, картопля, суниця, газонні трави	Кріт (закладання в нори як репелент)	–	–	–
Оперкот, з.п. (лямбда-цигалотрин, 50 г/кг), ТОВ "Хімагромаркетинг", Україна, виробник – Санрайз Кемікал К°., Лтд., Китай	1,5 г/10 л води	Капуста	Білан, совки, блішки, попелиці (обприскування в період вегетації)	10	20	1
Таурус, з.п. (піридабен, 200 г/кг), ТОВ "Хімагромаркетинг", Україна	6–9 г/10 л води	Яблуня	Кліщі (обприскування в період вегетації)	7	20	1
Тирана, к.с. (імідаклоприд, 280 г/л + тіабендазол, 80 г/л, ТОВ "Кемікал Агро", виробник – ф. "Агрікоптер Азія Лімітед", Китай	5–7 мл/10 кг бульб	Картопля	Дротяники, несправжні дротяники, личинки хрущів, колорадський жук, попелиці, ризоктоніоз, звичайна парша (обробка бульб перед садінням)	–	–	1
ФАС (Альфавіт), к.е. (альфациперметрин, 100 г/л)	1–2 мл/5 л води/ 1 сотку	Капуста	Білан, попелиці, капустяна муха	10	30	2
Цвітолюкс, в.р.к. (імідаклоприд, 200 г/л ЗАТ "Фірма "Август", Росія	2,5 мл/10 л води/ 1 сотку	Декоративні квіти	Сисні шкідники	3	30	1
Цезар, к.е. (біфентрин, 100 г/л),	4–6 мл/10 л води/ 8 дерев	Яблуня	Кліщі, попелиці, листомінуючі молі, яблунева плодожерка	10	–	2
Шедевр, к.с. (імідаклоприд, 280 г/л + тіабендазол, 80 г/л, ТОВ "Презенс" Україна, виробник – "Женджіанг Агрін Ко.ЛТД", Китай	5 мл/100–150 мл води/10 кг бульб	Картопля	Колорадський жук, дротяники, несправжні дротяники, гусениці совок, личинки капустянки, хрущів, попелиці, трипси, звичайна парша, ризоктоніоз	3	–	1
Актофіт, к.е. (аверсектин С, 0,2%), ВАТ ПНП "Укрзооветпромпостач", Україна	4 мл/1 сотку	Картопля	Колорадський жук (обприскування в період вегетації)	–	–	2

Скорочення й умовні позначення:

к.е. – концентрат емульсії,
в.с. – водна суспензія,
в.с.к. – водно-суспензійний концентрат,
в.с.р. – водно-суспензійний розчин,
г. – гранули,
д.р. – діюча речовина,
з.п. – змочуваний порошок,
к.с. – концентрат суспензії,
п. – порошок,
р. – розчин,
р.п. – розчинний у воді порошок,
в.г. – водорозчинні гранули,
в.е. – водна емульсія,
в.р.к. – водорозчинний концентрат,
в.р. – водний розчин,
мк.с. – мікрокапсульована водна суспензія,
т.к.с. – текучий концентрат суспензії,
кр. – кристали,
кр.п. – кристалевий порошок,
ф. – фірма

*Підготував **І.В. Шевчук***

(У наступному номері читайте: “Фунгіциди для приватного сектору)

Біодинамічний календар
Травень

Травень – місяць квітуючого саду, що прокинувся від зимівлі й поступово оживає, та зеленіючого городу. Тож потрібно терміново зайнятися перекопуванням ґрунту, висаджуванням ягідних кущів, щепленням дерев і захистом рослин від пізніх весняних заморозків. А ще – своєчасно виконати багато-багато інших нагальних робіт. На городніх грядках також настає найгарячіша пора – час висівати й висаджувати овочеві культури у відкритий ґрунт, тому не гаючи часу берімося за роботу.

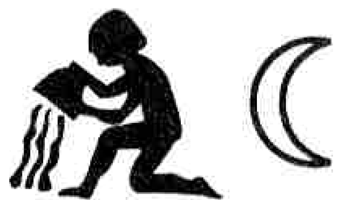
Козеріг 2 (13.01) – 4 (23.53)

На початку травня продовжують висаджувати редиску, щавель, ранню картоплю, моркву, петрушку, горох, кріп, а також ранні й середньостиглі сорти білокачанної та цвітної капусти. У холодні парники можна висіяти насіння капусти середнього строку дозрівання.

Грядки, на яких ростуть коренеплоди, потребують регулярного догляду, зокрема поливів і розпушування ґрунтової кірки. Не варто забувати й про бур'яни, які в цей час слід видаляти дуже обережно, аби не пошкодити слабкі паростки моркви, петрушки й особливо буряків.

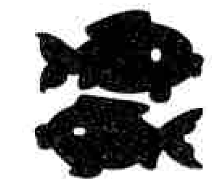
У першій декаді травня чимало городників знімають перший урожай редиски. Бадилля, зазвичай, зрізують на пеньок завдовжки 1,5–2 см, а корінь не обрізують зовсім. Якщо ж бадилля й корінь зрізали відразу, тоді краще редиску зберігати в поліетиленових пакетах у нижніх відділеннях холодильника. Так вона залишатиметься свіжою щонайменше 3–5 днів.

Після збирання врожаю редиски звільнену грядку можна використати для повторного висіву інших культур. Однак попередньо їй потрібно дати відпочити 3–5 днів, а вже потім ґрунт перекопують, вносять компост (8–10 кг на 1 $м^2$) і висівають овочі.

Водолій 4 (23.53) – 7 (12.35)
Остання чверть Місяця – 6 (7.15)

У ці дні астрологи рекомендують утриматися від будь-яких робіт із висівом або висаджуванням городніх і садових культур. З цього приводу відомий астролог С.А. Вронський говорить наступне: "У знаку Водолія Місяць свою благодать не проявляє жодним чином. У ці дні він дає відпочинок садівникові й городникові. Усі посіви й посадки будуть несприятливими й невдалими. Насіння взагалі не зійде або сходи його нікого не порадують, а вся висаджена розсада може просто загинути".

Риби 7 (12.35) – 10 (0.31)

Нагадаємо, що у багатьох погодно-кліматичних регіонах України в травні ще повертаються заморозки. Вони бувають рано вранці й тривають ще одну-дві години після сходу сонця. Слід зазначити, що найсильніше від заморозків потерпають сади, розташовані в низинах, куди стікаються холодні маси повітря.

Особливо небезпечні заморозки під час цвітіння садів. Щоб захистити від них рослини, застосовують димлення, заздалегідь розкладаючи для цього в різних місцях саду спеціально підготовлені купи з сухої трави, гілок тощо. Для захисту саду площею 6 соток інколи буває досить 8–10 таких куп. Також ефективні проти заморозків димові шашки, які нині можна придбати у спеціалізованих магазинах.

Ті, хто прагне створити на власній садовій ділянці ідеальний газон, знають, що основний догляд за ним – це систематичне підстригання травостою й поливи, які сприяють розвитку молодих пагонів і листків, надають газону свіжого яскравого зеленого кольору. Залежно від погодних умов, пори року й стану ділянки проводять також прополювання й підживлення, причісування й проколювання газону, прибирання його поверхні.

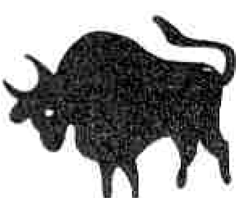

Овен 10 (0.31) – 12 (9.50)

Коли мине загроза пізніх весняних заморозків, висаджують у ґрунт розсаду теплолюбних рослин.

Продовжують доглядати за помідорами, які, зазвичай, висаджують у плівкові теплиці в першій декаді травня, а у відкритий ґрунт – наприкінці травня або в першій декаді червня. Готова до висаджування розсада повинна мати 7–8 листків, половина рослин зацвітає. Розсаду висаджують у два ряди, відстань між якими становить 60–70 см, а між рослинами в ряду – 35–40 см.

При вирощуванні в теплиці рослини підв'язують шпагатом до дроту, натягнутого по верху теплиці. Нижній кінець шпагату зав'язують вільною петлею під другим листком, а стебло в міру росту періодично закручують навколо шпагату за годинниковою стрілкою. Слід також зазначити, що в теплиці необхідно обов'язково підтримувати оптимальну температуру (під час садіння – 18–20°С, при масовому цвітінні – 21–25°С), досягають якої провітрюванням, однак при цьому не можна допускати протягів.

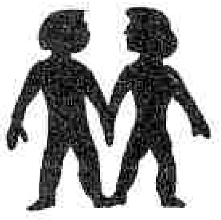

Тілець 12 (9.50) – 14 (16.19)
Новий Місяць – 14 (4.04)

На Новий Місяць не можна висаджувати або висівати будь-які культурні рослини. Краще приділити час прополюванню ґрунту, боротьбі зі шкідниками й хворобами, прищипуванню й пасинкуванню овочевих культур.

Не слід також забувати, що в травні сходи овочевих культур потребують підживлення й поливу. Через 20–25 днів після появи сходів моркву вперше підживлюють, вдруге роблять це через 12 днів після першого підживлення, застосовуючи розчин коров'яку – 1 частина коров'яку на 10 частин води.

Буряки у період проростання поливають 1–2 рази на тиждень по 8–10 л на 1 $м^2$. Розпушують ґрунт через 3–4 дні після появи сходів, а потім через кожні 10–12 днів. Після першого розпушування рослини помітно рушають у ріст, утворюючи перші справжні листочки. Проріджують їх на 2–3 см у фазі 1–2 листків. Роблять це дуже обережно, бо рослини ще дуже слабкі. Через 2–3 тижні їх вдруге проріджують на 8–10 см і підживлюють.

Близнята 14 (16.19) – 16 (20.47)

Доглядаючи навесні за газоном, насамперед, його розчісують звичайними або віяловими граблями для видалення сухого листя й соломи та для розпушування поверхні. На зріджених і пошкоджених ділянках газону підсівають насіння, попередньо змішавши його з родючим ґрунтом із розрахунку одна частина насіння й дві частини землі.

Вперше підстригають газон, коли ґрунт і трави будуть сухими, а останні досягнуть заввишки 10 см. Скошують траву не дуже низько, залишаючи 5–6 см, аби газон повністю відновився після зими. Під час наступних підстригань ножі газонокосарки поступово опускають дедалі нижче.

Рак 16 (20.47) – 19 (0.08)

На початку травня закінчують висаджувати дерева й кущі, у першій-другій декаді місяця продовжують щепити дерева живцями. Строки виконання цієї роботи найкраще визначати за станом бруньок на деревах: якщо на майбутніх підщепах вони набрякли й почали трохи розкриватися, починають щеплення. Адже це вірна ознака початку сокоруху, а відтак – прищепи отримуватимуть достатньо живлення для свого розвитку.

У теплі дні висівають теплолюбні квіти – резеду, настурцію, нагідки, запашний горошок, портулак, алісум. Хоча висівають їх одночасно, але зацвітуть вони у різні строки, тож ваша клумба радуватиме око протягом усього літа й початку осені.

Лев 19 (0.08) – 21 (3.00)
Перша чверть Місяця – 21 (2.43)

На відміну від інших овочевих культур, з висаджуванням розсади перцю досвідчені городники не поспішають, бо пізні весняні заморозки можуть завдати йому значної шкоди навіть під плівкою.

Протягом травня продовжують доглядати за розсадою: регулярно поливають – 1–2 рази на тиждень, а у фазі 7–8 листків роблять друге підживлення за тими ж нормами, що й перше. У ґрунт розсаду висаджують, коли мине загроза заморозків. Відстань між рядами має бути 40 см, між рослинами в ряду – 20–25 см.

Висаджують у відкритий ґрунт розсаду савойської, брюссельської, червонокачанної капусти, а також зеленні культури, цибулю-сіянку та цибулю-шалот. На початку місяця, зазвичай, висаджують ранні сорти картоплі, в середині – середні й середньопізні.

Збирають ранню овочеву продукцію: редиску, зелень багаторічної цибулі, ревінь, листкову гірчицю, крес-салат, щавель тощо.

Діва 21 (3.00) – 23 (5.51)

З початком утворення зав'язей настає час підживлення рослин. Найкраще для цього застосовувати настої органічних добрив – коров'яку, пташиного посліду тощо. Якщо їх немає, використовують мінеральні добрива.

Для збільшення врожайності та розміру ягід фахівці рекомендують підживлювати суниці та ягідні кущі спеціальними препаратами, які нині широко пропонує торговельна мережа. Вони, до того ж, сприяють стійкості рослин до різких похолодань, які часто бувають у травні, допомагаючи рослинам зберегти зав'язь і швидше відновитися після заморозків. Відразу після підживлення рослини варто добре полити – разом із водою поживні речовини швидше досягнуть кореневої системи.

Терези 23 (5.51) – 25 (9.19)

У середині травня можна посіяти під плівку кавун і диню.

До кінця місяця на садових ділянках особливо інтенсивно починають рости бур'яни. Тому варто більше часу приділити розпушуванню ґрунту під кронами дерев і ягідників та в їхніх міжряддях, ретельно знищуючи при цьому бур'янисті рослини. Адже більшість із них – це своєрідний плацдарм для шкідників і хвороб культурних рослин. Особливо це стосується хрестоцвітих рослин – капусти, редиски, ріпи, редьки. До речі, щоб захистити капусту й редиску від хрестоцвітої блішки, їх інколи обприскують настоєм оцту – 0,5 л оцту на 5 л води.

Скорпіон 25 (9.19) – 27 (14.17)

На постійне місце висаджують декоративні рослини. Плодові дерева і ягідники поливають, мульчуючи пристовбурні круги. Займаються обробкою саду проти шкідників. Якщо їх небагато, то збирають шкідників вручну, а за їхньої масової появи рослини обприскують отрутохімікатами.

Проводять боротьбу з паршею, борошнистою росою яблуні та груші, з хворобами черешні, вишні, абрикоса, персика.

Смородину, аґрус, малину в цей час також атакують шкідники – попелиці, пильщики, вогнівки, малинно-суничні жуки (довгоносики), які активно з'являються у травні. Тож не забувайте розпушувати ґрунт під кущами й обкопувати пристовбурні круги – багато шкідників цього не люблять.

Стрілець 27 (14.17) – 29 (21.46)
Повний Місяць – 28 (2.07)

У дні Повного Місяця не рекомендується висівати й висаджувати садові й городні рослини, а також виконувати обрізування, прищипування, щеплення й окулірування. Однак, якщо ви серйозно вирішили зайнятися садівництвом або городництвом, то знайдіть час, щоб занотувати у записник усі важливі дані: коли висіяли ті чи інші рослини, яку технологію догляду та засоби боротьби зі шкідниками й хворобами застосовували, а також власні спостереження та рекомендації вчених. За твердженням фахівців, саме з цього, власне, і починається культура грамотного ведення присадибного сільського господарства.

Козеріг 29 (21.46) – 1.06 (8.09)

Цибулю-чорнушку у фазі 2–3 листків підживлюють нітрофоскою (20–25 на 1 м^2) з поливом і розпушуванням ґрунту. Молоді рослини проріджують на 3–4 см, бо, якщо вони ростуть густіше, швидше за все отримаєте дрібну сіянку, якщо рідше – затримається дозрівання. Поспішати із проріджуванням не варто, краще робити це поступово, використовуючи видалені рослини в їжу.

Ще один важливий чинник: вирощування цибулі на ріпку в щільному ґрунті може значно погіршити кінцевий результат – врожайність культури різко знизиться, а цибулини утворяться дрібні. Тому з появою сходів починають розпушувати ґрунт на глибину 5–7 см і повторюють цю роботу через кожні 8–10 днів, не допускаючи утворення ґрунтової кірки після поливів.

Пропоную...

...**кролі** великих елітних порід, багатоплідні (австрійської, словацької селекції).

Володимир Федорович Гордієнко,
м. Вінниця, тел. (097) 308-20-95

...саджанці, чубуки винограду. Недорого. Конверт – каталог.

Е.М. Олефір,
вул. Авраменка, 18-84, м. Запоріжжя, 69120,
тел. (0612) 67-49-53, (066) 772-58-89

...квіти. Подробиці на www.Kvity.at.ua

...1000 сортів та гібридів насіння овочів і квітів, в т.ч. 30 сортів гібридних петуній, сурфінії, лікарські рослини, прянощі, багаторічні цибулі, насіння кімнатних квітів, колекцію великоплідних томатів, мітлицю пагононосну. Книги з квітникарства й озеленення, овочівництва, садівництва, садовий інвентар, агроволокно. Заадресований конверт з марками на суму 2,2 грн. – кольоровий каталог.

Р.І. Боренкова,
вул. Калинова, 53, м. Дніпропетровськ, 49087

...високі бородаті іриси 165 сортів, півонії 30 сортів.

Микола Іванович Музичук,
с. Юльївка, Запорізький р-н, Запорізька обл., 70434,
тел. (067) 833-65-61

...недорого гладіолуси, лілії, тюльпани, клематиси. Безкоштовно інструкції, консультації, каталог – у вашому конверті.

Галина Миколаївна Дейцева,
а/с 23, м. Кременчук-25, Полтавська обл., 39625,
тел. (05366) 6-89-51

...саджанці та сухе подрібнене листя дерева гінкго. Конверт – каталог.

Анатолій Терещук,
вул. Марка Вовчка, 2, кв. 1, м. Рівне, 33014,
тел. (0362) 23-00-24

...саджанці винограду.

м. Київ, тел. (044) 227-62-57,
E-mail:zaro 33@ukr.net

...тюльпани 200 сортів (50 бахромчастих), іриси 100, лілійники 50, гіацинти, нарциси, дрібноцибулинні.

Анастасія Іванівна Базильчук,
а/с 100, м. Київ, 04074

...іриси, канни. Конверт – каталог.

Г.С. Мамченко,
а/с 100, м. Прилуки, 17500

...60 сортів гіацинтів, нарциси, іриси, лілійники. Конверт – каталог.

В.В. Литвин,
вул. Щорса, 7/9, кв. 53, м. Київ, 03150

...картоплю: добірні, найпродуктивніші сорти, бульби високого потенціалу – поштою. Найвищі репродукції. Консультації.

О.П. Юренко,
вул. Артема, 1, с. Диканька, Полтавська обл., 38500,
тел. (05351) 9-16-97

...жоржини і багаторічники. Недорого. Конверт – каталог.

Ярослава Михайлівна Тиркус,
вул. Бакинська, 25/1, м. Львів, 79022

...інкубаційні яйця, добові курчата, молодняк порід курей: кохінхіни – чорний, голубий; брама – темна, світла, золотиста, куріпчаста; орпінгтон – чорний, жовтий, віандот срібний; юрловські – голосисті, італійські – срібні; цесарки; лебеді – чорні, чорноші; декоративні качки – мандаринки, каролінки; огарі, казарки; павичі – індійські, білі, чорнокрилі; фазани.

Сергій Миколайович Гезун,
вул. Шевченка, 162-а, с. Родниківка,
Уманський р-н, Черкаська обл., 20300,
тел. (050) 38-38-288

...найбільша колекція найдешевшого насіння овочів в Україні, помідори (700); перець (200); баклажани (40); фізаліс (15); тютюн (15); огірки (45); а також кімнатні: помідори, перець, огірки та багато іншого. Реалізація увесь рік, кожного сезону новинки. Каталог та пакет насіння безкоштовно – у вашому конверті з марками на 2 грн.

М.В. Семикопний,
с. Нова Басань, Бобровицький р-н, Чернігівська обл., 17461

...найкращі сорти великоплідної суниці: Ольвія, Кент, Розана, Королева Єлизавета, Єлизавета ІІ, Морський пейзаж та інші. Малина, аґрус, ожина, смородина, порічка. Опт, роздріб.

Юлія Володимирівна Коміренко,
вул. Леніна, 399, с. Мошни, Черкаський р-н,
Черкаська обл., 19645,
тел. (097) 575- 77-81

...саджанці великоплідної суниці звичайного і постійного плодоношення. Малину, ожину, смородину, аґрус. Насіння айстр та городніх культур.

Олег Юрійович Савейко,
с. Хорошки, Козельщинський р-н, Полтавська обл. 39112,
тел. (096) 771-24-75

...недорогі декоративні саджанці з доставкою. Каталог з фото на сайті www.miroslav.vn.ua.

Мирослав Степанович Гуменюк,
а/с 1858, м. Вінниця, 21021

...насіння найкращих світових сортосерій айстр, інших квітів, овочевих, лікарських рослин. Конверт – каталог.

Кирило Платонович Гресь,
а/с 46, м. Миколаїв, 54030,
тел. 0516324783

...глива голуба, лікувальна. Іван-чай та інші лікарські трави. Боротьба з алкоголізмом, нікотиновою та наркотичною залежністю, надмірною вагою. Каліфорнійський черв`як, насіння банана, фейхоа, мурайя. Міцелій лісових та домашніх грибів. Як легко видалити пеньки із саду.

Б.О. Карпич,
а/с 32, м. Харків, 61052

...насіння і саджанці з власної колекції, понад 1000 найменувань. Конверт з марками на 2,2 грн. – об`ємний каталог.

О.І. Джус,
с. Малі Крушлинці, Вінницький р-н, Вінницька об, 23242

...систему крапельного зрошення для саду, городу, виноградника, теплиці.

Тел. (050) 923-32-97

...хризантеми, жоржини, лілійники – прайс надсилаю.

М. Колісниченко,
с. В. Сорочинці, Миргородський р-н,
Полтавська обл., 37645,
тел. 0535531858, 0964617049, 0959412561,
Сайт: http://koni.alltrades.ru/

...оптом та вроздріб саджанці великоплідних ягідних культур понад 200 сортів: смородину чорну, червону, білу (Краса Львова, Пігмей, Гулівер та ін.); аґрус (Уральський безколючковий, Сливовий, Голіаф...); малину (Ізобільна, Недосяжна, Поляна, Гордість Росії, Феномен...), ожину безколючкову, суниці (Королева Єлизавета, Єлизавета II, Ольвія...); жимолость. Виноград. Фундук (10 сортів). Конверт – каталог.

А.Д. Драганов,
вул. К. Маркса, 34, смт Вільшанка,
Кіровоградська обл., 26600,
тел. (098) 245-08-70; E-mail:agrokg@yahoo.com

...дворічні саджанці аґрусу гуртом та вроздріб від 8 грн., близько 20 сортів.

Оксана,
тел. (050) 287-84-40

...оптом дворічні саджанці аґрусу (понад 20 сортів) від 7 грн.

Оксана,
тел. (050) 287-84-40

...саджанці, чубуки елітних столових, технічних та безкісточкових сортів винограду. Шедеври вітчизняної та іноземної селекції суниці: ремонтантної, шпалерної, надранньої, з рожевими та червоними квітками. Найкращі сорти великоплідної малини. Ожина безколючкова, жимолость, фундук, калина, лимонник, актинідія, чорниця канадська, смородина, аґрус. Конверт – каталог.

О.М. Онищенко,
вул. Санітарна, 19, м. Запоріжжя, 69118,
тел. (066) 755-50-38, E-mail:o-naslada@mail.ru

...великий асортимент трав`янистих півоній, ірисів, лілійників, лілій та інше.

Володимир Петрович Манзюк,
пров. Червоноармійський, 6, смт Летичів, Хмельницька обл.,
моб. 0969443996, сайт: Pervocvet.net
E-mail:manzyuk_letichev@ukr.net

...курчат: брама, кохінхін, орпінгтон, юрловські; кролів: бельгійський фландр.

О.Л. Літун,
а/с 48, м. Тульчин, Вінницька обл., 23600,
тел. (067) 898-87-01

...міцелій грибів: глива, шиї-таке + технологія вирощування. Конверт – каталог.

С.Ю. Рябов,
а/с 9, м. Пирятин, Полтавська обл., 37000

...саджанці столових сортів винограду – каталог. Дзвоніть, домовимось.

В`ячеслав Шабельник,
с. Василівка, Полтавський р-н, Полтавська обл., 38743,
тел. (099) 90-31-311

...саджанці великоплідної суниці звичайного і постійного плодоношення, малини, лілії. Конверт – каталог.

Олена Володимирівна Сидоренко,
вул. Горького, 117/8, м. Ромни, Сумська обл., 42001,
тел. (096) 230-39-57, (096) 230-39-53

...великі бородаті іриси селекції США, Австралії. Відпуск на місці та поштою, всі сорти по одній ціні. Фундук червонолистий, півонії деревовидні, крокуси, троянди, міскантус "Зебра", лілійники. Каталогу немає.

Сергій Тихонович Ткаченко,
вул. Щорса, 20, с. Кожанка, Фастівський р-н,
Київська обл., 08550,
тел. (04565) 4-37-11, (098) 538-49-01

...високоврожайну картоплю Пікассо, Моллі, Рокко, Ред Леді, Лаура...

А. Мацібура,
пр-т Маяковського, 55, кв. 12, м. Київ, 02222,
тел. (098) 952-98-58

...іриси, багаторічники, хризантеми, кущі декоративні, лілійники.

Надія Володимирівна Мартиненко,
вул. Ватутіна, 21, м. Кагарлик, Київська обл., 09200

...продаю молодняк кролів порід: німецький строкатий велетень, європейська шиншила, каліфорнійська, новозеландська, панон.

Микола Юрійович,
Київська обл., тел. (096) 230-01-07

...саджанці яблунь на карликових підщепах М 9, М 26 різних сортів.

Володимир Антонюк,
тел. (097) 342-60-78

...насіння цінної кормової культури амаранту (100 г – 25 грн., + поштові витрати).

Юрій Миколайович Євтушенко,
с. Мар`янівка, Карлівський р-н, Полтавська обл., 39522,
тел. (050) 833-39-66

...кролі: фландр, обр, срібний.

Володимир,
м. Тульчин, тел. (067) 953-54-69

...цибулини та дітки бахромчастих тюльпанів, білу надранню великоквіткову ромашку. Конверт – каталог.

Галина Степанівна Кулакова,
вул. Шевченка, 12, с. В. Краснянка,
Краснодонський р-н, Луганська обл., 94481

...тюльпани (150), нарциси, крокуси, лілії. Конверт – каталог.

Юрій Павлович Семеняка,
вул. Л. Українки, 21, с. Нечипорівка, Яготинський р-н,
Київська обл., 07751,
тел. (04575) 37-073, моб. (097) 605-60-85

...добрим людям! Троянди кохання. Саджанці для всіх кліматичних зон України. Для безкоштовного кольорового каталогу надсилайте заадресований конверт, марки на 2,2 грн.

А.Я. Береза,
а/с 238, м. Красноармійськ, Донецька обл., 85307

...чистопородних травоїдних поросят породи мангал, кармал, кореєць.

Петро Миколайович Коломієць,
с. Журавка, Черкаська обл.,
тел. (096) 338-45-43, (099) 047-77-37

...саджанці: яблуня (20), груша (14), абрикос (4), черешня (4), персик (8), малина (8). Вегетативні підщепи. Відправка по Україні підприємством "Нова Пошта".

Сергій Петрович Мейта,
тел. (096) 811-36-53

...конструкції фрез і культиваторів ручних, вібро і з обертовими ножами (10 грн.) і каталог.

п/с 4, м. Тараща, Київська обл., 09500,
тел. (097) 140-36-53

...корейські травоїдні поросята, свиноматки, хряк.

Вінницька обл., тел. (097) 297-53-23

...насіння овочевих, лікарських, нових, екзотичних культур, квітів та саджанці великоплідних ягідних культур. Конверт з марками на 2,2 грн. – каталог.

В.М. Головатенко,
с. М. Крушлинці, Вінницький р-н, Вінницька обл., 23242

...чистопородних поросят мангал, кармал.
Житомирська обл., тел. (063) 449-63-81, (04145) 7-22-84

...новітні сорти малини, суниці Альбіон та інші, смородина, порічки, аґрус, ожина безколючкова.

М.М. Макаренко,
с. Любомирка, Олександрівський р-н,
Кіровоградська обл., 27316

...курчат порід та ліній завезених з Європи: брама світла, золотиста; кохінхін білий, чорний, голубий, палевий. Фавероль. Орловські. Бройлер (бельгійська лінія).

Микола Миколайович,
м. Чернівці, тел. (097) 637-22-81

...пропоную 10–15 бджолосімей з молодими міченими високопродуктивними матками під Києвом.

Володимир,
с. Ясногородка, тел. (067) 506-02-79

...насіння стевії медової (30 шт. – 10 грн.), попередня плата, та багато іншого. Конверт – каталог.

Володимир Кирилович Гресь,
а/с 170, м. Миколаїв, 54042, тел. (093) 814-34-19

...мангал, мангальські поросята.
Іванівський р-н, Київська обл.,
тел. (050) 468-60-16

...кролі каліфорнійські, сріблясті.

Олександр,
тел. (097) 752-15-22

...продам свиней породи мангал.

Микола,
м. Шостка, тел. (05449) 7-67-48

...кролі порід фландр, білий панон, європейський срібний, строкатий велетень. Курчата порід орпінгтон чорний, брама світла, золотиста. Корейські поросята.

Валерій,
м. Бершадь, Вінницька обл., тел. (097) 757-19-62

...поросят травоїдних мангал.

Люба,
Барський р-н, Вінницька обл.,
тел. (097) 235-35-84

...насіння сортового американського тютюну для куріння (3). Конверт – каталог.

Р.С. Биков,
а/с 9, м. Пирятин, Полтавська обл., 37000

...гладіолуси, айстри 120 сортів, ціни низькі.

І.О. Хотін,
вул. Луначарського, 1, м. Прилуки-8,
Чернігівська обл., 17508

...кролики м`ясних порід: сріблястий, каліфорнійський.
м. Київ, тел. (097) 068-03-70

...саджанці троянд. Закрита і відкрита коренева система. Самовивіз.
Одеська обл., тел. (066) 387-78-31

...сорти гладіолусів на зріз, дітки та цибулини, можливий обмін на взаємовигідних умовах на гіацинти, клематиси, жимолость, флокси, актинідії, хвойні.

Лариса,
тел. (097) 571-03-12, (099) 055-02-62

...курчата кохінхін, орпінгтон, поросята корейські.
Тел. (096) 419-58-54

...садивний матеріал троянд, винограду, ірисів, півоній, насіння. Конверт – каталог.

О.М. Григор`єв,
а/с 70, м. Київ, 03187,
тел. (067) 799-24-23, (067) 146-89-56,
E-mail: sad@zelenedyvo.com.ua
подробиці на: wwwZelenedyvo.com.ua

...молодняк травоїдних поросят пухова мангалиця, кармали.

Михайло,
тел. (067) 878-57-76, Житомир

...обладнання для промислового та любительського вирощування кролів за новітньою технологією, а також маточне поголів`я кролів породи білий паннон. Доставка по Україні.
тел. 0673447060, 0509754533,
businessgroup@list.ru, kroli.com.ua

...кури: брама – чорна, темна, куріпчаста, світла; орпінгтон – чорний; кохінхін – голубий і чорний, фавероль, червоні індокачки, яйця, каченята.

А.С. Гончар,
тел. (050) 108-47-80, (050) 969-30-69

...поросята породи мангал.
Миронівський р-н, Київська обл.,
тел. (066) 009-15-69. (096) 506-42-58

...камінь "кошаче око"

Валентина Семашкіна,
вул. Костенка, 33, с. Чорноморка, Очаківський р-н,
Миколаївська обл., 57515

...чистопородних поросят породи мангал.

Раїса,
Сумська обл., тел. (095) 346-25-26, 02439 5216

...продам страусів Ему, обмін.
Тел. 0968341232

...розсада суниці садової, жоржини, лілії, хризантеми, гібіскуси, гортензії.

Наталія Бондаренко,
тел. 0962483024, 0959353391

...насіння і саджанці лікарських рослин. 2 конверти – каталог.

Неля Олександрівна Патріхалко,
с. Теофілівка, Бершадський р-н,
Вінницька обл., 24433,
тел. (097) 446-89-31

...інкубаторні яйця та молодняк брами світлої, золотистої; кролі порід сріблястий, новозеландський, фланер.

В.Р. Римаренко,
Бершадський р-н, Вінницька обл.,
тел. (096) 383-63-98

...продаю бджолосім`ї, бджолопакети.

Павло Семенович Давиденко,
м. Ірпінь, тел. 0459792931

Чудовий сорт суниці – Альбіон

Хочу розповісти про новий сорт суниці нейтрального світлового дня – Альбіон. Розсаду "фріго" цього сорту я отримав у травні минулого року. Тож повною мірою його можливості за умов спекотного й сухого літа та недостатнього поливу розкрити не вдалося. Але й за таких умов сорт зарекомендував себе досить позитивно.

Аби дати змогу добре зміцніти саджанцям, квітконоси зламував ціле літо, аж до кінця серпня. Коли ж спала спека і пішли дощі, почали відростати молоді розетки, які я залишив на плодоношення. Квітували й плодоносили вони до листопада, поки не настали постійні морози.

Саджанці безперервно формували квітконоси до листопада та дали велику кількість вусів. Листя в Альбіону "глянцювате". Сорти суниці з таким листям дуже стійкі до грибкових захворювань. Ягоди великого розміру, привабливого яскраво-червоного забарвлення, конічної форми, мають високу транспортабельність і чудовий смак. Ті, хто пригощався у мене ягодами цього сорту, відзначали, що наприкінці жовтня вони смачніші, ніж будь-які інші, які вони пробували навіть посеред літа.

Порівнював я і деякі сорти, котрі вважалися одними з найсмачніших, але вони і близько не можуть зрівнятися з ягодами Альбіону. Не було помічено й загнивання ягід у порівнянні з поширеним та добре відомим сортом Королева Єлизавета. І що вразило: ягоди, надгризені шкідниками, вже в середині жовтня продовжували достигати на кущах, а я так і не дочекався передчасного загнивання пошкоджених ягід. А ще ягоди мають дуже приємний сильний аромат.

М.М. Макаренко,
с. Любомирка, Олександрівський р-н,
Кіровоградська обл.

Альбіон плодоносив аж до зими

Навесні минулого року я шукав гарний сорт суниці за кордоном. І одна оптова база в Польщі погодилася продати мені фріго-розсаду сорту Альбіон. Висадили ми її наприкінці квітня, а через два місяці вона почала плодоносити, до того ж безперервно аж до снігу (див. фото). Ні в які порівняння не входила вона з іншими ремонтантними сортами за всіма показниками, а наша родина, до речі, випробувала вже багато сортів, відомих в Україні.

Завдяки тому, що нова суниця прекрасно себе зарекомендувала, я бачу велику перспективу поширення цього сорту в Україні. За умови накриття насаджень чи вирощування в теплиці, гадаю, врожай можна збирати майже цілу осінь аж до зими. Саме тоді, коли організм потребує запасу вітамінів на зиму, а суниця – найбільше цінується на ринку чи в супермаркетах. Восени 1 кг суниці коштує стільки, як відро цієї ягоди в червні. В ціні також і перші ягоди навесні. Тому важливо вирощувати ранню ягоду навесні і пізню – восени.

Хочу в цьому році спробувати пришвидшити достигання ягід навесні, накриваючи суницю на ніч плівкою, як це успішно роблять на Заході і для цього не потрібно жодних споруд. Так само можна спробувати й восени продовжити плодоношення. У червні ж, коли суниця на ринку найдешевша, пропоную закладати її в морозильник для зимового споживання.

А.І. Гончар,
смт Іваничі, Волинська обл. , тел. 097 274 99 79

Суниця – це така культура, у якої нові сорти швидко змінюються на ще новіші, а отже, й найкращі. А сортів у суниці дуже багато. Тому у власному саду я проводжу випробування, головним чином, з метою виділення кращих сортів спеціально для умов Київщини з її непростим кліматом. Сорти для свого суничника вибираю після вивчення їх у посадженій у власному саду колекції. Кожний сорт, а у мене їх більше 40, представлений невеликою кількістю рослин, тож і площі великої не потрібно. Але зате на постійне місце висаджую лише сорти, що повністю відповідають сортовим вимогам, і отримую високі врожаї якісних ягід сортів світової селекції. При цьому користуюся основним правилом у ви-

Урожай гарантують випробувані сорти

рощуванні суниці: хочеш ягід – видаляй вуса, хочеш вусів – відмовся від ягід.

Сорти суниці значно різняться за строками достигання. Для того, щоб мати тривалий і безперервний урожай свіжих ягід, слід висадити сорти надраннього, раннього, середнього та пізнього строків достигання. А коли ще додати ремонтантні й сорти нейтрального світлового дня, то свіжими ягодами можна буде ласувати до морозів, вирощуючи їх у відкритому ґрунті. Крім того, є сорти, які при бажанні можна вирощувати у теплиці впродовж цілого року, отримуючи прекрасний урожай.

Для власного суничника із групи надранніх сортів я обрала: Валента (Росія), Дарунок учителю (Україна), Йосип Магомет (Україна), Голосіївська рання (Україна), Ольвія (Україна), Зефір (Данія).

За браком місця в журналі, наведу коротку характеристику лише окремих з них.

Дарунок учителю. Селекціонери – сім`я Копанів. Кущ високий, середньооблистнений, урожай стабільний. Ягоди великі, однорідні, правильної конічної форми, червоні, блискучі, масо 35–36 г. М`якуш оранжево-червоний, соковитий, ароматний, гармонійного кисло-солодкого смаку (4,5–5 балів), цукрів містить 7,12–7,46%, органічних кислот 1,02–1,23%, вітаміну С 78–86,4 мг на 100 г сирої маси. Транспортабельність ягід дуже висока.

Ольвія. Селекціонери – сім`я Копанів. Принципово новий сорт ранньої великоплідної суниці Інституту садівництва УААН, одержаний у 1987 році. З 2001 року сорт занесений до Реєстру сортів рослин України. Відзначається високим, стабільним урожаєм, ягоди великі (32–40 г), правильної тупоконічної форми з шийкою, яскраво-червоні, м`якуш червоний, щільний, соковитий, гармонійного кисло-солодкого смаку, з ніжним ароматом (4,25–4,5 бала), вміст цукрів 7,74–9,06%, органічних кислот 0,79–0,88%. Транспортабельність ягід дуже висока.

Йосип Магомет. Незаслужено забутий садівниками сорт-трудівник, ягоди якого настільки смачні й ароматні, що дійсно являють собою ласощі!

Всі сорти відзначаються стабільною врожайністю, зимостійкістю в умовах Київщини, стійкі до грибкових захворювань. Для одержання ягід надраннього врожаю на Київщині (з нашою непередбачуваною погодою), в середині травня необхідно на ніч кущі суниці прикривати спанбондом або поліетиленовою плівкою.

Відмінно зарекомендували себе в нашій місцевості і сорти раннього та ранньо-середнього строків достигання. Ягоди цих сортів достигають у червні. Вони великі (30–80 г), смачні, ароматні. Містять 13,4–14,5% цукрів, з них близько 0,5–0,8% глюкози, 0,8–1,1% органічних кислот, 350–750 мг на 100 г вітаміну С. З-поміж сортів цієї групи є пестуни і трудівники. До пестунів відношу: Угорський велетень (Угорщина), Маршал Люкс (США), Старкримсон Кінг (США), Хоней (США), Фавета (Франція). Ягоди цих сортів дуже великі, солодкі, незвичайної форми, забарвлення ягід від червоно-оранжевого до темно-вишневого.

Сорти-трудівники: Біг Бой (США), Гігант Джорнея (США), Вебеніл (Англія) – невибагливі, високоврожайні, відмінний смак (4,5–4,9 бала), ніжний аромат. Вміст цукрів 10,2–14,5%. Стійкі до хвороб – вілту та сірої гнилі. Високотранспортабельні.

Окремо хочу відзначити такі сорти. **Секвойя** (США) – ягоди яскраво-червоні, веретеноподібні, довжина до 5 см, смак відмінний (4,8 бала), вміст цукрів 14%. На ринку користується попитом за незвичайну форму ягід та гармонійний смак. **Ельвіра** (Голландія) – один із найпопулярніших сортів у фермерів Західної Європи. Перші ягоди важать до 60 г, ширококонічної форми, темно-червоного забарвлення, смакові якості – 4,9 бала. Навіть у затінку сорт дає відмінний врожай. (Придатний для вирощуван-

Клеттерстар

ня в садку і на північних схилах). **Троїцька** (Росія) – достигає на свято "Трійці". Сорт більш вибагливий – загущення та притінення не витримує. Садити слід з площею живлення 40 х 60 см. Краще застосовувати однострічкове або квадратно-гніздове садіння. Кущі дуже могутні. Ягоди конічної форми, красиві, дуже великі, смак десертний з ніжним ароматом.

У багатьох садівників зараз на слуху, а в декого з них – уже і в садах з`явилися шедеври суничного мистецтва української та світової селекції середнього й пізнього строків достигання. Ці сорти дуже врожайні, стійкі до шкідників, вілту, сірої гнилі, посухо- та морозостійкі. Ягоди цих сортів великі і дуже великі (60–130 г). Для досягнення найкращих показників необхідно застосовувати сучасну агротехніку вирощування суниці, біологічні засоби захисту, крапельне зрошення з внесенням комплексних мінеральних добрив під кущ. До таких відношу сорти: Еліта (Україна),Істочнік (Україна), Кармен (Чехія), Кардинал (США), Ерос (Англія), Великобританія (Англія), Гігантелла Максим (Голландія), Луна (Канада), Фракунда (Україна), Шотландська крапелька (Англія), Чомора Турусі (Японія).

Гігантелла Максим (пізня)

Кілька слів про окремі з них. **Кардинал** – кущ могутній, з великим темно-зеленим листям. Ягоди великі (понад 60 г), темно-червоні, веретеноподібні, з відкритою шишкою, щільні. Смак – 4,8–4,9 бала. Транспортабельність дуже висока. Сорт здатний за покращеної агротехніки давати другий осінній врожай на молодих розетках.

Ерос – кущ могутній, з великими зеленими листками. Ягоди великі (понад 80 г), абрикосово-червоного забарвлення, з блиском, класичної форми, щільні, м`якуш соковитий, кисло-солодкий, смак 4,7 бала. Транспортабельність добра. Сорт відносно стійкий до сірої гнилі. Дуже позитивно реагує на покращення агротехніки. Дуже перспективний на території України.

Шотландська крапелька – високопродуктивний сорт, використовується з комерційною метою. Ягоди веретеноподібної форми з шийкою. Інтенсивно-малинового забарвлення. Смакові якості – 5 балів. Зберігається більше трьох діб.

Особливої уваги заслуговують сорти ремонтантного, нейтрального світлового дня. У ремонтантних сортів суниці впродовж літа зазвичай формуються два врожаї: порівняно невеликий на початку літа і основний – наприкінці літа. Трохи ягід можна зібрати між першим і другим врожаями. У багатьох сортів можливе багаторазове повноцінне плодоношення впродовж літа.

Диво Лихоносова

До ремонтантних сортів відносяться: Женева (США), Проф`южен (Франція), Гора Еверест, Клеттерстар (Голландія), Роздергіш (Німеччина), Сельва (США), Сьюпрім (Франція). Коротко про окремі з них.

Женева – ягоди великі (до 40 г), округлої форми, темно-червоні з "лакованою" поверхнею, із запахом лісової суниці. Друге плодоношення починається з другої половини літа і триває до приморозків. Дворічні кущі утворюють мало розеток.

Проф`южен – плодоносить безперервно впродовж усього вегетаційного періоду. Ягоди конічної форми, найбільші 50 г, середні 20–30 г, ароматні, доброго смаку. Дворічний кущ вусів не утворює.

Гора Еверест – один із найпривабливіших ремонтантних сортів, дуже врожайний, потребує ретельного догляду. Кущі низькорослі, розлогі, добре зимують під сніговим покривом. Ягоди блискучі, світло-червоні, з соковитим м`якушем, доброго смаку, ароматні. Маса ягоди сягає 30 г і більше. Уже в перший рік рослини дають вуса, а вкорінені розетки відразу починають плодоносити. Вуса можна розміщувати по вертикалі, прикріплюючи до шпалери.

Такі сорти, як Іскушеніє, Диво Лихоносова (Росія), Королева Єлизавета, Тристар (Англія) спеціалісти виділяють в окрему групу так званих нейтрально-денних сортів, які здатні закладати квітконоси за будь-якої довжини дня. Друге цвітіння порівняно із звичайними ремонтантними сортами розпочинається раніше, що обумовлює і більш раннє достигання ягід з другого врожаю. Тож, на відміну від звичайних ремонтантних сортів, у яких багато недостиглих ягід потрапляють під приморозки, у цих сортів до настання низьких температур ягоди достигають у великій кількості, до того ж і утворюється їх більше. А також ці сорти плодоносять з малою кількістю сонячних днів на рік і за прохолодного літа. У теплиці сорти нейтрального світлового дня можуть плодоносити багаторазово впродовж цілого року. Їх можна вирощувати і в квартирі (в горщиках або контейнерах), які краще розміщувати в кімнатах з південного боку. Виростити ягоди вдається у будь-яку пору року. Щоб зібрати максимальний врожай до визначеної дати, наприклад, до Нового року, слід розрахувати строки садіння розсади. Ягоди достигають через три місяці після садіння.

Із задоволенням поспілкуюся з ентузіастами суничного конвеєру. Бажаю всім щедрих урожаїв.

Т.А. Форноляк,
вул. Малишка, 2, м. Обухів, Київська обл., 08700,
тел. (099) 138-06-36.

Найкраща "десятка" сезону 2009

Хочу запропонувати увазі читачів десять, на мій погляд, найкращих у моїй колекції сортів винограду. Відразу зауважу, що завдання було не просте, враховуючи те, що в колекції близько 140 сортів. У відборі не брали участі сорти селекції останніх кількох років, позаяк, на мою думку, висновки про них робити ще зарано. Зрозуміло також, що у відборі не брали участі й ті сорти (а їх близько 80), з якими я (на жаль чи без нього) розпрощався.

Сорти я підбирав за такими параметрами: смакові якості, розміри грон і ягід, відносна стійкість до хвороб, стійкість до понижених температур. Також бралися до уваги стійкість ягід до розтріскування, строки достигання, забарвлення та форма ягід і, безсумнівно, гарний товарний вигляд грон.

Ось ці сорти.

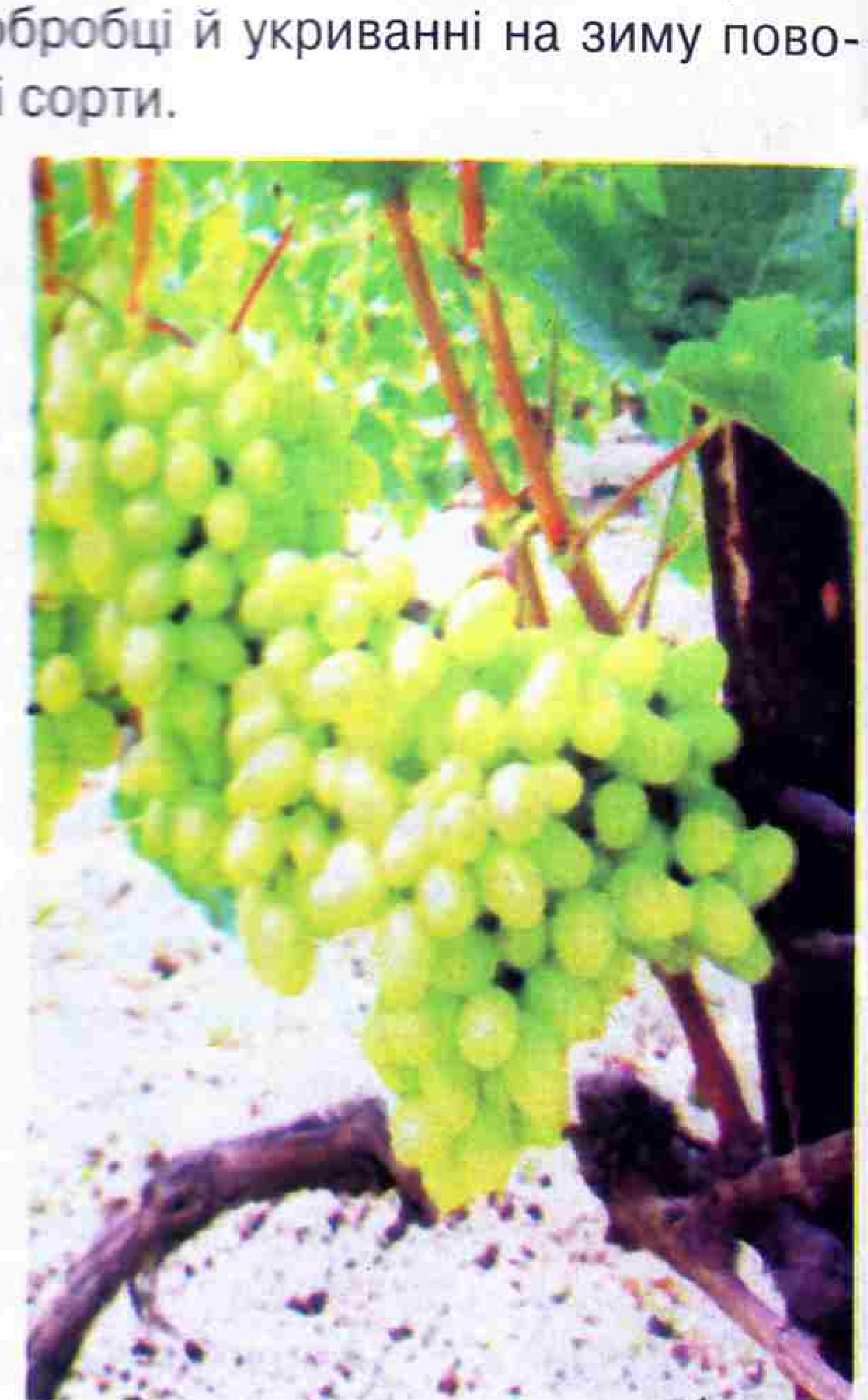
Арочний. Сорт російської селекції. Строк достигання ранній. Грона масою до 1 кг. Ягоди важать близько 10 г. Забарвлення їх змінюється від жовто-рожевого до рожево-червоного (цей сорт ще називають Цвєтной, Радуга). Ягоди видовженої форми, з гармонійним смаком. Грона мають дуже красивий товарний вигляд. Кущі сильнорослі, лоза визріває добре. Сорт стійкий до хвороб, а також до низьких температур, що дає змогу вирощувати його без укриття.

Подарунок Запоріжжю. Сорт української селекції. Строк достигання ранньо-середній (третя декада серпня). Грона масою до 2,5 кг. Сорт з функціонально-жіночим типом квітки, але запилюється дуже добре. Ягоди овальної форми, приємного гармонійного смаку, масою 20–22 г. Забарвлення ягід зелено-жовте. Сорт дуже врожайний (2–3 грона на один пагін). Грона мають добрий товарний вигляд, довго висять на кущі. Сорт сильнорослий, стійкий до хвороб та низьких температур. Лоза визріває добре по всій довжині.

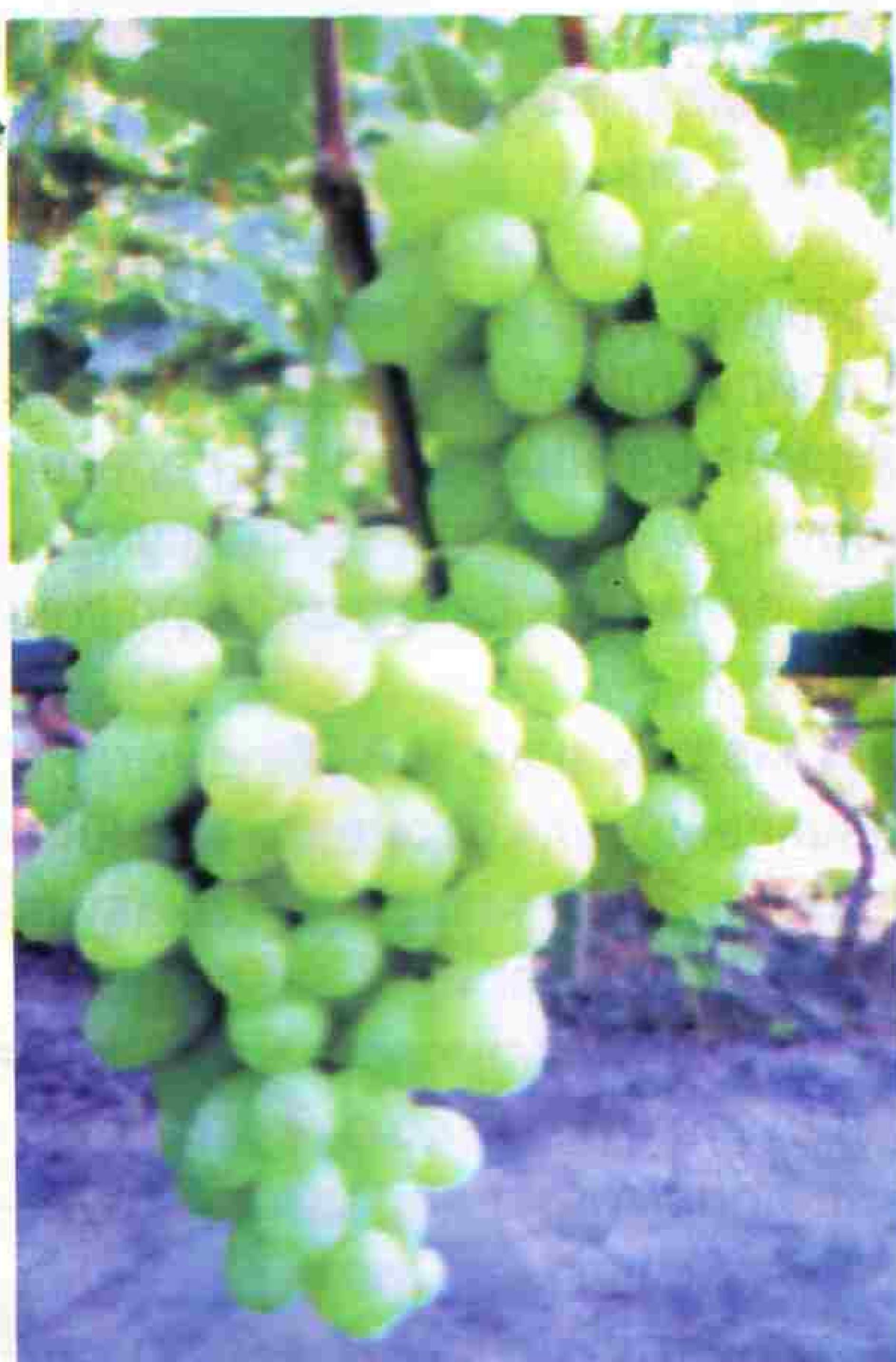
Кишмиш променистий. Один з найкращих на даний час безнасінних сортів молдавської селекції. Строк достигання ранній. Грона масою до 2 кг. Довжина окремих грон – до 50 см. Ягоди овальної форми, масою 8–10 г. Забарвлення ягід ніжно-рожеве, проглядаються продовгуваті прожилки. Смак ягід мускатний. Сорт урожайний. Кущі сильнорослі, лоза визріває добре. За характеристикою слабо стійкий до хвороб і морозу. Але, за моїми багаторічними спостереженнями, при 2–3-разовій профілактичній обробці й укриванні на зиму поводиться так, як і стійкі сорти.

Аркадія. Сорт української селекції, раннього строку достигання. Грона масою більше 2 кг. Ягоди великі, серцеподібної форми, масою 14 г. Забарвлення ягід янтарне, смак гармонійний, за перестигання з`являється легкий мускатний аромат. Грона довго висять на кущах. Сорт урожайний, потребує нормування врожаю. Кущі сильнорослі, лоза визріває добре. Сорт відносно стійкий до хвороб, але потрібні профілактичні обробки фунгіцидами. Потребує легкого укриття кущів на зиму.

Гармонія. Сорт української селекції, дуже раннього строку достигання. Грона великі, масою близько 1 кг і більше. Ягоди червоно-фіолетові, видовжені, масою до 10 г, з мускатним присмаком. Сорт дуже урожайний. На одному пагоні зав`язується до трьох грон. Кущі сильнорослі, лоза визріває добре по всій довжині. Сорт стійкий до хвороб і має підвищену стійкість до низьких температур. Завдяки дуже ранньому строку достигання і добрим смаковим якостям, має перспективу для розмноження і вирощування в різних кліматичних зонах України.

Лора. Сорт української селекції, дуже раннього строку достигання (перша декада серпня). Грона дуже великі, масою більше 2 кг. Ягоди жовто-білі, видовжені, масою 14–16 г, з приємним гармонійним смаком. Сорт з функціонально-жіночим типом цвітіння, але запилюється добре. Урожайність сорту висока. Кущі сильнорослі, лоза визріває добре. Один із небагатьох сортів, на яких потрібно залишати пасинки на три вічка, щоб уникнути пробуджування центральних бруньок. Сорт стійкий до хвороб і понижених температур.

Талісман. Це один із кращих сортів російської селекції. Сорт ранньо-середнього строку достигання. Грона дуже великі, масою більше 2 кг. Ягоди янтарні, круглої форми, масою до 24 г. Смак приємний, гармонійний. Сорт з функціонально-жіночим типом цвітіння, але запилюється добре. Урожайність висока і стабільна по роках. Кущі сильнорослі. Сорт практично не уражується хворобами. Він витримує морози до мінус 25°С.

КарМаКод. Сорт російської селекції, раннього строку достигання. Грона конічної форми, великі, масою понад 1,5 кг. Ягоди продовгуваті, червоно-фіолетові, гармонійного смаку, масою близько 14 г. Сорт двостатевий. Урожайність висока й стабільна. Для уникнення перевантаження кущів необхідно нормувати урожай. Вони сильнорослі, лоза визріває добре. Сорт відносно стійкий до хвороб, необхідно виконувати 2–3 профілактичні обробки фунгіцидами. Морозостійкість середня, потребує легкого укриття кущів на зиму.

Єлєна. Сорт російської селекції раннього строку достигання. Грона дуже ошатні, конічної форми, масою близько 1 кг. Ягоди мають янтарне забарвлення, соскоподібні, з яскраво вираженим мускатним смаком. Сорт двостатевий. Урожайність висока, нерідко на пагоні зав'язуються дві і більше грон. Кущі середньорослі, лоза визріває добре. Сорт стійкий до хвороб і розтріскування ягід. Але профілактичні заходи не завадять. Потребує легкого укривання кущів на зиму.

Кардишах. Сорт російської селекції, раннього строку достигання. Грона ошатні. Маса грон – до 800 г. Ягоди круглої форми, рожевого забарвлення, із своєрідним мускатним смаком. Сорт двостатевий. Урожайність упродовж низки років висока й стабільна. Кущі середньорослі. Лоза визріває добре. Сорт відносно стійкий до хвороб, потрібна триразова профілактична обробка фунгіцидами. Морозостійкість сорту – на рівні мінус 23°С.

В.Г. Загурський,
смт Новомиколаївка, Верхньодніпровський р-н,
Дніпропетровська обл., тел. 067-107-38-26.

Вибираємо "ПРАВИЛЬНІ" шпалери

Зміна інтер'єру всієї оселі або придбання нових меблів завжди обходилися недешево. Мабуть, саме через те ще кілька десятків років тому люди вважали, що не варто нічого міняти у власному будинку або квартирі, доки речі не зіпсуються і будуть непридатними для користування. Добре, що ті часи пройшли. І нині можна чимало зробити для оновлення інтер'єру власного будинку чи квартири, не відмовляючись повністю від того, що нас влаштовувало раніше.

З-поміж усіх речей, на нашу думку, саме шпалери були й залишаються "найгнучкішими", бо дають можливість швидко й просто створити нову атмосферу в оселі залежно від того, як змінюються модні тенденції або наш власний смак. І навіть незважаючи на те, що в наш час вибір різноманітних оздоблювальних матеріалів для стін і стелі надзвичайно широкий, шпалери користуються дуже великою й цілком заслуженою популярністю.

А ще вони здатні поліпшувати настрій і змінювати простір. Однак про все по порядку.

Багато століть законодавцями шпалерної моди вважалися Італія та Німеччина. Однак, якщо заглянути вглиб історії, то можна переконатися, що шпалери – доволі стародавнє оздоблення для стін. Звичайно, до наших днів найстаровинніші їхні зразки не збереглися, але чимало істориків стверджують, що їх винайшли в Китаї. І трапилося це тоді ж, коли люди навчилися виготовляти папір – близько 105 року н.е. Згодом, лише через 500 років, секрет виготовлення рисового паперу для стін став відомий японцям і арабам, а в VIII ст. Європа налагодила паперове виробництво, і вже через два сторіччя шпалери прикрашали вітальні найзаможніших господарів зі Старого Світу. В епоху модернізму шпалери дещо втратили свою популярність, але в двадцятих роках минулого століття почалося їхнє справжнє відродження.

Отже, якщо виготовлення нових меблів власноруч – не ваш головний талант, а змінити оздоблення власного помешкання дуже хочеться, то зробіть це простіше: поклейте нові шпалери. Саме з них починають працювати чимало дизайнерів, коли прагнуть змінити внутрішній простір квартири, бо у створенні загального стилю та атмосфери приміщення шпалери відіграють дуже важливу роль. І чи не найважливіший чинник тут – створення відчуття гармонії, душевного спокою, зняття стресу тощо. До речі, фахівці із психології дизайну запевняють, що чим більше обстановка квартири відрізняється від суєти навколишнього світу, тим краще це позначиться на її мешканцях.

Вивчаємо тенденції

Отже, шпалери – найпоширеніший вид оздоблення стін в оселі. Нині їхньому розмаїттю може позаздрити будь-який інший оздоблювальний матеріал. А відтак, досліджуючи сучасні тенденції "шпалерної моди", дуже легко розгубитися. Фахівці з дизайну інтер'єру радять покупцям насамперед приділяти увагу кольору, текстурі й матеріалу шпалер. Чимало з них віддають перевагу надзвичайно якісним і зручним у користуванні шпалерам з Італії та Великобританії, однак для багатьох із нас вони занадто дорогі.

Щоправда, на ринках можна знайти й "бюджетний" варіант, який значно дешевший, але вибирати такі шпалери потрібно дуже уважно. Зокрема, слід враховувати, що малюнки, нанесені на шпалери, діляться на машинні й ручні. Машинні малюнки друкують на високоякісних друкарських верстатах, що ж до ручних, то вони наносяться вручну за допомогою дерев'яної друкованої форми або сітки. Рулони шпалер, виготовлені машинним друком, відрізаються від одного великого мотка, тому вони, зазвичай, однакові за кольором. На відміну, від рулонів із ручними візерунками, кожен з яких друкується окремо, а відтак – відтінок кольору може змінюватися від рулону до рулону. На це слід обов'язково звертати увагу під час купівлі шпалер, а наклеювати на стіни їх варто в такому порядку, аби перепади в тоні були менш помітними.

Купуючи шпалери, потрібно також переконатися, щоб рулони одного артикула мали один номер партії, інакше дуже ймовірні розбіжності в кольорі. Радимо також щойно придбані шпалери не закладати до початку ремонту в комірчину, а розгорнути їх вдома, аби переконатися, що на них немає помітного браку. За його наявності шпалери підлягають заміні.

Купуючи шпалери, слід також враховувати, що вони дуже сприйнятливі до освітлення, тобто залежно від того, на який бік виходять вікна, вони можуть здаватися світлішими або темнішими. І не забувайте, що, вибираючи шпалери, необхідно дотримуватися єдиного загального стилю у створенні інтер'єру оселі. Адже вдома вас оточу-

ють не просто звичайні стіни зі шпалерами – це ваш життєвий простір і ваша затишна гавань на найближчих років п'ять, тож їхнє оздоблення має збігатися з вашою енергетикою, тобто бути з вами "на одній хвилі".

Світ кольорів, або візуальні стандарти

Фахівцям давно відомо: якщо квартира або кімната починає здаватися господарям занадто малою, то можна спробувати зорово збільшити її площу за рахунок кольору стін та освітлення.

А ще у світі кольорів існують своя психологія й візуальні стандарти. Зокрема, білий і голубий кольори добре пасують для ванної кімнати. Для кухні краще вибрати жовтий або жовтогарячий, теплі відтінки червоного й білого. Відтінки зеленого діють на мешканців заспокійливо. Пастельні кольори вважаються нейтральними, тому підійдуть для кабінету або загальної кімнати. Ніжні пастельні кольори (світло-блакитний, світло-рожевий, ніжно-салатовий) заспокоюють і налаштовують на солодкий сон. Тому їх доцільніше використовувати в дитячій кімнаті. Теплі відтінки (зелений, жовтий, бежевий, кремовий, абрикосовий) створюють затишок. Вони добре виглядатимуть у вітальні або їдальні. У холі можна поклеїти шпалери холодних тонів, тим більше, що це сприятиме розмежуванню різних функціональних зон у будинку.

Ми розповіли про загальновизнані положення й правила, однак слід враховувати, що люди можуть по-різному сприймати один і той самий колір, тобто кожен із нас має власні особливості сприйняття кольору та кольорового смаку. Декому жовтий колір може здаватися занадто активним і спричиняти роздратування. Вважається, що червоний колір збуджує, голубий – це колір простору й волі, а от темно-синій – сумний, інколи він навіть пригнічує мешканців. Фіолетовий колір може подобатися одним, а іншим, навпаки, здаватися огидним і неприйнятним.

Отже, вибираючи колір шпалер, варто орієнтуватися не тільки на поради дизайнерів, а й на власні смаки та уподобання. Лише за таких умов ви не станете рабом стереотипів, а знайдете "свій" колір, який буде приємним і зручним для вас.

Види шпалер та їхнє призначення

Аби докладніше розповісти про те, якими бувають сучасні шпалери, варто спробувати їх класифікувати. Зазвичай це роблять за такими параметрами, як вид поверхні, малюнок, вологостійкість, щільність тощо, хоча така класифікація досить умовна.

Отже, сучасні шпалери умовно поділяють на кілька видів. Паперові – дешевші, тому їх можна частіше міняти. Набрид колір або малюнок – не шкода обдерти. Важкі шпалери з тисненим малюнком слугують довго, тож їхнє місце – у коридорі, холі тощо. Вінілові спінені маскують дефекти стін, плаські – вибагливі до поверхні: стіна має бути ідеально рівною, інакше всі недоліки будуть помітними. Шпалери, які можна мити, створені для кухонь і ванних кімнат. Ще один різновид, який з'явився в продажу не дуже давно, – шпалери з натуральних волокон, до складу яких входять сухі трави, водорості й корок, рядно, виткані в сітку на паперовій основі. Вони створюють природне відчуття, але ці шпалери дуже тендітні, дорогі й складні у догляді. Їх використовують для декорування. Інша категорія шпалер – текстиль, він солідний, ексклюзивний, дорогий і добре підкреслює чималі статки господарів оселі. Текстильні шпалери створюють оригінальний ефект драпірування стін. До того ж, шви, що з'єднують полотна текстильних шпалер, практично непомітні, а натуральні якісні матеріали забезпечують відмінні показники звуко- та теплоізоляції. Щодо недоліків текстильних шпалер, то до них належать відносно висока ціна й нестійкість до забруднень, вологи. Крім того, текстиль набагато сильніше за інші матеріали нагромаджує на своїй поверхні пил, хоча останнім часом дорогі шпалери із тканини почали обробляти ефективними антистатичними й пиловідштовхуючими просоченнями.

І, нарешті, про зміну простору

Як уже зазначалося, за допомогою шпалер можна дещо змінити пропорції кімнати. Наприклад, якщо приклеїти смужку молдинга на 30–40 см нижче стелі, а шпалери – під нею, то площа стелі здаватиметься більшою, а кімната – значно просторішою.

Щоб зорово збільшити висоту приміщення, вибирають шпалери з вертикальним малюнком, які наклеюють на всю висоту. Збільшити розміри кімнати можна також, використовуючи світлі однотонні шпалери або із дрібним малюнком. Горизонтальна лінія "витягує" простір.

На стінах вузької й високої кімнати не варто клеїти шпалери однакового кольору. Таку кімнату можна розділити на зони, залежно від розміщення в ній меблів. Або розділити кімнату на три частини, обклеїти нижні дві третини шпалерами насиченого кольору, а одну третину, що примикає до стелі, – світлими.

Взагалі, дизайнери рекомендують у невеликих кімнатах здебільшого використовувати світлі тони й обов'язково враховувати оптичний ефект, який виникає за комбінації різних малюнків і квітів:

- великий малюнок на шпалерах помітно звужує простір;
- однотонні шпалери з малюнком а-ля "вертикальна смужка" зорово зроблять приміщення вищим;
- різнокольорові шпалери, розділені бордюром, зменшать і звузять кімнату;
- "розсунути" простір може стіна, на яку наклеїли шпалери з більшим малюнком, ніж на інших стінах;
- темну, погано освітлену сонцем кімнату можна трохи пожвавити, обклеївши найменш освітлену стіну шпалерами такого самого кольору, як на інших, але на один тон світліше.

Слід також враховувати: гонитва за розширенням простору не повинна бути самоціллю. Тут дуже важливо не втратити почуття міри й затишку. До того ж, не варто використовувати на стінах занадто великі малюнки, та й від дуже темних і надмірно яскравих тонів слід відмовитися.

Ще одна важлива порада, якою варто скористатися, – не зважаючи на ціну шпалер, завжди купуйте на один рулон більше, ніж вам потрібно, бо під час роботи можна припуститися помилки, зіпсувавши шматок полотна, або трапиться якась інша прикрість. Тож буде краще, якщо ви матимете під рукою певний запас необхідного матеріалу.

Насамкінець нагадаємо, що головне в оформленні квартири – зрозуміти, чого ви прагнете. Лише тоді ви зможете прийняти правильне рішення. І, звісно ж, слід прислухатися до порад фахівців, зокрема щодо різних особливостей і прийомів, які мають функціонувати в малому просторі. Однак не бійтеся й експериментувати, поєднувати різноманітні матеріали, "грати" з відтінками кольорів тощо. Головне – щоб вам було затишно, зручно й не нудно у створеному вашою фантазією просторі.

К. Василенко

"Альпійська гірка" для кімнатних квітів

"Зелений куточок" в оселі, як на мене, дуже важливий і потрібний – це наче сполучна ланка між будинком і садом, рослинним світом, що нас оточує за межами нашого помешкання. Саме тому так багато людей вирощують вдома кімнатні квіти. А чи замислювалися ви, як можна декорувати свій домашній "зелений куточок", аби він мав гарний вигляд і створювалося враження цілісності композиції, та ще й не витратити при цьому багато грошей?

Фото 1.

Цікаву пораду про те, як перетворити інтер'єр свого будинку за допомогою залишків матеріалів після ремонту, я знайшла, гортаючи підшивку старих журналів "Хозяйство". Однак вирішила її дещо вдосконалити.

Фото 2.

Отже, деякі матеріали, що залишилися після ремонту або переїзду, не варто відразу викидати на смітник. Інколи їх можна вдруге використати в домашньому господарстві. Наприклад, зробити декоративну "альпійську гірку" для кімнатних квітів, яку можна легко виготовити з пінопластового каркаса, фарби, монтажної піни й кількох гілок (фото 1).

Для цього спочатку в шматку пінопласту потрібно вирізати ніші для горщиків, а самому пінопласту надати форми "альпійської гірки" (фото 2). При цьому слід обов'язково приміряти, чи підходить розмір горщиків із рослинами для підготовленої основи.

Фото 3.

Потім "альпійську гірку" потрібно залити монтажною піною, але робити це слід поступово, очікуючи, коли кожен із шарів підсохне, інакше нижні можуть осісти. Щоб надати "гірці" природного вигляду, її прикрашають товстими гілками, очищеними від кори й покритими лаком, які за допомогою монтажної піни міцно зафіксовують у конструкції (фото 3).

Коли піна остаточно висохне, "гірку" декорують за власним бажанням і фантазією. Для цього можна скористатися залишками емульсійної фарби, яку акуратно наносять на застиглу піну. А щоб композиція мала закінчений вигляд, квіткові горщики можна чимось обгорнути, наприклад, шматками зі старих жалюзі (фото 4).

Фото 4.

Щодо вдосконалення даної конструкції, то варіантів тут безліч. Приміром, я вирішила прикрасити свою "гірку" раковинами мідій, а в один із горщиків посадити фіалки: ніжні відтінки їхніх квітів добре поєднуватимуться з перламутровим шаром раковин, які, до того ж, дуже міцні й слугуватимуть додатковим захистом для "альпійської гірки".

Л. Марченко

Тепличні умови

Компанії "Профіль-М" – виробнику перших справжніх українських теплиць виповнилося 5 років. За цей час з конвеєра підприємства зійшли десятки тисяч каркасів для теплиць під плівку і полікарбонат з оцинкованого профілю. Всі вони є удосконаленими конструкціями найкращих світових досягнень у цій галузі – **теплицями XXI століття.**

У світлі останніх соціально-економічних подій – світової кризи і масової економії на усіх можливих речах і послугах, знайшлося немало бажаючих заробити на цьому – ціла "армія" народних умільців готова задовольнити ваші потреби. Ось до прикладу,говорячи про теплиці, такі майстри запропонують вам конструкцію "дешево і сердито". Але чим це може обернутися – розумієте самі – неякісні матеріали, ніякої гарантії і, врешті, через рік такого "виробника" днем з вогнем не знайдеш.

Компанія **"Профіль-М"** за 5 років на українському ринку довела, що вона готова не лише виробляти теплиці, але й **нести відповідальність за їхню якість.**

До речі, спеціалісти компанії щорічно проходять стажування у різних країнах світу на найкращих підприємствах, де створюються і виробляються тепличні конструкції. З багатьма з них **"Профіль-М"** успішно співрацює. Завдяки цьому на сьогодні ці теплиці **користуються попитом не лише в Україні**, але й у Росії, Румунії, Польщі, Прибалтиці, Білорусі, Молдові, Ірані і т.д.

Згідно з дослідженнями й опитуваннями експертів у галузі тепличного господарства, компанія **"Профіль-М"** вийшла **на перше місце в Україні** з виробництва тепличних каркасів **для дачників і професіоналів.** На сьогодні клієнтами компанії стали десятки тисяч українців.

А ще, теплиці назвали одним із **найантикризовіших товарів,** який справедливо заслуговує на народні інвестиції. Зважаючи на це, компанія **"Профіль-М"** вирішила створити справжні тепличні умови – **антикризову програму:**

- до 8-го березня **безкоштовна доставка** + оплата при отриманні;
- при купівлі двох теплиць – **парничок у подарунок;**
- теплицю можна, не лише купити, але й заробити – продайте 5 теплиць знайомим, сусідам – **шосту отримаєте безкоштовно**.

І ще, **1%** від кожної **купленої** вами **теплиці** – це вклад у теплицю-**подарунок** для ще одного **дитячого будинку** чи **багатодітної сім'ї**.

Детально про теплиці і полікарбонат читайте на сайті: **teplica.vinnitsa.com.**

066 136 64 75 **097 698 59 95**
093 540 10 51 **098 131 58 77**
050 461 04 15

Теплиці під полікарбонат	Розміри моделі	Каркас	Комплект полікарбонату 4 мм	Комплект полікарбонату 6 мм
"Удачна-3"	4х6х2,5 м	4 000 грн	3 300 грн	4 600 грн
"Удачна-2-6м"	3х6х2 м	2 800 грн	2 400 грн	3 200 грн
"Удачна-2-4м"	3х4х2 м	2 300 грн	1 800 грн	2 500 грн
"Перчик-М"	1,5х4х1,75м	900 грн	1 200 грн	1 600 грн

Теплиці під плівку	Розміри моделі	Каркас
"Удачна" (зміцнена)	3х6х2	1 700 грн
"Дачна"	3х6х2	1 100 грн
"Помідорчик"	2,5х5х1,75	800 грн.
"Перчик"	1,5х5х1,75	600 грн
"Огірочок"	0,9х5х0,9	450 грн
"Редисочка"	2х4х0,4	200 грн

Щоб індичата росли здоровими

(А-авітаміноз)

Вирощування індиків, особливо молодняку, вимагає виваженого підходу до повноцінної годівлі та умов утримання. Підтримання вітамінного балансу в організмі індиків повинно бути під постійним контролем. Адже у великих дозах вони можуть бути токсичні і призводити до захворювання птиці.

З цієї публікації редакція починає друкувати серію повідомлень, як розпізнавати хвороби, зумовлені нестачею вітамінів та їхню профілактику і лікування.

Індики в порівнянні з іншою домашньою птицею вибагливі до рівня годівлі: дуже чутливі до нестачі окремих біологічно активних речовин. Дефіцит у раціоні вітамінів призводить до зменшення маси тіла, несучості й сприяє виникненню паразитарних та інфекційних хвороб. Крім того, інкубування яєць, одержаних від авітамінозної птиці, дає маложиттєздатний молодняк.

Важливою умовою повноцінного раціону є наповненість білками, оскільки його нестача призводить до порушення засвоєння цілого ряду вітамінів: D, C, B_2, B_6 і PP.

Особливу небезпеку становить нестача в раціоні вітаміну А, вона проявляється у зміні кольору шкіри та блідому забарвленні жовтка яєць.

У птиці спостерігається погіршення апетиту, кволість, відставання у рості та розвитку, хворі індичата сидять, опустивши голову та крила. Характерною ознакою є сльозотеча, набряк третього повіка, яке стає сухим, шорстким та вкривається засохлим ексудатом. Після ночі повіки злипаються, з носа витікає рідина молочного кольору з переходом у сіруватий. Цей хворобливий процес майже завжди закінчується загибеллю.

Нестача вітаміну А в раціоні дорослого поголів'я призводить до втрати відтворювальної здатності, яка проявляється у незапліднених яйцях та непридатних до відтворення яйцях. Індичата, що вилупилися з таких яєць, хворіють у перші дні життя. Вони слабкі, недорозвинені, вузькоокі, у деяких склеєні повіки. Ці птахи гинуть у перші дні життя.

Під час огляду трупів загиблих птахів помітна блідість шкіри та слизових оболонок. Вони виснажені. Часто спостерігається катаральне запалення зобу та кишківника. Печінка блідо-жовтого кольору, нирки блідо-сірі. У хворих несучок виявляють зміни в яєчниках.

Для встановлення остаточного діагнозу обов`язково слід запросити спеціаліста ветеринарної медицини, який унеможливить такі інфекційні хвороби: віспу, дифтерит, мікоплазмоз та колібактеріоз.

З метою профілактики слід забезпечити доросле поголів`я та молодняк кормами, багатими на цей вітамін, до яких належать сінне борошно бобових трав, зелень, морква, пророщене зерно пшениці, кукурудзи, вівса. Крім того, раціони можна збалансувати олійними концентратами вітаміну А.

З профілактичною та лікувальною метою слід застосовувати риб`ячий жир та препарати тривітамін, тривіт, до складу яких входять життєво необхідні вітаміни A, D, E. Жирові та олійні препарати вітаміну А дають з кормом, а водорозчинні – з водою або кормом. Належним профілактичним та лікувальним засобом є мікробний каротин.

Під час лікування та профілактики хвороби слід дотримуватися настанов із застосування згаданих препаратів, аби не спричинити гіпервітамінозу та токсикозу. Це в дорослого поголів`я проявляється втратою апетиту, випаданням пір`я, проносами та зниженням несучості. А тому, перш ніж розпочати профілактику або лікування хвороби, проконсультуйтеся із спеціалістом ветеринарної медицини.

Про хвороби індиків, обумовлені нестачею інших вітамінів у раціонах, читайте в наступних публікаціях журналу "Дім, сад, город".

До обговорення повідомлень та їхніх доповнень запрошуємо і вас, шановні читачі.

Л.К. Волинець,
доктор ветеринарної медицини

Аби кури не роздзьобували власних яєць

До вас звертається постійна передплатниця журналу, починаючи з 1990 р. Прошу дати слушну пораду фахівців у такій справі. У нас у грудні почали нестися молоді курочки. Але ледь встигає одна з них знестися, як інші кури з`їдають яйця.

Ми годуємо своїх курей такими кормами: зерно різне в цілому вигляді, зрідка даю соняшникове насіння, тру буряки, моркву, даю варену картоплю і додаю "Аматор" згідно з інструкцією.

Гуси: батьки та діти

Я живу в невеликому приміському селі та веду невелике господарство. Тримаю по 10–20 курей, качок і гусей. Їхню поведінку та звички добре знаю, бо всі вони ростуть і живуть у дворі і завжди в мене перед очима.

Хочу розповісти про цікаву, на мою думку, поведінку гусей. З осені в зиму на розплід ми залишили 3 гуски та одного гусака. Й раптом у листопаді всі гуски почали нестися, хоч за своєю природою вони повинні були починати нестися з січня-лютого. І яєць уже було багато, але ні одна із гусок не збиралася сідати на них. Ті яйця, що були знесені раніше й пролежали 20 днів, ми споживали, а в резерві постійно тримали 30 яєць – це для двох гусок.

1 квітня інкубаторна станція оголосила прийом яєць різної птиці, в т.ч. й гусей. Ми не були впевнені, що гуски сядуть на гнізда, отож 30 яєць здали на інкубатор. Десь 20 квітня одна із гусок сіла на гніздо. Зважаючи на те, що гусенят із інкубатора нам вистачить на літо, ми для гуски приготували гніздо й поклали 19 курячих яєць на висиджування. Гусак з першого ж дня взяв гуску під свою опіку. Кожного ранку він підходив до гнізда, щось їй "казав", і вони разом йшли до води й до корму. Ледве встигши щось ковтнути, гусак із своїм гелготанням вів (а інколи й підганяв) гуску до гнізда, поки вона не сідала. Ці обов`язки гусак виконував щоденно й у такому ж режимі протягом трьох тижнів.

У перші дні сидіння гуски ми турбувалися, щоб вона довго не затрималася на прогулянці, аби не захолонули яйця. Проте через 2–3 дні заспокоїлися, побачивши, що наші турботи взяв на себе гусак.

1 травня ми одержали гусенят із інкубатора та помістили в ящик, а потім – у підготовлену загородку, де їх самих годували та вирощували. 13 травня вивелися курчата, і ми передали їх "на виховання" до квочки, а гуску зняли з гнізда. Здавалося, усе закінчилося добре. Проте це нам так здавалося, але не гусакові.

Як тільки гуску випустили у двір, гусак підійшов до неї і став своїм гелготанням виявляти своє невдоволення. Ми по-своєму переклали гусячий крик на людську мову: "А де ж діти?". Так гусак цілий день ходив за гускою і весь час "кричав". Гуска підходила до загородки з гусенятами, а вони вже підросли й тікали від неї. Ми боялися, що гуска буде бити їх. Але наступного дня гусак продовжував лютувати, тому ми ризикнули впустити гуску до малих. Гусенята майже цілий день тікали від гуски, а вона мирно ходила за ними і ніби вмовляла їх не тікати.

Наступного дня гусенята вже звикли до нової матері й разом їли корм. А гусак, домігшись справедливості, гордо ходив по двору, мирно підходив до загородки, витягував шию і по-своєму підбадьорював маму та її дітей.

Такий-то гусак! А коли хтось із чужих підходив до воріт, то гусячий крик було чути на все село. Недарма кажуть, що гуси Рим врятували. Коли ж виходив табун на пасовисько і всі починали пастися, то тільки один гусак високо піднімав голову й пильно охороняв свою сім`ю, поки всі напасуться і, здавалося, що тільки йому самому ніколи було пастися.

Це про гусей у селі, а тепер про саме село. Раніше воно було багатолюдне й у кожному дворі щось мукало, мекало, бекало, хрюкало, кахкало та кудкудакало. Тепер село ніби оніміло та оглухло...

Василь Дацій,
с. Куклинці, Полтавська обл.

У курнику стоїть тазок з піском, я підсіваю в нього попіл з вугілля. Даю їм шкаралупу з-під варених яєць (подрібнену), а також теплу воду, вона постійно стоїть у сараї.

Що робити, аби кури не їли яєць?

К. Хильчук,
вул. Гагаріна, 69, с. Пустовійтове,
Глобинський р-н, Полтавська обл.

Слід зазначити, що молоді курочки починають нестися навіть тоді, коли їхній організм ще остаточно не сформувався. А для інтенсивного росту та розвитку молодим птахам потрібен раціон з підвищеним вмістом біологічно активних речовин. А це – мікроелементи, вітаміни, білок.

Отже, необхідно збільшити в раціоні кількість шкаралуп яєць, давати черепашник та м`ясо-кісткове борошно. Крім того, у ветеринарних аптеках є набір препаратів, у тому числі й "Аматор", за допомогою яких після консультації із спеціалістом ветеринарної медицини можна ліквідувати вашу проблему.

За постійного утримання курей у приміщенні їх потрібно опромінювати спеціальними лампами з ультрафіолетовим промінням. З настанням сонячних днів курей необхідно випускати на вигульний дворик і забезпечити подрібненим сіном бобових: люцерни, конюшини, а в літній період – зеленою масою цих трав.

Дотримуючись таких порад, ви матимете не лише якісні яйця, але також і м`ясо птиці буде смачне та калорійне.

Л.К. Волинець,
доктор ветеринарної медицини

Конкурс "Віртуози української кухні"

Наша сім'я висловлює слова подяки за чудовий журнал – "Дім, сад, город". Всі матеріали від першої до останньої сторінки цікаві й корисні. Ми наважилися взяти участь у конкурсі "Віртуози української кухні". Можливо, наші прості сімейні рецепти стануть читачам у пригоді.

*З повагою, сім'я **Горбачів**,*
м. Ніжин

Оселедець з олією та гірчицею

Треба мати: 2–3 оселедці, ложку гірчиці, 1 цибулину, пучечок зелені.

Два–три солоних оселедці почистити, випатрати нутрощі, зробивши гострим ножем розріз вздовж хребта та навколо голови, зняти шкірочку. Відділити голову та хвіст. Гострим ножем зняти м'якоть оселедця, так щоб на другій половині рибини залишився хребет. Потім видалити, не пошкодивши рибу, хребет, а після цього – кісточки. Філе риби нарізати по можливості однаковими шматочками. Скласти в банку і залити олією, у яку додати столову ложку гірчиці. Закрити кришкою і дати настоятися 12 годин. Такий оселедець добре зберігається в холодильнику до двох тижнів. Перед споживанням викласти порцію на овальну тарілочку, прикрасити кружальцями ріпчастої цибулі та гілочками зелені. Подавати до вареної картоплі на сніданок або вечерю.

Рулет із риби

Треба мати: 500 г філе риби, 30 г булки, 3–4 ложки молока, столову ложку з верхом манної крупи, 2 яйця, одну цибулину, 40–50 г масла, солоні або консервовані огірки за кількістю порцій, варену моркву, консервований горошок, круто зварені яйця, майонез. Сіль, перець за смаком.

Щоб приготувати желе для заливки, треба мати 3 склянки світлого рибного бульйону, 15–20 г желатину.

Будь-яку рибу відділити від кісток. Із м'якоті приготувати фарш, пропустивши рибу через м'ясорубку. Додати булку, вимочену у молоці та віджату, тушковану цибулину, яйце, сіль, перець, манну крупу, 3–4 ложки молока або води. Вимішати пишний фарш. Потім взяти полотняний рушничок або серветку, намочити, викрутити, розстелити, змастити маслом. Фаршу надати форму циліндра довжиною 30 см, щільно загорнути, перев'язати шпагатом. Викласти на решітку, встановлену у широкій каструлі. Залити відцідженим рибним бульйоном, звареним із кісток, шкірки та очищених овочів, моркви, горошку, картоплі. Варити рибний рулет одну годину. Залишити у бульйоні, поки не охолоне до кімнатної температури. Потім вийняти, викласти на блюдо і нарізати косими шматочками.

Шматочки розкласти в тарілки, до кожної порції додати гострі консервовані огірочки, варену моркву, горошок, шматочки круто зварених яєць і полити майонезом, або ж до бульйону додати желатин і залити кожну порцію. В цьому випадку треба брати глибокі порційні тарілочки.

Борщ із печеного буряка з грибами

Буряк запекти в духовці, очистити від шкірочки і нарізати соломкою. Цибулю, моркву, корінь петрушки також нарізати соломкою і обсмажити на маслі.

Чисті сушені гриби потовкти. Капусту нашинкувати, картоплю нарізати кубиками. Все залити киплячим бульйоном, приготовленим із кісток, які залишилися від копченого м'яса. Варити до готовності, заправити томатною пастою, соком лимона або оцтом, додати зелень, сіль, перець, лавровий лист, цукор за смаком. Перед подаванням до столу у кожну тарілку покласти ложку сметани та дрібно посічену зелень.

Млинці з м'ясом

Треба мати: 0,5 склянки борошна, 1 яйце, 3/4 склянки молока, 1 чайну ложечку цукру.

Для начинки: 350 г м'яса, 3 ложки вершкового масла. Спеції та сіль за смаком.

У молоко додаємо збите яйце, цукор, сіль і поступово всипаємо борошно, розмішуючи до утворення однорідної маси без грудочок. Смажимо млинці, змащуючи сковороду жиром. М'ясо варимо, охолоджуємо, пропускаємо через м'ясорубку, солимо, перчимо, викладаємо на млинці. Кожний згортаємо трубочкою, викладаємо на сковороду, поливаємо вершковим маслом і запікаємо у духовці. До таких млинців смакуватиме склянка гарячого бульйону, заправленого зеленню, який отримали під час варіння м'яса. Якщо немає м'яса, млинці можна начинити смаженою капустою або гречаною кашею, картопляним пюре з салом тощо.

Теляча печінка, смажена з цибулею

Телячу печінку нарізати скибочками товщиною не більше одного сантиметра. Поперчити, посолити, обваляти в борошні і смажити на гарячій сковороді з обох боків по

3–4 хвилини з кожного боку. Смажити треба до тих пір, щоб не виступала кров, але не пересмажувати. У цілому 8, максимум 10 хв.

До печінки смакуватиме гречана каша, картопля і обов'язково смажена кільцями цибуля.

Капустяні рулетики в омлеті

Треба мати: середнього розміру головку капусти, сіль.

Для начинки: 300 г курячого філе, склянку відвареного рису, смажену цибулину.

Для омлету: 3 яйця, 0,5 склянки молока, сіль за смаком.

Із капусти вирізати плодоніжку та покласти її у велику каструлю з підсоленим окропом. Варити 15–20 хв., вийняти з окропу, облити холодною водою і розібрати на листки. Потовщення зрізати і злегка відбити. На капустяні листочки викласти підготовлений фарш і згорнути рулетом. Підготовлені рулетики викласти на деко або велику сковороду в один шар, залити омлетом і запекти у духовці до рум'яної шкоринки. Якщо немає м'яса, можна використати рис із смаженою цибулею, та запарений чорнослив без кісточок.

Піріжки

Треба мати: 3 склянки борошна, 350 г вершкового масла або маргарину, 1 склянку молока, 1 чайну ложечку цукру, 1/3 чайної ложечки солі.

Для начинки треба мати: 2 склянки консервованої вишні, а ще краще так званої "п'яної" вишні, вийнятої з вишняку, 100 г солодкого сиру, 1 яйце, 1 пакетик ваніліну, 3 столових ложки сметани, 1 столову ложку олії.

Борошно треба просіяти, зібрати його у гірку, на борошно покласти шматок холодного масла або маргарину і порубати його ножем на маленькі шматочки. В холодне молоко всипати сіль і цукор, все ретельно перемішати, щоб розчинилось, рідину змішати з борошном і маслом, швидко замісити тісто.

Готове тісто накрити рушником і винести на холод на 3–4 години, або зранку до вечора, або звечора до ранку. Після цього розкачайте тісто, складіть його у 4 рази і ще раз розкачайте. Повторіть цю процедуру 3 рази. Тільки після цього тісто готове до випічки.

З вишні виймаємо кісточки, сир пропускаємо через м'ясорубку, а потім змішуємо з ваніліном і яйцем. Тісто ділимо на 3–4 шматки, розкачуємо кожний шматок по черзі у пласт. Склянкою або чашкою вирізуємо кружечки. На кожен кладемо сирну масу, а на неї вишні. Кількість начинки має бути така, щоб пиріжок без натяжки можна було защепнути, щоб начинка не випадала. Піріжкам треба надати довгастої форми.

Готові пиріжки смажимо у киплячій олії до золотистого кольору, а коли охолонуть посипаємо цукровою пудрою або кришками подрібненого печива. Такі пиріжки можна смажити і в духовці, змастивши олією або збитим яйцем.

Торт із житнього хліба

Треба мати: 10 яєць, 150 г ядер горіхів, 300 г цукрової пудри, 0,5 склянки пропущених через м'ясорубку житніх сухарів, 50 г тертого шоколаду, чайну ложечку кориці і гіркого мигдалю, лимонний сік і цедра з одного лимона. Пергаментний папір, 20 г масла.

Потовчені корицю і гвоздику просіяти. Приготувати форми для випічки. Житній хліб висушити, пропустити через м'ясорубку, просіяти. Горіхи та мигдаль також пропустити через м'ясорубку. Жовтки розтерти з цукром до утворення пишної маси. Білки збити у круту піну. На жовтки викласти шарами збиті в піну білки, горіхи, житній хліб, шоколад. Злегка перемішати, додати лимонний сік і цедру. Викласти у форму для торта, вистелену папером. Поставити у духовку і при середній температурі випікати 40 хвилин. Вийняти торт із духовки, викласти, зняти папір. Охолоджений торт змастити зверху тонким шаром абрикосового або вишневого густого варення, полити шоколадною глазур'ю.

Бісквітний рулет з шоколадом

Треба мати для тіста: 4 яйця, 1 склянку цукру без верха, склянку з верхом борошна, 1 чайну ложку розпушувача для тіста, 2 столових ложки какао.

Для крему: 1 баночку вареного згущеного молока, 6–7 столових ложок коньяку, шоколад.

Щоб приготувати тісто, збиваємо яйця з цукром до утворення пишної піни. Додаємо какао, розпушувач, борошно і перемішуємо обережно, щоб не погасити піну. Тісто виливаємо на деко, застелене папером і розрівнюємо. Випікаємо у духовці при температурі 200°С 12–15 хв. Поки бісквіт у духовці, беремо велику серветку, мочимо у холодній воді, викручуємо і розстелюємо на столі. Бісквіт перевертаємо на мокру серветку і обережно знімаємо папір. Згортаємо рулет за допомогою серветки. Поки рулет холоне, збиваємо згущене молоко з коньяком, розгортаємо рулет і змащуємо цим кремом. Знову згортаємо рулетом і витримуємо на холоді 3–4 години. Потім змащуємо його розтопленим шоколадом і прикрашаємо на свій смак маслом або фруктами.

Смачного всім!

Тривалість робочого тижня визначається законом

Прошу дати роз'яснення щодо режиму робочого часу лікаря-психіатра та лікаря-психоневролога, який працює у системі освіти – в спеціалізованій школі-інтернаті для дітей-сиріт із затримкою психічного розвитку. Чи обов'язкова перерва на обід та яка її тривалість?

Г.А. Лемешинська,
вул Миру, 5, кв.1, м. Цюрупинськ, Херсонської обл.

Чинне законодавство України передбачає скорочену тривалість робочого часу для працівників, зайнятих на роботах із шкідливими умовами праці: не більше, як 36 годин на тиждень (стаття 51 Кодексу законів про працю України).

Пунктом 5 Наказу Міністерства охорони здоров'я України від 25.05.2006 р. № 319 "Про затвердження норм робочого часу для працівників закладів та установ охорони здоров'я" зазначено, що для працівників, які працюють у закладах (структурних підрозділах) і на посадах у шкідливих умовах праці, встановлюється скорочена тривалість робочого тижня відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2001 року "Про затвердження переліку виробництв, цехів, професій і посад із шкідливими умовами праці, робота в яких дає право на скорочену тривалість робочого тижня", на підставі результатів атестації робочих місць.

Розділом 32 "Охорона здоров'я, освіта та соціальна допомога" цієї постанови КМУ передбачена тривалість робочого тижня лікарів шкіл-інтернатів для розумово відсталих дітей – 36 годин.

Відповідно до статті 66 Кодексу законів про працю України всім працівникам надається перерва для відпочинку та харчування тривалістю не більше двох годин. Перерва не зараховується у робочий час.

Перерва для відпочинку й харчування повинна надаватися, зазвичай, через чотири години після початку роботи.

Час початку і закінчення перерви встановлюється правилами внутрішнього трудового розпорядку.

На тих роботах, де через умови виробництва перерву встановити не можна, працівникові повинна бути надана можливість вживати їжу протягом робочого часу. Перелік таких робіт, порядок і місце вживання їжі встановлюються роботодавцем за погодженням з профспілковим комітетом закладу, підприємства, установи, організації.

Звертаємося до всіх небайдужих

Адміністрація Центру соціальної реабілітації дітей-інвалідів "Промінь" висловлює щиру подяку колективу виробничо-практичного журналу "Дім, сад, город" за тісну співпрацю з колективом Центру "Промінь".

Також висловлюємо щиру подяку нашим друзям, які консультують та допомагають фахівцям Центру "Промінь" в організації та проведенні занять з "Гарденотерапії" та "Зоотерапії", допомагають у наданні можливості дітям-інвалідам дбати та доглядати за різними видами тварин, рослин:

Проказіну Л.І. – м.Миргород,

Мулькевич В. – м. Львів,

Ульяніч М.В. – Київська обл.,

Турчин М.Ю. – Київська обл.,

Ключку Андрію з с. Риснівка Старо-Костянтинівського р-ну Хмельницької обл.

Працівники Вінницького Центру соціальної реабілітації дітей-інвалідів "Промінь" звертаються до всіх небайдужих. У нас лікуються, навчаються та проходять реабілітацію 153 дитини, хворі на дитячий церебральний параліч, хоч у області їх більше 5000. В міру сил і можливостей ми намагаємося зробити їхнє життя більш яскравим і змістовним.

У нас є ділянка землі, зимовий сад, теплиці, живий куточок. Ми залучаємо наших вихованців до посильної роботи на присадибній ділянці, вирощуємо овочі, квіти, плодово-ягідні культури, доглядаємо тварин. Це значною мірою допомагає зробити наш Центр красивішим і затишнішим, що сприяє розвитку у дітей почуття прекрасного, особливо коли це зроблено власними руками, а також прискорює процес реабілітації дітей. Але коштів на це виділяється надто мало. Не сподіваючись на державу, ми звертаємося до кожного, хто має можливість надати нам допомогу. Хай береже Вас Господь Бог і поважають люди !

З вдячністю та повагою директор Центру
В. М. Томчук

Відповіді на овочевий фотокросворд "Влучи в десятку",

що був надрукований в "ДСГ" № 2, 2010 р.

1 – Кобзар. 2 – Валентина. 3 – Молодіжний. 4 – Перцеподібний смугастий. 5 – Лікувальний. 6 – Де Барао царський. 7 – Очарованіє. 8 – Рейнська слава. 9 – Імператорський. 10 – Мандарин.

Переможцями конкурсу стали: **Росляков Олександр Іванович** з м. Фастова Київської обл. та **Гавриленко Олена Олексіївна** з с. Дмитрівка Дніпропетровської обл., які вірно назвали всі сорти. Ще вісім читачів зробили мінімум помилок: **Мізен Н.В.**, м. Новомосковськ Дніпропетровської обл.; **Салюк З.Л.**, с. Гориньград Рівненської обл.; **Арнаутова Л.В.**, с. Балин Хмельницької обл.; **Крисюк Л.В.**, с. Карабчиїв Житомирської обл.; **Полезнюк Л.М.**, с. Дуліби Волинської обл.; **Павлюк А.**, с. Ленінське Сумської обл.; **Головацька А.Ф.**, с. Козацьке Сумської обл.; **Яремко Л.П.** с. Шили Тернопільської обл.

Усім їм надіслано насіння з колекції автора кросворду Володимира Федоровича Сирая.

У номері:

„ДІМ, САД, ГОРОД“
виробничо-практичний журнал
№4, квітень, 2010 р.
Головний редактор **М. І. Халимоненко**
Головний художник **Т. П. Колодницька**
Заступники головного редактора **Б. К. Донгаш, І. Ф. Куштенко**
Зав.відділами **А.М.Капітульська, О.В.Кисленко**
Літературний редактор **А.М.Капітульська**
Дизайн, верстка **Н.Х.Дець**
Комерційний директор **Г.А.Донець**,
Реклама **Н.В.Васильєва**,
тел.: (044) 222-93-17,
тел.: (044) 223-38-17,
E-mail:vgt@i.com.ua
Оголошення **О.К.Шевченко 223-22-58**
E-mail:reclama@dimsadgorod.com
Розповсюдження, маркетинг **Т.І.Лазебник**
тел.: 223-22-58, 221-68-08
E-mail: lazebnik@dimsadgorod.com
www.dimsadgorod.com

Видання зареєстровано, серія КВ, № 3536 від 3.10.98
Підписано до друку 22.03.2010 р.
Загальний тираж 141 035 прим.
Ціна договірна.
Адреса редакції та видавця: вул. Академіка Заболотного, 19, Київ, 03680, МСП–680.
Тел.: (044) 223-69-11, (044) 223-69-12, факс/автомат: 223-22-59
E-mail: dsg@dimsadgorod.com
*При передруку та використанні тексту й ілюстрацій посилання на **„Дім, сад, город“** обов'язкове.*
Думки авторів і редакції не завжди збігаються.
Редакція не несе відповідальності за зміст рекламних оголошень.
Листування з читачами лише на сторінках журналу.
Комп'ютерний набір, верстку зроблено у редакції журналу «Дім, сад, город».

Надруковано у друкарні Видавничий Дім "Високий замок".
м. Львів, вул. Вол. Великого, 2.
Тел.: (032) 237-47-02

Передплатні індекси комплектів журналів у складі:

«Дім, сад, город» + «Виноград. Вино» — 22430.
«Дім, сад, город» + «Квіти України» — 22431.
«Дім, сад, город» + «Яблунька» — 22432.
«Дім, сад, город» + «Будьмо здорові» — 22433.
«Дім, сад, город» + «Пасіка» — 22434.
«Дім, сад, город» + «Бібліотека «Дім, сад, город» — 21869.
«Дім, сад, город» + «Календар садівника і городника» — 90245.
«Дім, сад, город» + «Чумацький шлях» — 98881.

ЗАВЧАСНИЙ ЗАХИСТ – ВЧАСНИЙ ВРОЖАЙ!

АНАЛОГІВ НЕМАЄ!

Престиж®

Неперевершений захист картоплі і овочів від колорадського жука та інших шкідників саду і городу

Стимулює ріст і розвиток рослин

Довідки цілодобово: 0 800 500 188
(по Україні дзвінки безкоштовні)

www.zelenysvit.com

Ліцензія Мінагрополітики України, Серія АБ № 216539 від 01.04.2005

Bayer Garden

Ми допоможемо.

Байєр Гарден